

Jɔɔɔ Kéel Lúkas nyə á cilə yí **Isâ í dúgyá nə Jɔɔɔ Kéel Lúkas** **nyə á cilə yí**

Lúkas nyə á cilə Tyofil kálaad éga. Njii, tɛɛm bæ ntó, nyə á cilə Jɔɔɔ Kéel shú buud bwə á shígé bæ mímbýágá mí Oyúden wá, bæɔng bwə á dɛ lás Gurêk wá. A ngə féel bwo iciyá bísé nə nkul yáág bwo gwágúle dí yí, nə isâ í dúgyá nə ijâm nə ijag í Oyúden yí. Lúkas ngə lwó cug múud mə Yésus.

Nyə á bɛ icé ílól wa Jɔɔɔ Kéel égaád námə nda Matiyô bá Márkus.

- (1) Sáal mə Yuánes Nduu-buud (3.1-20), bɛ nə nduwán mə Yésus, nə məbwəbúlán nyə á bwəma nə ndí má (3.21–4.13).
- (2) Cug mə Yésus nə sáal nyə á sá Galilê yí (4.14–9.50).
- (3) Njɔɔnd Yésus nyə á kyey kálə Yurúsalem yí (9.51–19.28), nə sólúgú nyə á sá wu yí (19.29–21.38), kə kumə shwiy nyə á yə yí nə gwúmále nyə á gwûm shwoŋ dí yí (22-24).

Sá bí nə nkul ci ná lúú ciyá á kálaad wúsə 19.10: «Mwân mə Múúd nyə á zə sɔ bæɔng bwə á jímb wá, zə cug bwo.» Zembî mə mpú ná buud bësh bwə ngə cugə kú nə nyə wá búsə njímbúlá. Gwə wə nyə á nti Yésus-Kríst yí, ná a zég cug bæɔng bësh bwə é lég nyə wá. Yésus mə dɛ bul julə búúd bwə ngə bwəma nə mpyóŋ wá, nda: osól ɔ mísém, ikúkágé, mimbúbúwá, mimbêl nə ojínə ɔ búúd.

Matéédúle mə cilyá

¹ Yé Tyofil lwám múúd, zhwoḡ buud bwé á má ḡḡ she cilə ḡkúmba lâḡ á isâ í á s̄y wa sádí yí. ² Bwé á ḡḡ jaaw isâ námá nda búúd bwé á dúḡ byo tééd mátéédúléd wá bwé á bwiḡḡ sá ná. Buud b̄ḡḡḡ wé bwé ḡḡ sá iséy í bwiḡḡḡ mílású mí Zembî. ³ Ná ndéé mə má ka námá kwey ná má jálá nə cilə wo isâ byḡḡḡ téégyá nda í á ḡḡ s̄y ná. Mə zə cilə na mə má fwo mpu wámbələ súsúsá jêsh tééd mátéédúléd. ⁴ Má jii ná wo mpúḡ ná minj̄ḡḡ wó á ḡwa myá mí bálé bə bábélé.

Yuánes Nduu-buud mə bá byél

⁵ ḡḡwól fada nyə á bə ná Zakarî ja Herod nyə á bə ḡjwú-buud á Yudea yí. Fada wḡḡḡ b̄n̄ḡ Abiya wé bwé á bə ján ḡwoḡḡ. Mudá yé nyə á bə ná Ilísabet, a ḡjúl shilə bag ɔ Arḡḡ. ⁶ Bêsh obá nə mudúm nə mudá bwé á bə otútəlí ɔ búúd mísh má Zembî dí, bwé dúḡḡ mpu sâ Zembî mḡḡwág, də b̄ isâ byêsh Cwám̄ba ḡḡ c̄i ná í bḡḡ yí nə m̄c̄c̄ mé m̄êsh mbií á kú nə sâ á jumúḡ. ⁷ ḡji bwé áshíḡé bə nə mwân nəcé Ilísabet nyə á bə kundú, b̄êsh obá bwé á bə nt̄ḡ bwé mú icwúcwúúl.

⁸ Dúlúḡá jwḡw di í, Zakarî nyə á ḡḡ sá iséy í fada byé nda í á bə jwḡḡ á ḡwoḡḡ ján ná. ⁹ Ofada bwé á də wusə mpaambé ná bwé f̄éesh nyḡḡḡ kḡḡ nyíi *M̄p̄áanzə Zembî yé. Bwé á ka námá wusə j̄ini jaá, mpaambé mú f̄éesh Zakarî ná nyə wé kḡḡ nyíi kə j̄igal *cáá. ¹⁰ Wəla l̄u j̄igálúl cáá ni di, buud ɔ kúl búúd b̄êsh bwé á bə t̄ón bwé ḡḡ j̄ḡḡla nə Zembî ¹¹ ḡḡwól *éḡḡales má Yawé mú zə lwóya nyúúl wé Zakarî, zə t̄ow nyə ḡḡe mbwê m̄ncwúm, *alatâr bwé də j̄igal cáá yé dí koḡḡ. ¹² Mitédúḡá mí á

búbulə Zakarî lúúd nə dúgúlə nyə á dúg éngəles yí, a mú bul bæ nə ifwaas. ¹³ Nji, éngəles mú ci nə nyə ná: «Zakarî, kú bæeg fúndə, nəcé Zembî má ηwa mójəgula mwô. Mudá woó mə bá byá wo mwámudûm, wo bá gwiid nyə ná Yuánes. ¹⁴ Wo bá bul kəəs nə məshusug, ncúlyá buud bwə bá námə bæ nə məshusug nə byélúlə mwân wəəng mə bá byél yí. ¹⁵ Nəcə a bá bæ fwámé múúd mísh má Zembî dî. Nyə abulé bwélé ηgul málwəg kú ηgul gúl sâ ányinyaanê. A bá bwey bæ lwándúlá nə Nkékê Shíshim a njúl ná mwə mə nyóəngúd. ¹⁶ A bá námə sá nə bóól búúd wâ bag ə *Izəryél bwə nyíngəg zə wə Zembî wán Yawé. ¹⁷ A bá zə nə lân mə Zembî nə *shíshim nə ηkul Eli nyə á bæ nə ndî yí. A bá zə sá ηkwambulə mpédúgá osóəngú bənəη bwân. A bá námə sá nə bəəng bwə á dū bæ nə məlwê wá bwə céndúg kuú njəənd, bwə bæ nə fəg á otútəlí ə búúd. Ntó, a bá kwəməsa Cwamba kúl búúd í njúl nyə fwámé kwéeshá.» ¹⁸ Zakarî mú ci nə éngəles ná: «Mə músə cwúcwúúl, mudá waamə má námə jaas; mə e bá wámbulə sâ wó ηgə ci ni ntədélé?» ¹⁹ Engəles mú bəsa nə nyə ná: «Mə wə Gabryél, mə ji mísh má Zembî dî, mə ηgə sēy nə nyə. Nyə ámə ntí mə nə mə zəg lésha nə wo, zə jaaw wo jəjə mákəl mənî. ²⁰ Nji, nda wó má ka bæ kú *magulə íciyá byâm ná, wo é bæ fífi. Wo bá ji kú lás kə wósə jwôw ísâ mə ámə zə jaaw wo íni í bá bwəma yí. Nəcə byáá í bá bwəma dán wəlad.»

²¹ Í á bæ na, kúl búúd jâη í ηgə bwánd Zakarî. Buud bwə mú ηgə káam nə a má bul bwey nûη

1:13 1.60, 63 **1:15** Ilη 6.3; OoM 13.4-5; Luk 7.33 **1:17** Mal 3.1, 23-24 (Bible Segond 4.6); Mat 17.10-13; Mak 9.13; Yuá 1.21 **1:18** Mat 17.17; 18.11 **1:19** Dan 8.16

Mpáánzə Zembî dí cwû.

²² Ja Zakarî nyə á ka cúwo tóón yí, nyə á bə kú ná nə ŋkul mə lésha nə buud. Bwə mú mpu ná a shí dúg gúl sâ nûŋ fúm á ci dí. Nyə á ŋgə fufə ŋji məbwə. Nyə á shwal bə fífi. ²³ Ja nyə á shínal mé mwôw mə ísəy yâ Mpáánzə Zembî yí, nyə á ka nyiŋgə kə bwədí.

²⁴ Fwála mú cɔ, mudá yé Ilísabet músə bə nə bum. A mú shwaaw tãŋ ŋkwoond otóon kú lwóya nyúul, a ŋgə ci ná: ²⁵ «Sâ Cwám̄ba mə sá mə wə ga. A mə nti mísh mé mádí zə yíl mə shwôn mə á bə nə ndí búúd bām dí yí.»

Yésus mə bá byél

²⁶ Ja bum mə wóos Ilísabet ŋkwoond saman dí yí, Zembî mú kənd *éŋgəles Gabryél ŋgwóla á Galilé bwə də jôw ná Nazarét yí. ²⁷ Nyə á kənd nyə ná a kəg lésha nə ncwíyê sás lú múdá í á bə wu ná Maríya yí. Sás dœŋg í á bə nə cɛɣlá bá nə Yóseb, muud á bag ɔ *Dávid. ²⁸ Éŋgəles mú nyí Maríya njôw ci nə nyə ná: «Mə báág nə wo, Yawé ji nə wo, a mə sá mpaam nə jɔ lâm.» ²⁹ Iciyá íni í mú sá Maríya mitédúgá búbulə lúúd. A mú ŋgə ji lámúd nə wãŋ mbií məbədə í ké ná ji. ³⁰ Éŋgəles mú ci nə nyə ná: «Maríya, kú bɛɛg fúndə. Nəcə wo mə bwəma nə ocúncésh ɔ Zembî. ³¹ Dugí, wo zə bə nə bum, wo bá byá mwámudûm, wo gwiid nyə ná Yésus. ³² A bá bə fwámé múúd. Bwə bá də jôw nyə ná *Mwân mə Zembî a gwów-gwôw. Zembî wúsú Yawé mə bá yə nyə ijwúga í mpáám̄bá jé Dávid. ³³ A bá jwú nə bag ɔ *Yákwab kandugə á kandugə, ijwúga byé í ábálé bə nə məshíné.» ³⁴ Maríya mú ci

1:25 Mat 30.23   **1:27** Mat 1.16   **1:31** Iza 7.14; Mat 1.21; Luk 2.21; Mis 4.12   **1:32** Iza 9.6; 2Sa 7.16; Mat 20.30-31   **1:33** Dan 7.14

nə éngəles ná: «Jâh í bá bæ ntədəlé, mɛɛ kú fwo mpu múdúm?» ³⁵ Engəles mú bɛsa nə nyə nə «ŋkɛŋkɛ Shíshim mə bá zə wódí, ŋkul mə Zembî a gwów-gwów í mú búdal wo nda gúgúwá í dɛ búdal múúd ná. Gwə wə í bá sá nə mwân wó bá byá yé mə bá bæ féeshá, bwə dɛ jôw nyə nə Mwân mə Zembî. ³⁶ Dugí, mbyél wô Ilísabet mə zə bæ nə bum ícwúúlúd. A bá námə byá mwámudúm. Nyə muud bwə á dɛ ci ná a ji kundú yé, bum mú nyə ŋkwoond saman dî. ³⁷ Mpuɡ ná sâ cúgɛ nə ŋkul bwelɛ ntɔ Zembî.» ³⁸ Maríya mú ci ná: «Mə ji sɔl məsáal mə Yawé. A sáág mə nda wó mə ci ná.» Engəles mú kyey.

Maríya mə ká dɛg Ilísabet

³⁹ Námə fwála dɔɔŋgú dî, Maríya mú ŋwa zhí lɛɛlálə kə ŋgwála á kóómb Yudéa jisə mímbán mimbán yí. ⁴⁰ A mú kə nyíi Zakarî dí njów, bóda Ilísabet. ⁴¹ Ja Ilísabet nyə á gwág məbədə mə Maríya yí, mwân nyə á lugusa nyə mwô dî, Ilísabet músə lwánd nə Ŋkɛŋkɛ Shíshim ná cwóó. ⁴² A mú kám məma ŋkwiimbyé, nyə ná: «Wo ji nə ibwádán ntɔ bóólúgá búdá bɛsh, mwân jí wo mwô dí yé ji námə nə ibwádán. ⁴³ Jí í mpú sâ nə nyɔɔŋgú mə Cwámba waamə zəg mádí yí. ⁴⁴ Nəcé dugí, nji málwê mām mə ámə gwág məbədə mwô yí, mwân nyə ámə lugusa mə nə məshusug mwô dî. ⁴⁵ Wɛɛ mə jəla, wɛɛ muud mə *búgula nə sâ jêsh Cwámba mə sá nə bwə jááwug wo yí í é bwəma yé.»

Maríya mə ságúsá Zembî

⁴⁶ Maríya mú ci ná:

Zembî waam, wo ji mæma Zembî.

47 Shíshim wâm í ñgə kəəs nə məshusəg
nəcə cəgye waamə Zembî.

48 Nəcə a mə bále nti mísh dúg zhizhe lwaá dé
ámudâ.

Haaw! Tээéd fwála gaád buud wâ ikala byêsh bwə
bá du ci nó: «mee mə jəla».

49 Nəcə Zembî á ñkul nyêsh mə sá mə mæma ísâ.

Jíná dé dúsə nə gúmá ntə sâ jêsh.

50 Lâm məcəy yé wúsə nə bagá

shú búúd bwə ñwá nyə nə fúndúgú wá kə wósós íkala
íkala.

51 A mə lwóya ñkúl nyé.

A mə sá nə buud bwə du ñkêny mányúúl wá bwə
címagú.

52 A mə yíl íñkácid i búúd íjiya í ící byáñúd wusə shí,
a bân ózhizhe ɔ búúd gwôw.

53 Buud bwə á bə nə məfúfə wá, a mə yə bwo zhwog
təəm

a nying búúd ó təəm məbwə ocwúd.

54 A mə zə kwiid bag ɔ sól məsáal yé *Izurəyél,

a mə téduga lâm məcəy yé,

55 nda nyə á kaag impáámbé bísú

shú mə *Aburaham bənôñ mpwon buud nyé
kandugə á kandugə ná.

56 Mariya bá Ilísabet bwə á já je bə óñkwoond olól
nə ndéé Mariya músə nyingə kə bwədí.

Byélé mə Yuánes Nduu-buud

57 Wəla lə byeyí í á ka wósós Ilísabet. A mú byá
mwámudúm. 58 Nə buud bənónj bwə á bə jáñ ban

1:50 Sôm 103.13, 17

1:51 Mbá 5.15; 26.8

1:52 Sôm 75.8; Mat

23.12; Zhk 4.6, 10

1:53 Sôm 107.9; 34.11

1:54 Msh 7.20; Sôm

98.3; Mət 17.7; 22.17

wá, nə mimbyêl myé bwé mú gwág ná Yawé má bul gwág nyə cey lámúd. Bónónj bwé mú ka zə taag.

⁵⁹ Jwôw mwân nyə a wós mwôw mwəmb yí, bwé mú zə ná bwé zé sá nyə ábiwáág. Bwé mú ceeł gwiid nyə ná Zakarî nda sóónjú. ⁶⁰ Nji nyəónjú mú ci ná: «Mbô! Jíná dé wé Yuánes.» ⁶¹ Bwé mú ci nə nyə ná: «Muud ngwúd nə ngwúd cugé nə jíná lú Yuánes njów búúd wún wêsh dî.» ⁶² Bwé mú də lésha nə sóónjú mwân də fufə nji məbwê jílə nyə jíná á céél gwiid mwân yí. ⁶³ Sóónjú mwân mú gwáámb ná bwé yág nyə kwóógú ná a zág cilə cínəng. A mú cilə ná: «Jíná dé wé Yuánes.» Buud bēsh bwé mú bul káam. ⁶⁴ Seegya ntâg ná Zakarî mpu má bân, jûm mú nyə fulî ná a je lás. A mú shwal bân kál ngə yə Zembî məshwúmb. ⁶⁵ Buud ó ban bé bwé mú bə nə fúndúgú. Ná ndéé buud bwé mú ngə bwiing lân á isá í á sîy íni shí Yudéa á mimbúnj nyêsh. ⁶⁶ Buud bēsh bwé á gwág lân wəng wá bwé á bə kú bwεε yíl lâm cínəng. Bwé mú də jî ná: «Múmwán jəng í bá bə jí e? Búbále, nkul má Yawé í á ngə nyîn cug mə mwân wəngúd.»

Zakarî mə cúndə cúndə má Zembî

⁶⁷ Mwân sóónjú yé Zakarî mú lwánd nə Nkénkê Shíshim ná cwóó, a mú cúndə cúndə má Zembî, nyə ná:

⁶⁸ Gúmá nə Yawé, Zembî á *Izəyêl

nəcé a má kwiid kúl búúd jé, yíl bwo mənyámád.

⁶⁹ A má wéeshuli sá nkácid cugye

mpwoŋ buud má sóól məsáal yé *Dávid dî.

- 70 Nyə a shí bwey də jaaw kéel dɔɔŋgá,
 *buud ɔ micúndá bé nyə á féésh yág wá də jaaw.
- 71 Nyə á kaag ná a bá zə yíl sá mányámá má
 mízhízhíŋ mísúd,
 a yíl sá məbwə mə bɔɔŋg bwə ŋgə mpii sá wád.
- 72 A má lwágulə ná a ji nə lâm mácey nə odâ;
 a má téduga sɔ nyə á sá nə bwo yí.
- 73 Nəcə nyə á keen búbálé nə Dâ *Aburrahám ná í bá
 bə ná
- 74 á ká shín yíl sá məbwə mə búúd bwə ŋgə lúmbali
 nə sá wá di,
 sá má bá də yə nyə gúmá kú nə ifwaas,
- 75 sá ŋgə lwóya ná sá búsa buud bé,
 sá ŋgə cugə tátəlí nyədí míshúd,
 ŋgə cugə nda búúd ɔ kúl jé bwə jálá nə cugə ná,
 sá bə ntó mwôw mə cug məsú mēsh.
- 76 Múmwán, bwə bá də jôw wo ná *muud micúndá
 má Zembí á gwów-gwôw.
 Nəcə wo bá ká Cwámba shwóg, kə kwambulə nyə
 zhií
- 77 kúl búúd jé í mpúg ná a ŋgə zə ná a zé cug bwo,
 juu bwo nə *misəm myáŋ.
- 78 Zembí wúsú ji bul bə nə lâm mácey.
 A má nti sá məŋkenya má ŋgə zhu gwôw
 nda mɔɔŋg mə jwôw ja í də cúwo yí,
- 79 má zég kwan bɔɔŋg bwə ŋgə cugə yídúgú shwiy dí
 wá,
 má zég sá ná sá cúgəgí ná shee.

1:70 Rom 1.2; Iza 9.1-6; Msh 5.1-3   **1:71** Sôm 106.10   **1:72**
 Sôm 106.45; 105.8-9; Ləv 26.42   **1:73** Mət 22.16-18   **1:74** Tit
 2.12, 14   **1:76** Mal 3.1; Mat 11.10; Mak 1.2; Luk 7.27   **1:77** Zhe
 31.34   **1:78** MmN 34.6; Iza 60.1-2   **1:79** Iza 9.1, 5; 42.6-7; Mat
 4.16

⁸⁰ Mwân nyə á ka námə ngə w̄y, *shíshim yé ngé ngwa ŋkul. Nyə á d̄u ji máshí mâ shwééshá ná ndéé kə wósós jwôw nyə á kə lwóya nyúúul kúl búúd jé dí yí.

2

Byélé má Yésus

¹ Í á zə bə mán̄i mwôw di, *Káázel Ogust nyə á cilə ná buud ɔ shí mishwun bēsh bwé kég cilya íl̄āŋ d̄i. ² Il̄āŋ bwelélə s̄y wé cí. Í á bə Kirínus njúl ngwámuna á faan lú Sirí. ³ Ntós buud bēsh bwé á ka kə ngə cilya, muud kə ngwála í dúgyá nə bæend jé yíid. ⁴ Yóseb mú námə tí Nazarêt faan lú Galilê, bád kə Betulehem, ngwála mə *Dávid faan lú Yudéa, nəcé nyə á bə mwân á njów búúd mə Dávid. ⁵ Nyə á ngə kə íl̄āŋ dí, bá Maríya, mudá í á bə nə bá bwé zə béya yé, Maríya wəŋg njúl nə bum.

⁶ Í á ka bə, bwé njúl n̄ūŋ, fwála l̄u byeyí mú wósós Maríya. ⁷ A mú byá mwân yé acumbâ, mwámudûm. A mú wá nyə bwámád a bwíig nyə kúl bwé á d̄u wá itəw idəw ná í dúg də yí, nəcé bwé áshígé bə nə bwágə njów ójōŋ.

Obaagulə ó itəw bwé dúg wəéŋgales

⁸ Obaagulə ó itəw bwé á bə shí nyəŋgúd bwé ngé ji mifum tóŋn íbugád ngé baagulə itəw byāŋ. ⁹ Ngwól *éŋgales mə Yawé mú zə wósós bwo na, məŋkənəwa mə Cwám̄ba mə mú lyɛ bwo nə məŋkenya ná kesh. Ifwaas í músə jág bií bwo. ¹⁰ Nji, éŋgales mú ci nə bwo ná: «Kúgá fúndə, nəcé mə ngə zə bí nə jəjə kéel í é sá kúl búúd jēsh məma máshusug yí. ¹¹ Cugye

---

2:4 Mat 2.1; Yuá 7.42   **2:11** Mat 20.30-32; Yuá 4.42; Mis 5.31; 13.23; 2Pr 1.11

má byêl bí múús ηgwála mæ *Dávid. Nyæ wá *Krîst Cwám̄ba. ¹² Bi é yag nyæ næ mæyiyé mága: bi é kwey kúkény í mbwúg bwámád kúl bwá d̄u wá it̄ow id̄aw ná í d̄úg d̄a yí.»

¹³ Seegya ná kúdæ zhwog wæηgales wâ gwôw bwá mú zæ kwey nyîni bwá ηgé yæ Zembî gúmá s̄usad ná:

¹⁴ Zembî bág næ gúmá jon á gwów-gwówúd; wa shí, buud Zembî má gwág nywa wá bwá c̄úgag ná sh̄εε.

¹⁵ Í mú zæ bæ ná, ja wæηgales bwá má béegya næ bwo kə jon dí yí, obaagulə ó it̄ow bwá mú ci bwámé næ bwámé ná: «Sá kágá Betalehem kə d̄úg s̄a í má s̄iy Zembî má sá ná sá mpúg ga.» ¹⁶ Bwá mú ηgə kə ná cá-câ, bwá mú kə kwey Maríya næ Yóseb næ kúkény í mbwúg kúl bwá d̄u wá it̄ow id̄aw ná í d̄úg d̄a yí. ¹⁷ Ja bwá má d̄úg nyæ yí, bwá mú bwiiηg s̄a ηgales nyé ámæ jaaw bwo shú má múmwán j̄oηg yí. ¹⁸ Buud b̄êsh bwá á ηgə gwág bwo wá bwá á ηgə bul káam s̄a bwá á ηgə bwiiηg yí. ¹⁹ Maríya nyε nyæ á baagulə isâ byoηg lámúd, a ηgé bigas byo. ²⁰ Ná ndeé obaagulə ó it̄ow bwá mú nyiηgə bwá ηgé yæ Zembî gúmá, ηgə yæ nyæ mæshwúmb næ isâ byêsh bwá ámæ gwág næ d̄úg yí, n̄acé í á bæ námá n̄ji nda ηgales nyæ á jaaw bwo ná.

Bwá kə næ kúkény Yésus mpáánzá

²¹ Ja jwôw lú mwəomb í á wós yí, í mú bæ fwála ná bwá sáág mwân ábiwáág. Bwá mú gwiid nyæ ná Yésus, jíné ηgales nyæ á jaaw Maríya a kú fwo ηwa bum yí.

2:14 Iza 57.19; Mat 10.13, 34; Mak 9.50; Luk 1.79; 10.5-6; 12.51; 19.38, 42; 24.36; Yuá 4.27; Mis 10.36; Ifz 2.14, 17 **2:19** 2.51 **2:21** 1.31

²² Nə ndeé í mú zə bə fwála nə bwé sáág ηgusa íci Moyîz nyə a ci yí. Bwé mú bád kə nə mwân Yurúsalem kálə lwóya nyə wə Yawé, ²³ námə nda jí cilyá *mbwoomb mácεε dí ná, ná: «Mwámudúm yêsh mə tééd byêl yé, bwé kənd nyə koogú nə a bág shú mə Yawé.» ²⁴ Í á jîi nə bwé kág yána ílím í *mátúnuga námə nda jí cilyá nda mbwoomb mácεε dí ná, bwé kə nə məwúwo məbá ηkí icwɔ í máfaf íbá.

²⁵ Ngwól múúd nyə á də bə Yurúsalem nə Símyon. Nyə á bə tátəlí muud, nyə a wá lâm wə Zembî. Nyə á bə nə Nkεηkε Shíshim. Nyə á də bwánd muud nyə á bə nə a bá zə səl *Izəryél milâm shí yé. ²⁶ Nkεηkε Shíshim í á lwágulə nyə ntáməd nə nyə abále yə a kú fwo dúg *Kříst Yawé mə bá nti yé. ²⁷ Muud wəηgú Nkεηkε Shíshim í á sá nə a kág *Luη mə Zembî. Ja óbyól ɔ Yésus bwé á zə nə mwân Luη nə bwé zə sá nyə nda mbwoomb mácεε í ηgə ci ná, ²⁸ nyə á ηwa mwân nyédí məbwəd a mú yə Zembî cúncésh, nyə ná:

²⁹ Mása, jaá ga í músə wo je bíd nə lwaá dwô í yág ná shεε

nda wó á ci ná,

³⁰ nəcé mísh mām mə mə dúg nda wó zə cug sé ná,

³¹ cugúlə wó á kwəməsa ikúl í búúd byêsh í ηgə dúg yí.

³² Jísə məηkenya mə bá sá nə ikúl íshús í mpúg wo yí,

kúl gwô Izəryél í bág nə gúmə yí.

³³ Yésus sóηgú nə nyəηgú bwé á ηgə káam sâ jêsh Símyon nyə á ηgə ci shú dé dí yí. ³⁴ Símyon mú

2:22 Ləv 12; Ilη 18.15-16

2:23 MmN 13.2

2:30 Iza 52.10

2:32 Iza 42.6; 49.6; 46.13

2:34 Iza 8.14; 1Pr 2.8

bwádan nə bwo, nyə nə Maríya nyəɔŋgá mə Yésus ná: «Mwân éga Zembî má ntí nyə ná a zég sá né zhwog buud ɔ Izarəyél bwé bálág, zhwog buud wəɔl. A bá bə gúl sâ mə Zembî í bá ntə búúd ŋkul yí, sâ búúd bwé ábúle magulə yí. ³⁵ A bá zə sá né zhwog buud mitédúgá myán mí mpúyúg. Wεε ntâg íí, məcey mə bá nyisəli wo lámúd nda kafwεε.»

³⁶ Ngwól *múúd micúndá á mudâ nyə á bə námá cínəŋg ná Ana, a njúl shilə mə Fanuél beend mə Azεr dî. Mudá wəɔŋgú nyə á bə a mə bul jaas. Nyə a béya a mú cəgə nə ŋgwûm mimbû zanɣbá. ³⁷ Nyə á ji kúsə kə wós mimbû məwûm mwəɔmb nə mínə. Nyə a shígé də bwelé kə shwóg-shwóg nə Luŋ mə Zembî. Nyə á də sá Zembî iséy byé nə mwásə nə bulú a dúgá ci ídâw, də yə Zembî gúmá. ³⁸ Nyə á bə námá cínəŋgú ja bwé á bə nə Yésus Luŋ yí, a mú yə Zembî akíba; buud bēsh bwé á ŋgə bwánd ná Zembî mə bá zə yíl Yurúsəlem mánýámád wá, Ana nyə á ŋgə jaaw lân mə mwân.

³⁹ Ja obyól ɔ Yésus bwé á shîn sá isâ byēsh Mácεε mə Yawé mə ŋgə ci yí, bwé á ka nyiŋgə kə bwádí ŋgwála Nazarêt, faan lə Galilé. ⁴⁰ Mwân nyə á ka námá ŋgə wáy, *shíshim yé ŋgə ŋwa ŋkul, a njúl mpaam mə Zembî dî.

Yésus mə nyín mpáánzə Zembî a njúl kákágə

⁴¹ Obyól ɔ Yésus bwé á də kə zâŋ páska dí Yurúsəlem mbû wēsh. ⁴² Bwé á ka námá kwo bád kə nda fúlú í á bə ná, Yésus njúl mimbû wûm nə mímbá, bwé mú kə nə nyə. ⁴³ Ja zâŋ í á shîn yí, obyól bé bwé mú nyiŋgə. Yésus mú lúg Yurúsəlem bwé kú mpu.

2:37 1Tm 5.5; Mat 6.16-17
23.14-17

2:38 Iza 52.9

2:41 MmN 12.1-27;

44 Bwá á ηgə téduga ná Yésus bənêη buud ó gwoong búsə zhíd. Bwá músə kyey mwásá ncindî. Ná ndéé bwé mú ka zə ηgə sɔ nyə mímbyéł nə mímbíí myán dí. 45 Nda bwá áshígé kwey nyə ná, bwé mú nyingə nə məsɔ́gú kə Yurúsəlem. 46 Í á ka zə bə, bwé má sɔ nyə ná sɔ sɔ tən mwôw málól, bwé mú kə kwey nyə a njúl tām oyíguli o mócεε *Luη má Zembî, a ηgə gwágulə bwo, a ηgə jí bwo minjígá. 47 Buud bēsh bwé á ηgə gwág nyə wá bwé á ηgə káam fúg nyé nə mampɛsá mé. Bwé á ηgə káam mbíí á ná fúg də jímb lúúd. 48 Ja óbyôł bə bwé á dág nyə yí, bwé á jág bul káam. Nyɔɔηgú mú ci nə nyə ná: «Mwān waam, jí wó má sá sá ntáni ni? Wo mpú ná sá shwóɔηgú sá má ηgə sɔ wo nə milām gwôw?» 49 Nyε mú ci nə bwo ná: «Bí ámə ηgə sɔ mə nə jí? Bi ampúyé ná má jəlá nə də bə ísá í Dá dí?» 50 Nji bāη bwé áshígé mpu gwág sá nyə á ci nə bwo yí. 51 Yésus bənêη bwo bwé mú shulə kə Nazarēt, a ηgə magulə ijwúga byán. Nyɔɔηgú mú baagulə ísá ini byēsh lámúd. 52 Yésus nyə á ka ηgə wɔɔf, fúg ηgə kwíduli, mpaam má Zembî ηgə kwíduli, a ηgə bə jɔ kágə mísh má Zembî nə mísh má búúdd.

3

Iséy í Yuánes Nduu-buud (Mat 3.1-17; Mak 1.1-11)

1 Í á ka zə bə, ijwúga í *Káázɛł Tiber í má wóós mbú wûm nə tóón dí, Pons Pilât mú bə ηgwáməna á faan lá Yudéa, Herod nyə Tatarâk* á Galilê, mínyɔηú yé

2:49 Yuá 2.16   **2:51** 2.19   **2:52** 1Sa 2.26   * **3:1** Tatarâk: Ciyá ni í cugé ciyá mákaa; nji í kó ná «ηgwáməna nyə á ηgə jwú nə mpál nɔ́ á ηkúmba faan yé». Dúgúg námó Mat 14.1; Luk 3.19; 9.7; Mis 13.1.

Fílíp nə faan lú Ityurê nə Trakonitídí, Lisanəyas nə faan lú Abilən. ² Í á bə Hána njúl Ajəláci á ofada, bá Kayíf. Ja jəəŋgâ, kéel mə Zembî í á wós wə Yuánes mwân mə Zakarî a njúl shí a shwéeshád.

³ Nyə á ka zə ŋgə kyey shí nyêsh á fundú ŋgwəq Zhurdê, ŋgə cúndə nə: «Céndúgá mitédúgá, bí duwan, Zembî nyə é juu bí nə *misám mín.» ⁴ Í á bə ntó nda jisə cilyá kálaad mə *múúd micúndá Izayí dí ná. Nəcé jisə nə:

Muud ŋgə cúndə shí a shwéeshád, a ŋgə ci nə:

«Kwambuləgá zhí mə Cwámba,
bí súg kwûŋ jé.

⁵ Bulaləgá ibí byêsh,

bí bwú mímbún mí anánî nə mi acíg-cíg myêsh səl
shí,

bí súg məbúgə.

Sanduləgá ikúl í ákukwowlâ, sá byo nə səndôŋ

⁶ muud yêsh ka bá dúg cugúlə Zembî mə bá cug búúd
yí.»

⁷ Buud bwə á də zə wə Yuánes áncuncuma zələ də duwan wá, nyə á ka də ci nə bwo nə: «Yé iyələkag íga! Bì mə bále fúndə mpimbə Zembî mə bá lwóya yí? Zə ámə kéwuli bí éne? ⁸ Kágá wúmə fwámé mpúmá† í lwágúlə nə bí mə cénd mitédúgá yí. Kúgá bə nji dúlə téduga nə: “Sə bāŋ sə bí mpwoŋ buud mə *Abraham” nəcé mə mpú jaaw bí nə Zembî ji nə ŋkul shwəqəla mákwóógú mága, sá mwo bwân ó Abraham. ⁹ Mpugá nə zâŋ í wál zə sám míkqələ

3:3 Mis 13.24; 19.4; Luk 24.47   **3:4** Iza 40.3-5   **3:6** 2.30-31; Mis 28.28   **3:7** Mat 3.7; Luk 21.5-36   **3:8** 1.54-55; Mat 3.9   † **3:8** Mpumə nyəəŋgə wə misóləgú.   **3:9** Mat 7.19

mí ílíí máshugud. Bwá é cal líí jêsh í ádé wúmá fwámé mpúmá yí, bwá kál gwo kudad.»

¹⁰ Buud bwá mú zə jî nyə ná: «Sá má jəlá nə sá jí?»

¹¹ A mú bęsa nə bwo ná: «Muud jí nə ishimí íbá yé kéénzhug ηgwûd yə nyəηg cúgέ nə ndî yé. Muud jí nə idâw yé sáág námá ntó.» ¹² Oηwenye ə tóya bwá mú námá zə nə bwá zə duwan. Bwá mú jî nyə ná: «Yígguli e, sá má jəlá nə sá jí?» ¹³ Nyə nə bwo ná: «Dugá jî búúd nji sâ mácéξ má yó bí ηkul nə bí dúg jí yí, bí kú nteηg.» ¹⁴ Ozimbi bwá mú námá jî nyə ná: «Sá bāη sá má jəlá nə sá jí?» Nyə nə bwo ná: «Kúgá mánda múúd nə sâ jé ηkí ntāg nə bí mə lwó múúd mpêl. Maguləgá nə myəna bwá ηgə jəna nə bí má má jəla.»

¹⁵ Nda búúd bwá á ηgə bwánd bwá ηgə téduga ná Yuánes ə má jéé bə Mesî ná, ¹⁶ Yuánes nyə á ci nə bwo ná: «Mee mə ηgə duu bí nə məjúwó. Nji ηgwól múúd ηgə zə, a ji nə mpífá cə mə. Mə ampíyáyé nə mə cínyug nyə mikwoolú mí məηgwub. Nywáá má bá duu bí nə Nkəηkê Shíshim nə kuda. ¹⁷ A mbid fwafuga mbwéd. A bá zə béég búúd nda bwá də fyaf ηkwáándó ná; a ηwa fwámé mpúmá wá ηkundá déd, a yíl ílwáásə shwu kuda jí kú bwεε jímə yíd.»

¹⁸ Yuánes nyə á kwo námá ηgə jaaw bwo Jəjə Kéel, a ηgə yáág nə bwo ná bwá máguləg. ¹⁹ Í á ka zə wóós ná, nyə á jum Herod á Tatarāk nəcé lósú má Herodyád, mudá má mínyəηə nə mósól məbôw mēsh nyə á də sá má. ²⁰ Herod mú kwádulə dúl bôw cínəηg gwôw, wá Yuánes mímbwugud.

²¹ Í á ka bə gúl ja ná, nda búúd bēsh bwá á ηgə

3:16 Mis 1.5; 11.16; 13.25; 19.2-4; Luk 4.18

3:19 Mat 14.3-4;

Mak 6.17-18 **3:21** 5.16

duwan ná, Yésus mú námé kə duwan. Ná ndéé, ja nyə á ngə jəgəla yí, jon í mú bāŋ, ²² Nkəŋkə Shíshim mú nyín nə nyúul nda faf í mú shulə nyə nyúúlád. Kál í mú zhu jon dí ná: «Wo wə Mwân waamə alâm. Lâm wâm wêsh wúsə wódí.»

Impáambá í Yésus
(Mat 1.1-17)

²³ Ja Yésus nyə a tééd sáal dé yí, nyə á bə kala múúd á je bə mímbú məwúm málól. Buud bwé á ngə téduga ná a ji mwân mə Yóseb, Yóseb mwân mə Heli, ²⁴ Heli mwân mə Matat, Matat mwân mə Lévi, Lévi mwân mə Melúkí, Melúkí mwân mə Yanay, Yanay mwân mə Yóseb. ²⁵ Yóseb mwân mə Matatíyas, Matatíyas mwân mə Amos, Amos mwân mə Nahum, Nahum mwân mə Həsuli, Həsuli mwân mə Nagay, ²⁶ Nagay mwân mə Maad, Maad mwân mə Matatíyas, Matatíyas mwân mə Símyon, Símyon mwân mə Yósek, Yósek mwân mə Yoda. ²⁷ Yoda mwân mə Yoanan, Yoanan mwân mə Résa, Résa mwân mə Zorobábel, Zorobábel mwân mə Salátíyel, Salátíyel mwân mə Neri; ²⁸ Neri mwân mə Melúkí, Melúkí mwân mə Adi, Adi mwân mə Kosam, Kosam mwân mə Elumadam, Elumadam mwân mə Er. ²⁹ Er mwân mə Yésus, Yésus mwân mə Elyazar, Elyazar mwân mə Yorím, Yorím mwân mə Matat, Matat mwân mə Lévi. ³⁰ Lévi mwân mə Símyon, Símyon mwân mə Yúda, Yúda mwân mə Yóseb, Yóseb mwân mə Yonam, Yonam mwân mə Eliyakim. ³¹ Eliyakim mwân mə Məleya, Məleya mwân mə Məna, Məna mwân mə Matata, Matata

---

3:22 4.18 Mwân: Sôm 2.7; Iza 42.1; Luk 9.35; 20.13 **3:27**
Salátíyel: 1Ib 3.17; Esd 3.2 **3:30** Rut 4.18-22; 1Ib 2.1-14 **3:31**
Natan: 2Sa 5.14

mwân mə Natan, Natan mwân mə *Dávid. ³² Dávid mwân mə Yése, Yése mwân mə Yobed, Yobed mwân mə Bowaz, Bowaz mwân mə Sala, Sala mwân mə Naáson. ³³ Naáson mwân mə Aminadab, Aminadab mwân mə Adumin, Adumin mwân mə Arni, Arni mwân mə Hesuron, Hesuron mwân mə Fares, Fares mwân mə Yúda; ³⁴ Yúda mwân mə *Yákwab, Yákwab mwân mə *Izaag, Izaag mwân mə *Aburaham, Aburaham mwân mə Tara, Tara mwân mə Nakor; ³⁵ Nakor mwân mə Seruk, Seruk mwân mə Ragow, Ragow mwân mə Falek, Falek mwân mə Eber, Eber mwân mə Sala; ³⁶ Sala mwân mə Kaynam, Kaynam mwân mə Arfagusaad, Arfagusaad mwân mə Sem, Sem mwân mə *Nówe, Nówe mwân mə Lamek; ³⁷ Lamek mwân mə Matusalem, Matusalem mwân mə Inoog, Inoog mwân mə Yared, Yared mwân mə Maluleel, Maluleel mwân mə Kaynam. ³⁸ Kaynam mwân mə Inos, Inos mwân mə Set, Set mwân mə Adam, Adam mwân mə Zembî.

4

Sáatan mə bwówúlá Yésus (Mat 4.1-11; Mak 1.12-13)

¹ Yésus nyə a wú Zhurdê a mə shîn lwánd nə Nkêṅkê Shíshim ná cwóó. Nkêṅkê Shíshim mú kə nə nyə shí a shwéeshád. ² Njwû məjamb mú kə bwówulə nyə wu tâṅ mwôw məwúm mánṅ. Yésus nyə a shígé də tóo sâ mwôw məoṅgúd ná ndéé ja mwôw məoṅg mə á shîn yí a mú gwág zha. ³ Njwû məjamb mú ci nə nyə ná: «Ṇkí wo ji *Mwân mə Zembî, ciṅ nə kwóógú ga ná í nyéég idáw.» ⁴ Yésus

3:33 Mat 29.35; 25.19-26; 11.10-20; 5.1-32   **4:1** Mat 6.16-17; Luk 4.18; Heb 4.15   **4:4** Mbá 8.3

mú yidá bęsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Muud cugé nə ŋkul cugə nji nə idâw”.»

⁵ Njwû məjamb mú kə nə nyə gwów-gwôw. A mú lwágulə nyə məfaan mâ shí mishwun mēsh nji ja ŋgwúd ná cág. ⁶ A mú ci nə nyə ná: «Mə é yə wo ijwûga ná wo jwúg nə məfaan máni mēsh wo ŋwa gúmá jáŋ, nəcé mə wə jí nə byo. Mə ji nə ŋkul yána byo yə múúd yēsh má céél yə yé. ⁷ Ntó, ŋkí wo kúd mpwoombá wa shí yə mə gúmá, byēsh í é bə ísâ byô.» ⁸ Yésus mú bęsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Dugú kúd mpwoombá shí nji wə Zembî woó Yawé. Nji nyə wə wó dúg yə gúmá yé.”»

⁹ *Sátan mú kə nə nyə Yurúsalem, kə təl nyə zhwááŋgê *Mpáanzé Zembî dí gwôw. A mú ci nə nyə ná: «ŋkí wo ji Mwân má Zembî, bídúg nyúul wú wa kə kud shí, ¹⁰ nəcé jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Zembî mə bá lésha nə *wəéŋgales bé ná bwá bááguləg wo. ¹¹ Bwá é ŋkēny wo mábwád, kuú wô í nda bwim bəgú.”»

¹² Yésus mú bęsa nə né ná: «Ciyá jisə ná: “Wo ajáláyé nə bwówulə Zembî woó Yawé”.»

¹³ Ja Njwû məjamb má shîn bwówulə Yésus mim-bii myēsh ntáni yí, a mú kyey béégya nə Yésus, kə bwánd ja fwámé fwála í bá bə yí.

Matéédulé má ísý má Yésus

(Mat 4.12-17; Mak 1.14-15)

¹⁴ Yésus mú nyingə kə Galilê a njúl nə ŋkul á Nkēŋkē Shíshim. Jíná dé í mú ŋgə jwə cínəŋg yēsh. ¹⁵ Nyə á ŋgə yə buud minjígúlá *mámpáanzé má

4:6 Mat 28.18; Yuá 12.31   **4:8** Mbá 6.13; 5.9   **4:10** Sôm 91.11-12

4:12 Mbá 6.16   **4:13** 22.3, 31   **4:14** 4.18

mínjígúlá má *Oyúden dî, buud bêsh bwé ηgá yə nyə gúmá.

¹⁶ Nə ndéé nyə á ka kə Nazarêt wú nyə á wəof wá. A mú kə nyí *mpáánzə mínjígúlá jwəw lú Sábaad nda nyə á də bwey sá ná. Nyə á ka təw tətəlí ná a lə Kálaad Zembî. ¹⁷ Bwé mú yə nyə ηgwál kálaad Izayí *muud micúndə nyə á cilə yé. A mú wəef kálaad ná ndéé a mú kwey kúkúl jísə cilyá ná:

¹⁸ Shíshim mə Yawé wúsə módí nəcə nyə a gwáágulə mə məwúdə ná mə zág bwiing mímúbúbúwá Jəjə Kéel.

Nyə á ntí mə ná mə zág jaaw mím bwug ná: «Bí má wú mím bwug dî»,

mə jaaw wéancím-ncím ná: «Mísh má má bəη bî».

Nyə á ntí mə ná mə zág fεməshi búúd bwé cúgé nə ηkul shwə mənnyúúl wá,

¹⁹ mə zə cúndə mbú Yawé mə bá lwóyá mpáam yí.

²⁰ Nyə á ka fúlə kálaad ná ndéé a mú yə fulísh á *Mpáánzə Zembî, a mú jì shí. Buud bêsh bwé á bə mpáánzə mínjígúlá wá bwé mú mpu kənd mísh nyádí. ²¹ A mú tééd lásúlə nə bwo, nyə ná: «Kúkúl mícilyá mí Kálaad Zembî bí ámə gwág má ámə lə ní í má bwəma múús.»

²² Buud bêsh bwé á ηgə ságusə nyə. Bêsh bwé á ηgə káam jəjə íciyá í á ηgə wú nyádí mpu dí yí, bwé ηgə cí ná: «Mwən mə Yóseb dí éga?»

²³ A mú cí nə bwo ná: «Mə mpú ná bí é kənd mə kaaná í də cí ná: “Yé jwówuda, lwagug wóméfwó” yí. Sá á shí gwág ísə wó á sá Kapernawúm yí. Sáág

---

4:18 1.68   **4:18** Iza 61.1-2; Mat 11.5; Luk 7.22   **4:18** 1.35; 3.16, 22; 4.1, 14; 10.21; 24.49; Mat 1.18, 20; 3.11, 16; 4.1; 12.18, 28, 31-32; 28.19; Mak 1.8, 10, 12; 3.29; Mis 1.2, 5, 8; 2.4, 17, 18   **4:19** Ləv 25.10   **4:22** Yuá 6.42

námá byo wa wódí kwáádá.» ²⁴ A mú nyingə ci ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, bwé abwélé mpu lág múúd micúndá nyódí kwáádá. ²⁵ Má jaaw bí búbálé ná, ja Eli nyə á bə yí, ja jon í á feed tâŋ mimbû mílólə nə ɔŋkwoond ósaman yáág-yáág zha mú bə shí nyêsh yí, zhwoɡ mikúsé mí búdá mí á bə *Izəɾəyêl. ²⁶ Nji Zembî nyə a shígé kənd Eli mikúsé myəɔŋɡ dí! Cwûd! kú bə tóɔ ŋwúd dí. Nyə á yida kənd nyə Saréputa, shí í gwág nə Sidon yí, wə wúl kúsé múdá á nûŋ. ²⁷ Mizúzaamá mí á bə námá Izəɾəyêl ŋkí bulya ja má múúd micúndá Elizê nyə á bə yí. Nji, ŋgwúd nə ŋgwúd í áshígé lwəɡəwa; í á bə nji Naaman muud á Sirî.» ²⁸ Buud bêsh bwé á bə mpáánzé minjígúla wá bwé mú nyada nə a lásələ ntó. ²⁹ Bwé mú tâw shí, wáamb kə nə nyə ŋwála dí tóón, kə bád nə nyə mbúŋ dí gwôw. Ŋwála wəɔŋɡ í á bə lwəyá mbúŋúd. Bwé mú kə nə nyə wu gwôw ná bwé ká ságəwo nyə wusə mbúŋ dí shí. ³⁰ Nji, nywáá mú cə bwo mpédúgá nə ndéé a mú kyey.

Yésus mə lwóyá ŋkul ijwûga
(*Mat 7.28-29; Mak 1.21-28*)

³¹ A mú shulə kə Kapərnawûm, wúl ŋwála á faan lá Galilé. A mú də yə búúd minjígúla mwôw má ósábaad dí. ³² Buud bwé mú bul káam mbií nyə á ŋgə jígúli yí, nəcé ciyá jé í á də bə nə kéénd.

³³ Ŋgwól múúd nyə á ka bə *mpáánzé minjígúla a njúl nə bów-bôw shíshim jamb, a mú kîm nə ŋkulú ná: ³⁴ «Eéékyé! Yé Yésus muud á Nazarêt! Shé bəŋ nə iney? Ye wo ámə zə jaŋgələ sê? Məe mə mpú wo. Wo wé féeshá múúd má Zembî.» ³⁵ Yésus mú ŋkáánd

nə jamb ná: «Fadəg mpu! Wúg múúd éne nyúúlád!» Jamb í mú wusə múúd wəəŋg shí na tām buud. Í mú wú nyə nyúúlád kú sá nyə məbôw. ³⁶ Buud bēsh bwə mú bul káam, bwə ŋgə ci bwámé nə bwámé ná: «Wáyé mbií lésú wí nə kéénd nə ŋkul ijwûga ntúga ga? Muud éga mə ŋkáánd nə bów-bôw mishíshim, mí wú?» ³⁷ Jíná dé í mú jwɔ kúkúl jēsh faan dəəŋgúd.

Yésus mə lwag ncúlyá mimbâl
(Mak 1.29-34)

³⁸ Yésus nyə á ka wú *mpáánzə minjígúlá, a mú kə Shímun dí njów. Shímun wəəŋgú ayôŋ nə yôŋ nyə á bií cii yé á mudá nə táás. Bwə mú ci nə Yésus ná a sáág sâ shú déd. ³⁹ Yésus mú shísh kə jwaagəwo nyádí, ŋkáánd nə ayôŋ nə yôŋ. Ayôŋ nə yôŋ mú bíd nyə. Mudá wəəŋg mú wəəl cé nə cé tééd ntâg ŋgálə ŋwa njugú wáŋ.

⁴⁰ Ja jwôw í á ŋgə jímə yí, buud bēsh bwə á bə nə mimbâl mimbíi mimbíi wá bwə á zə nə myo wə Yésus. A mú ŋgə bəd myo məbwə nə ndéé mí ŋgə yâl. ⁴¹ Zhwog buud məjamb mə á ŋgə wú mə ŋgə kîm ná: «Wo ji *Mwân mə Zembî.» A mú ŋgə ŋkáánd nə mwo, a kú magulə nə mə ŋgəg nə lás ntó, nəcé mə á ŋgə mpu ná a jisə *Krîst.

⁴² Ja mán í á lâm yí, Yésus nyə a cúwo tóón kə kúl búúd bwə áshígé bə yí. Buud bwə mú ka kə sɔ nyə áncuncuma nə ndéé bwə mú kə kwey nyə. Bwə mú cəel bií nyə ná a kú ná kwo béégya nə bwo. ⁴³ A mú ci nə bwo ná: «Í jii nə mə kəg námə bwiiŋg Jɔjɔ Kéel á Faan mə Zembî míl míŋgwálad. Gwə wə nyə á nti mə ná mə zəg sá yí.» ⁴⁴ Nyə á ka kə ŋgə cúndə

*mámpáánzá mé mínjígúlá mé *Oyúden mâ Yudéa*
dî.

5

Yésus mæ tééd jówála ómpwín
(*Mat 4.18-22; Mak 1.16-20*)

¹ Dúl jwôw, Yésus nyə á bæ a tál bwûŋ lá cwoogú cíndú á Genezarêt; buud bwé á ka zə bul shúsə nyə ŋgələ gwágulə Milású mí Zembî. ² A mú dúg mósól mábá na ncindyə cwoogúd. Buud ó shwey bwé á shulə mósól mɔŋgúd, bwé ka ŋə gusa məwód máŋ. ³ Yésus mú kəwa dúl byóól dɔŋgúd. Dâŋ í á bæ dé mə Shímun. A mú ci nə Shímun nə a wúg nə byóól bwúŋúd shísh ŋgeé bwag. A mú ji shí na byóólúd ka ŋə yə buud minjígúlá.

⁴ Ja nyə á yəw lásúlə yí, nyə á ci nə Shímun ná: «Sásálég byóól dwô kúl jí ŋkí jímə yí bi wúsəg məwód májúwód nə bwé julə óshû.» ⁵ Shímun mú bəsa nə nyə ná: «Mása, sə mé ntəŋ búlú ncindî kú bíí tɔə sâ. Mə zə wusə məwód nji nəcé wo má ci.» ⁶ Bwé mú wusə məwód nə ndéé bwé mú bii ncúlyá oshû, məwód mə ŋgé nyey. ⁷ Bwé mú də mas búúd ó gwoong bán bwé á bæ dúl byóólúd wá məbwə nə bwé zəg kwíínd bwo. Bwé mú zə, bənónŋ bwé mú wá óshû mábá mēsh dí nə ndéé mə mú tééd nə mə nyasula májúwód.

⁸ Nda Shímun Pyêr nyə á dúg ntó ná, nyə á zə kúd Yésus məbwónŋ shí, nyə ná: «Cwám̄ba, wúg mə kúná-kúnə nəcé mə ji sóól *misəm.» ⁹ Wɔəŋg mbií bwé á bii oshû yí í á sá bənónŋ buud bé bēsh inkuŋkúúnd. ¹⁰ Tεem bæ Zhâk bá Yuánes bwân ó Zhébedé bwé á

* **4:44** Bi ɔ kálugə, Segond ŋə ci na nə Galilē, í njúl nə í jələ nə bæ Yudéa. **5:4** Yuá 21.2-11

bə buud ó gwoonɔ ɔ Shímun wá bwé á bə námá nə inkuŋkúúnd. Ná ndeé Yésus mú ci nə Shímun ná: «Kú beeg fúndə, tééd fwála gaád wo zó bá də julə búúd.»
 11 Bwé mú zə nə mól cindú ná ndeé bwé lágə ntág isâ byêsh, bɛ Yésus.

Yésus má lwag zúzaamá
 (Mat 8.1-4; Mak 10.40-45)

12 Na gúl ja, Yésus nyə á bə wúl ηgwála dî. Ngwól múúd nyə á bə cínəngú nə zaamá nyúúlúd ná jəəd. Ja múúd wəəng nyə á dág Yésus yí, nyə á læel zə jwaagəwo kúd mpwóombú mändəlúd, jəgula nə nyə ná: «Cwámba, ηkí wó magulə wo je lwag mə, nyúúl bə mə ná səndôη.» 13 Yésus mú séémə mbwə, kúnya nə nyə, ci nə nyə ná: «Mə magulə. Nyúúl í bág wo ná səndôη!» Cé nə cé, zaamá í mú shín wú muud éne nyúúlúd.

14 Nji Yésus mú təl nyə mpándí ná ci a kú jaaw təə muud sâ í má sîy yí. Nyə nə né ná: «Yidag kə lwágulə fada nda wó músé ná, wo ka wá sâ Moyîz nyə á ci yí shú yálúlə wó má yâl ni. Bwə mpúg ná wo mú mpwogé.» 15 Lâη mə Yésus í mú ηgə bul kyey, buud bwé mú bul ηgə səηgya áncuncuma, ηgə zə gwágulə nyə, ηgə námá zə lwəgəwa məbwas mán. 16 Nji, nye mú kə, nyáméfwó íkúl í áshígé bə nə buud yí, kə jəgula nə Zembî.

Yésus má lwag mbúmbwúgú
 (Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)

5:11 Mat 8.21-22 5:14 Ləv 14.2-32; Mak 7.36; Luk 17.14 5:15 Mak 7.36 5:16 Mat 14.23; 26.36-46; Mak 1.35; 6.46; Luk 3.21; 6.12; 9.18, 28-29; 11.1; Mis 1.14; 2.42; 6.4; 12.5

17 Yésus nyə á ηgə yə buud minjígú lá dúl jwówú d. Bóól *Ofarizyên nə *Onkume ó máccεε bwə á zhu mílɔm myêsh myâ Galilê nə Yudéa, bóól zhu námá Yurúsalem. Yésus nyə á bə nə ηkul mə Cwámba shú ná buud məbwás mə ηgóg nə yâl. 18 Ká dúg ná, bóól búúd bwə mú wóós bwə ηgə ηkêny mbúmbwúgú táádéd. Bwə mú ηgə sɔ ná bwə nyíngál nyə njów kənd nyə kúl Yésus nyə á bə yí. 19 Bwə áshígé ka bə nə wú bwə nyíngálúg nyə, nəcé buud bálə áncuncuma. Bwə mú ntâg bád nə nyə kwáminú kə cúwo luun ná ndéé bwə shul nyə nə táádá jé wá Yésus na tâm buud.

20 Yésus mú dúg ná buud bəηgú básə nə fwámé búgá, a mú ci ná: «Amudúm, mə má juu wo nə *misám myô.» 21 *Oyíguli ó máccεε bəññη Ofarizyên bwə mú tééd ηgélə lás bwámé nə bwámé ná: «Wáyé múúd ηgə *lás nə Zembî bwaasúlə mpu éga? Ngwól zə jí nə ηkul juu búúd nə misám myéd kwonη Zembî nyəméfwó?»

22 Yésus músə mpu sâ bwə á ηgə téduga yí, a mú lás nə bwo ná: «Jí bí ηgə ci bídí mílámúd yí? 23 Jí í búl bə kúná-kúnə? Ye cílə nə muud ná: “Mə má juu wo nə misám myô”, ye ná: “Wəólúg, wo kyéyug?” 24 Mə ka cɛel ná bí mpúg ná *Mwân mə Múúd jí nə ηkul ijwúga ná a juu búúd nə misám myán wa shí.» Ntós, Yésus mú yid wə mbúmbwúgú, nyə nə nyə ná: «Mə ci nə wo ná, wəólúg, wo ηkényúg táádá gwô, wo nyíngəg kə njów.» 25 Námá cé nə cé, mbúmbwúgú mú wəól bwə ηgə dúg, a mú ηkény táádá jé, kyey kə njów a ηgə yə Zembî gúmá. 26 Buud bəsh bwə mú káam mbíí á ná fag də jímb lúúd. Bwə mú yə Zembî gúmá

bwé mú bul bæ nə ifwaas, bwé mú ηgə lás ná: «Sá mǎ dúg *ísâ í mímbúgú múús.»

Bwé ádé fɩla sâ ágúgwáan nə acwúlú

(Mat 9.9-17; Mak 2.13-22)

²⁷ Ja ísâ íni í mó shîn yí, Yésus mú cúwo tóón, a mú dúg ηwenye tóya bwé á ðu jôw ná Lévi yé njúl kúl bwé á ðu jána tóya yí. Yésus mú ci nə nyə ná: «Bɛg mǎ.»

²⁸ Lévi mú lúgə ísâ byêsh, tôw bɛ Yésus.

²⁹ A mú kə sá mǎma dína nyádí njôw. Oηwenye ó tóya nə bóól búúd bwé á kə cínəηg áncuncuma, bǎnǎη bwé mú kə ða. ³⁰ *Ofarizyêη bǎnǎη *Oyíguli ó máççɛ bwé mú kə ηgə nyímbála nə *ompwíín ó Yésus ná: «Nǎcé jí bínǎη oηwenye ɔ tóya nə bóól osóol ɔ mábôw bí ηgə bále ða nə ηgul yí?»

³¹ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Mikanz dí mí ðu jii jwówɔda, í ðu bæ mímbâl. ³² Mǎ a shígé zə jôw ótátalí ɔ búúd ná bwé céndúg mítádúgá, mǎ á yida zə jôw osóol ɔ mábôw.» ³³ Bwé mú ci nə nyə ná: «Ompwíín ó Yuánes báá bwé ðu ci idûw yálə Zembí gúmá, ompwíín ó Ofarizyêη bwé ðu námé sá ntó; wɛɛ bwô bǎη ku ci.» ³⁴ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ja múúd mé ηwa bâ yí, a tâl zâη, a jôw óshwé bé; ye bi búšə nə ηkul sá ná oshwé bé bwé yídag zə nə mǎçcy lámúd bǎnǎη muud bâ bwé njúl kúl ηgwúd? ³⁵ Mbô! Nji mósól mwôw mé ηgə zə, bwé bá yíl bwo muud bâ yí. Mwôw mǎçηgú dí ó óshwé bé bwé ka bá ci ídûw.»

³⁶ A mú námé kǎnd bwo kaaná ná: «Bwé ádé nyaa káándó ágúgwáan* ηwa kúl cínəηgú, kə wá bágá bwoodú káándád. Múúd mǎ ká sá ntó, í é bæ, a mé

5:28 Mat 8.21-22   **5:29** Mat 9.10   **5:32** 19.10   **5:33** Mat 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34   **5:34** Mat 9.15   * **5:36** Na jí kúl káándó í afwóyé kə mǎjúwó ná ndéé í juli yí.

nyaa káándé ágúgwáan, kúl jé kú nyingə mpíya nə káándé á bwoodú. ³⁷ Ntó námá, bwé ádé ηwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodú lenyad; ηkwanjá wáan í é sá ná lenya búndúg, wáan shwiyy shí. ³⁸ Ntó, í jii ná bwé dúg wá wáan ágúgwáan ílenya í agúgwáanud. ³⁹ Muud cugé nə ηkul bæ ná a shîn ηgul málwəg má má lyəη má a nyingə gwág yéesh íkwan. Mbô! Bwé du ci ná málwəg má má lyəη má wá mäsé fwámé málwəg.»

6

Yésus nə məcɛɛ má Sábaad

(Mat 12.1-14; Mak 2.23-28; 3.1-6)

¹ Í á wósó dúlúgá jwôw lú Sábaad dí ná, Yésus nyə á ηgə líina ifambá í *blé. *Ompwíin bé bwé mú ka ηgə búgə mikəηg mí blé, ηgə nyamusə ná ndeé ηgə də. ² Bóslúgá búúd wá gwoonηg *Ofarizyên bwé mú lás nə bwo ná: «Nəcə jí bí ηgə sá sâ məcɛɛ má amágúláyé ná muud sáág jwôw lú Sábaad yí?»

³ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ye bi afwóyé bwelɛ lɔ sâ *Dávid nyə á sá ja bənôη buud bé bwé á gwág zha yí? ⁴ Nə nyə á kə nyíi banda *mátúnəga dí, ηwa ibaléd í á du bæ ci shú yálə Zembî gúmá yí də, a yə námá búúd bé bwé də. Í njúl ná məcɛɛ má ηgə ci ná nji ofada wé bwé á jəla nə du də byo, kú nə ηgwól múúd shús.» ⁵ A mú ci nə bwo ná: «Mwân mə Múúd ηgə jwú nə məcɛɛ mə Sábaad.»

⁶ Í á nyingə bæ dúlúgá jwôw lú Sábaad dî ná, Yésus nyə a nyíi *mpáánzə minjígúla, a mú du yə búúd minjígúla. ηgwól múúd nyə á bæ cínəηgú nə mbwə

māncwûm shwáámbúlə. ⁷ *Oyíguli ó máceεε bánŋh Ofarizyēh bwá mú ηgə fáf Yésus ná bwá dúg ηkí nyə é lwag múúd jwôw lú Sábaad, bwá shwáman nyə.

⁸ Yésus mú bwey mpu mítádúgá bwá á ηgə téduga bwádí mílámúd myá. A mú ci nə muud á mbwê shwáámbúlə ná: «Tówúg títəlí, wo kág tôw na tâm buud.» Muud wəŋg mú kə, kə tôw. ⁹ Yésus mú ci nə buud ná: «Mə shílə ná bí ná ye məceεε mə magulə ná sə sáág mənɣwa jwôw lú Sábaad, ye ná sə sáág məbôw, ye ná sə cúgug buud, ye ná sə gwúg?» ¹⁰ A mú cing mpwóómbú ηgə dúg bēsh nyádí mákoogú ná ndeé nyə nə muud á shwáámbúlə mbwê ná: «Kwéégúg mbwê.» A mú kwéég mbwê, í mú bə mpwogé. ¹¹ *Oηkume ó máceεε bánŋh Ofarizyēh bwá mú bə nə impimbə nda bwá é cwíil. Bwá mú ηgə séηusa məkəl bwámé nə bwámé ηgələ sɣ sâ bí nə ηkul sá Yésus yí.

*Yésus mə féesh búúd ə lwámá bé
(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)*

¹² Í á zə bə na dúl fwála dí ná, Yésus nyə a bád mbúmbúŋúd kə jəgula nə Zembî. Nyə a shínal bulú ncindí a ηgə jəgula. ¹³ Ja mán í á ləm yí, nyə a jôw ompwíin bé a mú féesh wûm nə óbá cínəŋgú, a mú gwiid bwo ná *buud ə lwámá. ¹⁴ Í á bə, nə Shímun nyə á gwiid ná Pyêr yé, nə André mínyəŋh mə Pyêr wəŋgú, nə Zhâk nə Yuánes, nə Fílíp, nə Batələmî, ¹⁵ nə Matiyô, nə Tómas, nə Zhâk mwân mə Alfê, nə Shímun nyə á bə kaambulə ləom yé, ¹⁶ nə Yúdas mwân mə Zhâk, zə keel Yúdas Iskariyôt muud nyə á zə kusha nə Yésus yé.

Yésus mǎ lwag mímbâl
(*Mat 4.24-25; Mak 3.7-11*)

17 Yésus nyǎ á ka shulǎ wú nǎ bwo mbǎnjǎd zǎ tǎw kúl í á bǎ mbwaanzulǎ yí. Ncúlyá *ompwíín bé nǎ kúdǎ zhwog buud bwǎ á bǎ cínǎng áncuncuma bwǎ ngǎ zhu Yudéa yêsh nǎ Yurásǎlem, bǎól zhu fundú mǎñ á kǎómb míngwǎla myâ Tir nǎ Sidon. 18 Buud bǎǎngú bwǎ á zǎ nǎ bwǎ zǎ gwǎgǎlǎ Yésus zǎ ngǎ lwǎgǎwa mǎbwas mǎñ. Bǎǎng bǎw-bǎw míshíshim mí á dǎ tâl cwúnd dí wǎ bwǎ ngǎ yǎl. 19 Buud bǎsh bwǎ á ngǎ sǎ nǎ bwǎ kúnyá nǎ Yésus nǎcé nyúl ñkúl í á ngǎ wú nyǎdí ngǎ lwag bwo bǎsh.

Yésus mǎ yǎ búúd minjǎgǎlá
(*Mat 5.1-12, 39-48; 7.1-12, 16-21*)

20 Yésus mú bǎn mísh dǎg *ómpwíín bé, a mú ci nǎ bwo ná:

Bí buud ǎ mǎbúwa bí mǎ jǎla,
nǎcé Faan mǎ Zǎmbî dí shú dún.

21 Bí buud bí ngǎ gwǎg zha kidíga wǎ, bí mǎ jǎla,
nǎcé bí mǎ bá bǎ nǎ jílǎ.

Bí bǎǎng bí ngǎ jǎ mǎyǎ kidíga wǎ, bí mǎ jǎla,
nǎcé bí mǎ bá bǎ nǎ mǎshusǎg.

22 Buud bwǎ bá mpii bí, bwǎ ban ná bí kú ná dǎ sǎǎngya nǎ bwo, bwǎ lwíy bí, bwǎ ñwa mínǎ mún nda sǎ nyéé nǎcé bí ngǎlǎ bǎ *Mwân mǎ Múúd. Ja í bǎ nǎ bí ntǎ yí, bí mǎ jǎla. 23 Jwǎw í bǎ nǎ bí ntǎ yí, gwǎgǎgǎ nywa, bí kǎw nǎ mǎshusǎg,

---

6:19 Mat 9.20   **6:20** Mat 5-7   **6:20** Zhk 2.5   **6:21** Mbú
7.16-17; Zhe 31.25; Sôm 126.5; Iza 61.3   **6:22** Mat 5.11; Yuá 16.2;
Mis 5.41; 1Pr 4.14   **6:23** Mat 5.12

nəcέ bi mə bá kə bə nə məma myəna gwôw. Mpugá
 ná nda bwé ηgέ sá bí ni, ntó námé wé
 ímpáámbe byáη í á dɛ sá *buud ɔ mícúndá yé.

24 Ká məntágula nə bí buud ɔ kúm,

nəcέ wún tɔm wêsh ɔ bí bí nə ndî ni.

25 Məntágula nə bí buud bí nə jílé wá,

nəcέ bi mə bá bə nə zha.

Məntágula nə bí buud bí ηgέ gwo kidíga wá,

nəcέ bi mə bá tɛdɛwə, bí jíi mýyê.

26 Məntágula nə bí ja búúd bēsh bwé fáág bí, ci nə bí
 nji mənywa yí.

Mbií ηgwúd wɔɔηg námé wé ímpáámbe byáη í á dɛ
 sá buud ɔ mícúndá wá məshügá yí.

27 «Nji, mεε mé ci nə bí buud bí ηgέ gwágulə mə
 wá ná, cεεlɛgá mizhízhiη mín, bí sá bɔɔηg bwé ηgέ
 mpii bí wá mənywa. 28 Bwádánúgá nə buud bwé
 shwó bí wá, bí jəgula nə Zembî shú bɔɔηg bwé ηgέ
 cúg bí wá. 29 Nkí muud mə nyífə wo bóónz mbáηéd,
 yég námé nyə wúl mbáη. Nkí muud mə mándá wo
 nə kúúd gwô, wo kú kaambulə nyə nə wáma gwô
 á cwû. 30 Nkí muud mə gwáámbe wo sâ, yég nyə;
 nyɔɔηg mə mándá wo nə sâ gwô yé, bídúg a kég nə
 gwo. 31 Ságá buud sâ bí mé céél ná bwé sáág bí yí.

32 «ηkí bi mé dɛ cεel nji buud bwé céél námé bí
 wá, buud bí nə ηkul ka lɔ bí ntɛdelé? Ngaá ná osóɔl
 ɔ *mísém bwé dɛ námé cεel nji buud bwé céél bwo
 wá? 33 Nkí bi mé sá búúd mənywa nji bɔɔηg bwé
 sá námé bí mənywa wá, buud bí nə ηkul ka lɔ bí
 ntɛdelé? Ngaá ná osóɔl ɔ mísém bwé dɛ námé sá ntó?

34 Nkí bi mé dɛ kənd íkwálá nji wú bí mé bwánd nə

búgá ná bwá é nying bí wá, buud bí nə ŋkul ka lɔ bí ntədélé? Ngaá ná osól ɔ mísəm bwá də námə kənd íkwalá nji wú bwá də nying bwo t̄əŋ ŋgwúd wá?

³⁵ «Bí b̄əŋ, ɔelugá mizhízhíŋ mín, dugá sá búúd mənywa, bí də yə búúd ikwalá kú bwánd ná bwá nyíŋgug bí. Ntó, Zembî mə bá yə bí məma myəna; í é mpúy ná bí b̄əsə bwân ó Zembî a gwów-gwów. Nəcə nywáá ji nə jɔ lâm t̄em bə shú búúd bwá aŋgê nə yə nyə akíba wá, t̄em bə shú b̄əŋg wá mbíya milâm.

³⁶ Dugá lwóya lâm íŋkúŋkwon nda Sóŋgú w̄ən mə də lwóya lâm íŋkúŋkwon ná.

³⁷ «Kúgá də jéég búúd minjagó, bwá ka námə bá də bə kú jéég bí minjagó. Kúgá də yə búúd intúgúlí í məbɛɛ máŋ, bwá ka námə bá də bə kú yə bí intúgúlí í məbɛɛ m̄ən. Dugá juu búúd nə məbɛɛ máŋ, bwá ka námə bá də juu bí nə m̄ən məbɛɛ. ³⁸ Dugá sá yána, bwá b̄əŋ námə də sá bí yána. Bwá bá də shwu bí isá məma kwáám káándəd, í njúl njinyá, bwá san í ŋgə s̄ow. Nəcə yuug bí é də yigula bóól búúd ná ndí yí, gwá námə ó bwá bá də yigula bí nə ndí yí.»

³⁹ Yésus mú námə kənd bwo kaaná ná: «ŋgwól áncím-ncím ji nə ŋkul jaand nə ŋgwól? Ngaá ná b̄esh bwá é bála b̄íd?» ⁴⁰ Mpwíín nyə ádé bwele ntɔ yíguli; nji, *mpwíín mə mpú ŋwa njígulá yé mə də námə bə nda yíguli.

⁴¹ «Nəcə jí wó ŋgə mpu dúg ntand shwú jí mínyon̄ə woó jús dí, nji wo kú dúg mbwûŋ wí dwó jús dí yí? ⁴² Ntədélé wó jí nə ŋkul ɔ ná wo yíl mínyon̄ə woó ntand shwú júsúd w̄eɛ kú dúg mbwûŋ wúsé wo dwó júsúd yí? Yé múúd məkəŋ, fwog yíl mbwûŋ

6:35 yə búúd ikwalá: Ləv 25.35-36   **6:37** Mat 6.14-15; Mak 11.25-26   **6:38** Mak 4.24   **6:39** Mat 15.14   **6:40** Mat 10.24-25

wódí júsúd; ja jəŋgə wə wó é ka dúg nda wó jí nə ŋkul yíl mínyəŋə woó ntand shwú júsúd ná.

⁴³ «Fwámé líí dí í dú wúmə íbumə í abúbòw; líí abúbòw kú námə wúmə fwámé íbumə. ⁴⁴ Líí jēsh í də mpúy íbuməd. Bwə ádé mwáág ífumbí ŋgwúdáánzə dí, kú saag mábudə ŋgwuŋəd. ⁴⁵ Jəjə múúd lám yé wúsə nə jəjə kwəzəzə, í ka də wéeshəli jəjə ísə; bów-bòw múúd yé lám nə bów-bòw kwəzəzə, ka námə də wéeshəli bów-bòw ísə. Sə múúd ŋgə bul téduga lámúd yí, gwə wə mpu yé í dú lás yí. ⁴⁶ Bí ŋgə jòw mə nə Cwámba! Cwámba! Ká nəcé jí bí búsé kú sá sá má ŋgə cí yí? ⁴⁷ Muud yēsh mə zə mádí zə gwágulə lésú mə ŋgə lás ga, a sá nda mə ŋgə cí ná, muud wəŋgə jisə mbií múúd mə zə lwágulə bí ga. ⁴⁸ A jí nda muud mə sá ná, ja á zə shumə njów yí, a tééd fáág shí nə fáág fáág fáág, a mú kə təl mífim kwóógúd. Ja mpəŋ í wós yí, kwuŋgú tɛɛm də nyífa njów wəŋgəd, í kú bwele shwágusa, nəcé í bələ fwámé shumyá. ⁴⁹ Njí, ŋkí muud mə gwágúlə lésú mə ŋgə lás yí, a kú sá nda mə ŋgə cí ná, a jisə nda muud mə shúmə njów mətəg dí kú fáág nə ndéé kə təl mífim kwóógúd yé. Kwuŋgú mə ká nyífa njów wəŋgəd, í búg shugula shí nə mpuu.»

7

*Yésus mə lwag səl məsáal mə wúl lúlúú ózimbí
(Mat 8.5-13; Yuá 4.46-54)*

¹ Ja Yésus nyə a shîn lás lésú yé nə wēsh kúl búúd í ŋgə gwág yí, nyə á kyey kə Kapernawûm.

² Wúl lúlúú múúd í á də jwú nə ozimbí təd yí í á bə nûŋ, lwaá dé á lám í á ŋgə bwas ŋkí yáág ná

í zá yə. ³ Lúlúú ózimbi ni í á ka gwáduga Yésus. A mú kənd búbaalé ocúmbá buud wā *Oyúden ná bwá kág jəgula nə nyə ná a zág lwag nyə lwaá dé. ⁴ Ocúmbá buud bəəng bwá mú kə wós wá Yésus, kə bul bul téég nyə məbwê ná: «Muud éne má jəla ná wo kwíndúg nyə, ⁵ nəcé á cəel lwoŋ búúd jísú, nyə wá nyə a lwə sá *mpáánzə minjígúla nyísú.»

⁶ Yésus mú ŋwa zhí, bənónŋ bwá mú kə. Ná bwá wál bá kə kumə njów, lúlúú ózimbi mú kənd óshwá bé ná bwá kág ci nə Yésus ná: «Cwamba, kú bul ntágulə nyúúl, nəcé mə ampíyáyé ná wo nyíig mádí njów. ⁷ Gwá wá má shígé kwey tətəlí ná mə zág məmэфwó zə bwəma nə wo yí. Jeg lás lásúg, sól məsáal waamá yálúg. ⁸ Nəcé mə ji nə omása bwá ŋgə jwú nə mə wá. Mə ji námá nə ozimbi má ŋgə jwú nə ndí wá. Nyəəng yəsh má é ci ná a kyéyug yé, a kə; nyəəng má é ci ná a zág yé, a zə. Má ká ci nə lwaá dām ná í sáag gúl sâ, í sá gwo.»

⁹ Yésus nyə á faag njwú ozimbi éne ja nyə á gwág á má lás ntáni yí. A mú yid dúg búúd bwá á ŋgə bə nyə áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Má jaaw bí ná mə afwóyé bwelə dúg múúd nə fwámé búgə nda nyíga, tɛem bə kúl búúd *Izəryél dî» ¹⁰ Buud bwá á zə lwámád wá bwá mú nyiŋgə, kə njów má lúlúú ózimbi, bwá mú kə kwey sól məsáal mú mpwogé.

Yésus mə gwûmushi mwân mə wúl kúsá múdá

¹¹ Yésus nyə á ka kə ŋgwála á Nayîn, bənónŋ *omp-wíin bé nə ból zhwog buud ɔ bwá á ŋgə kə. ¹² Bwá ŋgələ shísh ŋgeé mpumbé ŋgwála, dúg ná, buud bwá ŋgə kə nə mbimbə ná bwá ká dəl. Í á bə cágə lú

mwân, nyɔɔŋgá njúl kúsə. Zhwog buud ɔ ŋgwála bwá á ŋgə lúgal nyə.

¹³ Cwámba nyə á bul gwág cey lâm mwo dí ja nyə á dúg kúsə múdá wɔɔŋg yí. A mú ci nə nyə ná: «Kú ná ŋgə jii.» ¹⁴ A mú shísh kə kúnnya nə taŋú. Buud bwá á ŋgə ŋkəny wá bwá mú shigula. Yésus mú lás ná: «Mwâ ncwámá, juumág! Má ci nə wo ntó.» ¹⁵ Mbimbə mú wɔɔl ji njínjilí, tééd ntâg ŋgələ lás. Yésus mú ŋwa nyə nyiŋg yə nyóóŋgá.

¹⁶ Buud bēsh bwá mú bə nə iŋkuŋkúund. Bwá mú ŋgə yə Zembî məshwúmb bwá ŋgə ci ná: «Məma *múúd micúndə má wóós sódí. Zembî má zə kwiid kúl búúd jé.» ¹⁷ Lāŋ má Yésus í mú ŋgə kala nə ndéé í mú kyey Yudéa yēsh nə cínŋŋg mákoogú məkoogú yēsh.

*Yésus bá Yuánes Nduu-buud
(Mat 11.2-19)*

¹⁸ Yuánes Nduu-buud nyə á ka gwág misóólúgú míni myēsh nə *ompwíín bé. Nyə á ka jôw óbá cínŋŋgá, ¹⁹ a mú kənd bwo wá Yésus ná bwá kág jì nyə ná: «Ye wo wá muud sá ŋgə bwánd ná a bá zə yé? Ye sá kwóg ná bwánd íshús?» ²⁰ Ompwíín ó Yuánes bwá mú kə wóós wá Yésus, bwá mú ci nə nyə ná: «Yuánes Nduu-buud ŋgə nti sá ná sá zág jì wo ná: “Ye wo wá muud sá á ŋgə bwánd ná a bá zə yé, ye sá kwóg ná bwánd íshús?”»

²¹ Námá fwála dɔɔŋgú di, Yésus mú lwag zhwog buud məbwas, shínal íjâm, yíl məjamb, bēny zhwog wəancím-ncím mísh. ²² A mú bɛsa nə buud Yuánes

---

7:15 10j 17.22-23   **7:16** 1.68; 19.44 múúd micúndə: Mat 16.14; 21.11, 46; 26.68; Mak 6.15; 8.28; 14.65; Luk 7.39; 9.8, 19; 22.64; 24.19; Yuá 4.19; 6.14; 7.40; 9.17   **7:22** 4.18-19; Mat 11.5

nyə á nti wá ná: «Kəgá jaaw Yuánes sâ bí mé dúg yí nə sâ bí mé gwág yí. Wəancím-ncím bwə ngə mpu dúgya; mimbúmbwúgú mí ngə kyey tətəlí, mizúzaamə mí ngə yâl, wəakúmálwə bwə ngə mpú gwág, mimbimbə mí ngə gwûm, injúkwónhúlə í búúd í mú ngə gwág Jɔjɔ Kéel. ²³ Muud nyə é bə kú bwəma nə bəɔgú mádí yé, nywáá mé jəla.»

²⁴ Ja búúd Yuánes nyə á nti wá bwə mé nyingə yí, Yésus mú zə lésha nə buud bwə á bə cínəng áncuncuma wá; a mú ci nə bwo shú mé Yuánes ná: «Ja bí á də kə shí a shwééshá dí yí, bí á də kə dúg jí? Ye gúl ká í dúgə ntəŋ nə fəfə? ²⁵ Nkí í á shígé bə ntó, bí á də kə dúg jí? Ye ngwól múud dúgə bwáád íjimə í mímbwéédí? Mbə, buud bwə dú bwáád íjimə í mímbwéédí də cəgə cəg əlal-ŋkul wá bwə də bə mínjəw mí ójwú-buudəd. ²⁶ Ká bi á də kə dúg jí? Ye *muud micúndə mé Zembí? Haaw, mé jaaw bí ná nyəɔng bí á kə də dúg yé mé ntə ŋkwón múúd micúndə mé Zembí. ²⁷ Nəcé nyə wə Zembí nyə á ci nda jisə cilyá nyədí Kálaad dí ná, ná: “Dəgí! Mə zə kənd mbwiingye lâŋ waamə ná a kəg wo shwóg kə kwambulə wo zhií.”

²⁸ Mé ka jaaw bí ná, mpədúgá buud bəsh bwə mé byél mímwə mi búdad wá, kú nə muud mə ntə Yuánes. Njí tɛem bə ntó, muud mə bul bə zhizhe Faan mé Zembí dí yé, á ntə Yuánes. ²⁹ Buud bəsh tɛem bə óŋwenye ɔ tóya bwə á ngə duwan wə Yuánes wá, báá bwə á ngə magulə ná Zembí jí tətəlí. ³⁰ Njí, *Ofarizyēŋ bəŋŋə *Ōŋkumə ó məcɛɛ bəŋ buud bwə á ban ná bwə adúwáné wə Yuánes wá, bwə á ban sâ Zembí nyə á yagúlə shú dán dí yí.

7:27 Mal 3.1; MmN 23.20; Mak 1.2; Luk 1.76

7:29 Mat 21.32

7:29 3.7, 12

31 «Mə kág ná yüga kala búúd á múús nə ozá? Mə kág ci nə búsə ntədəle? 32 Búsə nda ikágá bísə shishé íseenyá dí yí, bíl í ngá kámɔla nə bílúgá ná: “Sə mə lwə bí ilúlwón í ábulya məkəl, bi kú sáág; sə mə nyiŋgə wá míngwa mí shwiy, bi kú jii”. 33 Ntó wə í ngá bə éga; Yuánes Nduu-buud nyə á zə, kú də idéy-diy, kú ŋgul məlwəg; bi ná: “A ji nə jamb.” 34 Mwán mə Múúd mə zə, a ngá də a ngə ŋgul, bi ná: “Nyini jisə ndəl dəg, ŋgule məlwəg. A ji námə shwə oŋwenye o tóya nə osól o *mísəm.” 35 Nji buud bēsh bwə ngə bə fəg mə Zembî wá bwə ngə lwó nə jisə jəjə sâ.»

Yésus mə juu ŋgwól múdá

36 Ŋgwól *Farizyêŋ nyə a jôw Yésus nə a kág nyədə njôw bá bwə ké də. Yésus mú kə nyi njôw mə Farizyêŋ wəŋgə kə ŋwa jiya shú dala. 37 Ŋgwól múdá nyə á də bə sół *mísəm cínəŋg ŋgwəla, nyə á ka mpu nə Yésus ji wə Farizyêŋ éne, a ngə də. Ká dúg ii, mudá wəŋgə mə wós, a zág nə labínda fúfuundú *alubátrə* dí. 38 A mú zə tôw Yésus mpúsə, ŋge kómb məkuú. A mú də jii, də bweesh Yésus məkuú nə məzhwíle nə ndeé a fim nyə mwo nə shilú jé, a músə ngə ywó nyə mwo nə mpu, a nywə mwo labínda. 39 Ja Farizyêŋ nyə a jôw Yésus yé nyə á dúg sólúgú wəŋg yí, nyə á ngə lás nyədə lámúd ná: «Muud éga mbəm bə *múúd micúndə mə Zembî, ŋki a mə mpu múdá ngə kúnya nə nyə éga mbií múdá á jisə yí, a mpu nə a jisə sół misəm.»

7:33 Mat 9.14; Mak 2.18; Luk 5.33   **7:33** 1.15   **7:34** Mat 9.10

7:36 11.37   **7:37** Mat 26.6-7; Mak 14.3   * **7:37** alubátrə: Nyə á bə dúl váál kwóógú, bwə á də mə ifúfuundú í bwíl nə ndí yí.   **7:39** 7.16

⁴⁰ Yésus mú lás ci nə nyə ná: «Shímun e, má cɛel jaaw wo gúl sâ.» Shímun ná: «Yíguli, jaawúg.»

⁴¹ «Ŋgwól múúd nyə á bə nə buud obá bwé mbíd nyə mpwálá; Ŋgwól nə mpwálá odanarî mitəd mitóɔn, Ŋgwólúgá nə odanarî məwûm mátóɔn. ⁴² Nda bwé áshígé bə nə *mwaanê bwé nyíng nyə yé ná, nyə á shwal bíd bwo nə mpwálá nyɔɔng. Búud obá ónííd, nyáyé nyə é bul cɛel múúd mpwálá wáj yé?»

⁴³ Shímun mú bɛsa ná: «Mə tédúgá ná í é bə nyɔɔng á má bíd nə məma mpwálá yé.» Yésus nə nyə ná: «Wo má sám bbií í jəla yí.»

⁴⁴ Yésus mú yid wé mudá, nyə nə Shímun ná: «Wo má dúg múdá éga? Mə ámə nyí wa wódí njów, wo shígé shwú mə məjúwó məkuú; nji nywáá, a má gusa mə məkuú nə məzhwíle mé, a fím mə mwo nə shilú jé. ⁴⁵ Wo shígé námá ywó mə mpu; nji nywáá, té nyə ámə nyí wa yí, a ji nji a ŋgá ywó mə məkuú.

⁴⁶ Wo shígé nywɔ mə məwúdá lúúd; nji nywáá má nywɔ mə labínda məkuú. ⁴⁷ Gwé wé má ká jaaw wo ná, misám myé mí á tɛem bulya nda jí, a má bii íjuugá yâ misám myɔɔng myêsh; gwé wé á búl bə nə cɛelí nə mə yí. Nəcé, muud bwé də juu nə isâ cíg-cíg yé a də námá bə nə cɛelí cíg-cíg.» ⁴⁸ A músə ci nə mudá ná: «Wo má bə nə ijuugá nə misám myô.»

⁴⁹ Buud bwé á bə dína dí wá bwé mú ŋgə lás bwédí mílámúd ná: «Nyáyé múúd éga nyɛ? A bálé juu múúd nə misám?» ⁵⁰ Yésus mú ci nə mudá ná: «Wo má *dúg cug nəcé búgá gwô. Wɛɛ kaág ná shɛɛ.»

8

7:42 Mat 18.27   **7:44** Mat 18.4; 1Tm 5.10

7:46 Sôm 23.5

7:48 5.20; Mat 9.2; Mak 2.5   **7:50** Mat 9.22

Kanda mbɔɔl mæmpɔg
(*Mat 13.1-9; Mak 4.1-9*)

¹ Mpúsə isâ ini, í á zə bə ná, Yésus nyə á ngə kyey míngwála nə mándúd ngə jígɔli buud, a ngé cúndə Jɔjɔ Kéel á Faan má Zembî. *Buud ɔ lwámá bé wúm nə óbá bwá á ngə lúgal nyə, ² nə bóól búdá nyə á yíl məjamb wá, nə bóól nyə á lwag wá. Í á bə, nə Maríya bwá á ɗu jôw nə Mədalína məjamb zanɔbá má á wú yé, ³ nə Yuána mudá mə Kúsa nyə á ɗu vyee jús isâ í Herod dí yé, nə Súsána, nə bóól búdá. Budá bɔɔng bwá á ɗu ngə kwíínd Yésus bənŋ buud ɔ lwámá bé nə məbii máŋ.

⁴ Buud bwá á ka zə sɛɛngya ŋkí jág bulya, bwá ngé wú míngwála myêsh, ngə zə nyédí. A mú zə lás nə bwo kandad ná: ⁵ «ŋgwól mbɔɔl mæmpɔg nyə á zə kə myɛɛg mpɔg. Ja á má ngə myɛɛg yí, nyúl mpúmá í má shugɔla zhíí nə zhíí. Buud bwá mú nyaal nywo nə məkuú, inunú í zə ntâg shîn lúu. ⁶ Nyúl kə shugɔla kwóógád, í mú kɔ ná ndéé í mú shwáás nəcé kú nə məbwaas. ⁷ Nyúl mú shugɔla ibiin-bíinɗ. Bənŋ ibiin-bíin bwá mú kɔ ná ndéé ibiin-bíin í mú káda nywo. ⁸ Njíí, nyúlágá mú kə shugɔla jɔjɔ shíd, í mú kɔ, í wúmə, bumá ŋgwúd wúmə íbumá təd.» A mú ci nə bwo ná: «Muud jí nə məlwê má gwág yé, a gwág.»

Féél-féélí á kanda mbɔɔl mæmpɔg
(*Mat 13.10-23; Mak 4.10-20*)

⁹ *Ompwíin bé bwá mú jí nyə nda kanda wɔɔng í kə ná. ¹⁰ A mú bɛsa nə bwo ná: «Zembî nyə a má sá

8:2 23.49, 55-56; 24.1-10; Mat 27.55-56, 61; 28.1, 8-10; Mak 15.40-41, 47; 16.1, 8   **8:8** Mat 11.15   **8:10** Mat 13.14-15

né bi báá mpúg mindímba myâ Faan dé; nji a sá ná bóól bân bwé ngág gwág nji mikaaná; bwé bág, bwé tɛɛm kænd mísh, bwé kú dúg; bwé tɛɛm gwágulə, bwé kú wámbulə.

¹¹ «Kanda ni í ká ntúga: Mpəg wə Milású mí Zembî. ¹² Buud búsé ka bə tâŋ nda zhií nə zhií wá, jísə bəɔŋg bwé dú gwág, nji Njwú məjamb mú zə, zə yíl bwo Milású mí Zembî lámád, né bwé á bá *búgula né ndéé bwé *bə nə cəg. ¹³ Bəɔŋg búsé tâŋ nda kwóógúd gwów wá, nyísə bəɔŋg búsé ná, ja bwé gwág Milású mí Zembî, bwé lág myə nə məshusəg; nji bwé kú nə mikəɔlə bwédí cəgud, bwé də búgula nji kúkúl baan. Bwé ká bwəma nə məkəgula, bwé julə mənyúul. ¹⁴ Mpəg í á shugula ibiin-bíin dí yí, jísə buud búsé ná, bwé ká shîn gwág Mílású mí Zembî, bwé kə, yágúwó nə təɔm nə məlugə mə cəg i mú káda bwo, bwé nda wúmə mpúmə né ndéé í tî. ¹⁵ Mpəg í á shugula shí átutagú dí yí, nyísə buud báá búsé ná, bwé gwág Mílású mí Zembî nə jə mílâm myâ tátəlî, bwé bii myə, bwé mú wúmə mpúmə nəcé bələ nə zény.

Kaaná lámba
(Mak 4.21-25)

¹⁶ «Muud cugé nə ŋkul sá ná, a jida lámba kə kúd mpwo dí, ŋkí ná a kə tâl dwo shí gwoŋú. Bwé də yida tâl lámba cé lámba dí ná buud bwé nyíi njów wá bwé dúgúg məŋkenya. ¹⁷ Kú nə sá á *ndímba í bá bwên kú búguli, ŋkí sá á shwoó í bwên kú mpúy, kú wóós məŋkenyad. ¹⁸ Bi ó ka də bey nə mbíí bí mə də gwágulə isâ yí. Mpugá né muud jí nə baalé fəg yé, Zembî mə bá kwádulə nyə nywo. Nji nyəɔŋg cugé

8:14 1Tm 6.9-10

8:16 11.33; Mat 5.15

8:17 12.2; Mat 10.26

8:18 Mat 25.29

námá fwo bæ nà ndí yé, Zembî mæ bá mæel yîl nyə búbaalê á ngə *búgula né a jî nà ndí yí.»

¹⁹ Nyɔɔngú mæ Yésus bánɔŋ omínyɔŋú bé bwá músə jê né bwá zə nyádí. Nji, bwá a shígé bæ nà ŋkul mæ shísh nyə kúnə-kúnə nəcə buud bulála bulya. ²⁰ Bwá mú ka jaaw Yésus ná: «Nyɔɔngú woó bánɔŋ omínyɔŋú bwô búsa na tón, bwá ngə jî dúg wo.» ²¹ A mú bɛsa nà bwo ná: «Nyɔɔngú waamə nà omínyɔŋú báamə wə buud bwá ngə gwág Milású mí Zembî bwá ngə sá nda mí ngə ci ná.»

Yésus má cweel ŋkwô

(Mat 8.18, 23-27; Mak 4.35-41)

²² Í á bæ dúlágá jwówúd ná, Yésus má kəwa byóólád bánɔŋ ompwín bé, a mú ci nà bwo ná: «Sə línágá m̄ŋ mága kə faŋwiny.» Bwá músə wú bwúŋúd kə bwag. ²³ Yésus mú kə gwád ompwín bé bwá ngə júgə. Məma ŋkwô músə zə kuŋg m̄ŋ, məjúwó má mú lwándula byóólád, í mú bæ bwo ŋkí wagəwo. ²⁴ Ompwín bwá mú kə juumashi nyə ná: «Mása, Mása, sə wál zə yə.»

A músə juum, a ŋkáánd nà ŋkwô, ŋkáánd nà ikwô í məjúwó, byêsh í mú cwaaləwo, m̄ŋ má mú bæ ná shɛɛ. ²⁵ A mú ci nà bwo ná: «Búgə jín jí ŋgow?» Inkuŋkúúnd í mú bii bwo, bwá ngə bul bî. Bwá mú ngə nyímbula bwámé nà bwámé ná: «Nyáyé múúd éga nyɛ! A ká námə lás, tɔə ŋkwô, tɔə məjúwó í bálé sə nyə məgwág hí?»

Yésus mæ yîl njumbúlu məjamb

(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)

26 Bwá mú kə səl byóól shí á Ogerazenyê, ná bæendyá nə Galilê. 27 Yésus ηγά námé wú byóólúd tōw shí, ηgwól múúd a ηgwála mú zə bwəma nə nyə. Muud wəəηgā nyə á bə nə məjamb. Bweyálə nyə á bwey də ji shushwáás, kú ji mínjów, də ji nji məshwon dī. 28 Dúgúlə múúd éne nyə á dúg Yésus yí, nyə a bwú ηkwimbyê a mú zə búla nyə shí məkuú. A músə kīm ná: «Yé Yésus *Mwân má Zembî á gwów-gwów, shwê bāη nə iney? Má jəgula nə wo, kú bæeg təl mə cwúndud.» 29 Nəcə Yésus nyə a lás nə bów-bôw shíshim mpəl dí ná í wúg muud wəəηg nyúúlúd. Í á də bád nyə ija ija, bwá dúgə wóolə nyə nə mikwoolú mí íηkwánz, də wá nyə mimbwagə məkuúd shú ná bwə baagulə nyə. Nji nyə á də tí isá íni byêsh, jamb í mú də kə nə nyə íkúl í á də bə kú nə buud yí. 30 Yésus mú jí nyə ná: «Jínə dwô wə zə?» Nyə ná: «Jínə dām wə Kínda,» nəcé ncúlyá məjamb má á bə nyə nyúúlúd. 31 Məjamb má mú téég Yésus məbwê ná a kú ci nə bwo mpəl dí ná bwə kág bí ncíməd. 32 Na, məma səənz óηkuú í á bə í ηgə də cínəηg mbáηúd. Məjamb má mú téég Yésus məbwê ná a máguləg nə mə kág nyíi óηkuúd. A mú magulə. 33 Məjamb má músə wú múúd éne dí, kə nyíi óηkuúd. Də lá óηkuú dəəηg dēsh mú dad wú mbáηúd kə juwa māη ná ndéé fudə. 34 Buud bwə á ηgə baagulə óηkuú wá, dúgúlə bwə má dúg sá í ámə cə yí, bwə mú wəenzh kə ηgə jaaw buud ηgwála nə míləəm míləəm. 35 Buud bwə mú wú kwáádə zə, zálə dúg sá í ámə cə yí. Bwə mú zə kwey múúd məjamb má á wú éne a ηjúl nə mikáándə nə fwámé fúg, a ηjúl Yésus shí məkuú. Bwə mú gwág íηkuηkúúnd. 36 Buud

bwá á dúg sóólágu í á s̄y wá bwá mú jaaw bwo nda njumbúlu wəɔŋg í á *dúg cug ná. ³⁷ Nə ndeé, zhwoɡ buud bēsh wā shí Ogerazenyɛ bwá mú zə, zə ci nə Yésus ná a kyéyug wú bwáđí shíd, nəcé í á bə fwámé íŋkuŋkúúnd í má bií bwo. Yésus mú nyiŋgə kəwa byóólád, nyiŋgə nə mpúsə.

³⁸ Muud nyə á bə nə məjamb yé, mú téég nyə məbwə ná a ŋwág nyə nyáđí gwoɔŋgud. Yésus mú yidá nyiŋg nyə ná: ³⁹ «Nyíngóg kə wóđí njów kə jaaw sâ jêsh Zembî má sá wo yí.» A músə kyey, lína ŋgwála wêsh a ŋgə jaaw sâ jêsh Yésus má sá nyə yí.

*Yésus má gwûmashi shilə mə Zharus
(Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)*

⁴⁰ Nyiŋgólə Yésus nyə á nyiŋgə yí, buud bwá á shwas nyə áncuncuma, nəcé í á bə bwá ŋgə bwánd nyə. ⁴¹ Ká dúg ná, ŋgwól múúd nə jínə ná Zharus, a njúl njwû á *mpáánzə minjígúlá, má zə ná ndeé zə kúd mábwəŋ shí, téég Yésus məbwə ná a kəg nyíi nyáđí njów. ⁴² Muud wəɔŋgú nyə á bə nə súsású ŋgwúd nə ŋgwúd í njúl nə mimbû wûm nə mímbá. Súsású jəɔŋgú í á ŋgə júgula.

Ja Yésus má tí njəɔnd kələ wu yí, buud bwá mú zə ŋgə shúsə nyə ikómb byêsh.

⁴³ Ŋgwól múdá nyə á bə cínəŋg məcií má á du wú nyə nyúúlád té mímbú wûm nə mímbá. Mudá wəɔŋgú nyə á kəenzh məbií mé mēsh mínjów mí mábyan dí nji a kú yâl. ⁴⁴ Nyə á ka shísh wə Yésus ŋgɛɛ mpúsə kwon, a mú kúnya nə nyə lwá lú káándá, məcií tów ntâg nyə.

⁴⁵ Nə ndeé Yésus mú ci ná: «Zə má kúnya nə mə éne?» Buud bēsh bwá mú ŋgə kílya nə ndeé Pyêr

mú ci ná: «Mása, buud bwé ngə bɛ wo áncuncuma bwé ngə shúsə wo.» ⁴⁶ Yésus mú ci ná: «ngwól múúd má kúnya nə mə. Mə má gwáduga nyúl mpífə má wú mə nyúúlúd.» ⁴⁷ Mudá éne mú mpu ná a cugé ná shwoód. A mú zə a ngə lilya, zə wusə nyúúl shí Yésus dí mpwóómbúd, zə jaaw búúd bēsh sâ í ámə sá ná a kúnyág nə Yésus yí, a jaaw námə nda nyə ámə yâl cé nə cé ná. ⁴⁸ Yésus mú ci nə nyə ná: «Shilə wâm, wo má *dúg cug nəcé búgə gwô. Kaág nə shɛɛ.»

⁴⁹ A ngə ná lás ntáni, muud mú wóós wúlə wə njwú á mpáanzə minjígúlá, zə jaaw nyə ná: «súsás gwô má yə, kú ná beeg ntágulə Yíguli.» ⁵⁰ Yésus mú gwág, a mú ci nə Zharus ná: «Kú beeg fúndə, bég nji nə búgə, nyə é cugə.» ⁵¹ Ja Yésus má kə wóós njów yí, a mú ban ná ngwól múúd shús kú nyíi, nji Pyêr nə Yuánes nə Zhâk nə sóngú mwân nə nyəngú mwân. ⁵² Bēsh bwé á ngə jii súsású jəngú, ngə tədəwa. Yésus mú ci ná: «Kúgá ngə jii, nyə afwóyé yə, a ngə yida jâ.» ⁵³ Nda bân bwé á mpu ná súsású má yə ná, bwé á yida ngə cágulə Yésus. ⁵⁴ Yésus nywáá mú bii súsású mbwád, a mú ci gwów-gwôw ná: «Mwân, wólúg!» ⁵⁵ *Jîm mə mwân mú nyiŋə zə nyə nyúúlúd, a mú wól cé nə cé. Yésus mú ci ná bwé yég nyə sâ má dâ. ⁵⁶ Obyâl ə mwân bwé mú bul káam. Yésus mú báásulə bwo ná ci bwé kú jaaw múúd sâ í ámə cə yí.

9

*Yésus má kənd búúd ə lwámá bé
(Mat 10.1-14; Mak 6.6-13)*

¹ Yésus nyə á ka jôw *buud ɔ lwámá wûm nə óbá, a mú yə bwo ɲkul nə kéénd á dúlə yíl búúd məjamb, nə ɲkul á dúlə lwag bwo məbwas. ² A mú kənd bwo ná bwə kág ɲgə cúndə Faan má Zembî, kə ɲgə lwag mimbêl. ³ A mú ci nə bwo ná: «Bí kú ɲwa íbaduga í ɲjənd, tɔə wagatîg, tɔə baamutálá, kú kə nə buléd, kú kə nə mwaanê; muud kú bwáád íshimí íbá. ⁴ Bí ó ji ɲjów bí ámə nyíi yííd, bí ka bá tí cínəɲgá kə shwóg. ⁵ Búúd bwə ká bá bə kú lóg bí wúl ɲgwéla dí, bí wú cínəɲgá, bí kudə fumbyá í ámə nada bí mákuú dí yí.* Sólúgú wəɲgú í lwágulə bwo ná bwə má byaagulə.» ⁶ Buud ɔ lwámá bəɲgə bwə mú kyey, ɲgə kə mílɔəm mílɔəm, ɲgə kə bwiɲgə Jəjə Kéel, bwə ɲgə lwag buud kúl jêsh.

*Herod mə jág Yésus
(Mat 14.1-2; Mak 6.14-16)*

⁷ Herod á tatarâk† mú gwág ísâ byêsh í á ɲgə sîy yí. A mú bə kú ná mpu sâ á tédúgág yí, nəcé bóól búúd bwə á ɲgə ci nə Yuánes má gwûm; ⁸ bóól nə Eli wə má nyiɲgə lwóya nyúúl éne; bóól nə ɲgwól *múúd micúndə ayág wə má gwûm éne. ⁹ Herod mú ci ná: «Mə wə mə a cígə Yuánes cúɲ. Nyáyé múúd nyɛ mə búl gwáduga ntúga éga?» A mú ka ɲgə sɔ nə a dúg Yésus.

9:1 10.1-12   **9:2** 11.2   **9:3** 22.35   **9:5** Mis 13.51   * **9:5**
Ja Oyúden bwə á də kudə fumbyá mákuú dí yí, bwə á də lwágulə ná, kúkúl shí bwə ámə təl mákuú máɲ yí, bwə má kál gwo nə buud bí cínəɲgə wá ná bwə músə sâ nyéé.   **9:7** 9.19   † **9:7** Tatarâk: Ciyá ni í cugé ciyá mákaa; ɲji í kə ná «ɲgwáməna nyə á ɲgə jwú nə mpál nɔ́ á ɲkúmba faan yé». Dúgúg námə Mat 14.1; Luk 3.1, 19; Mis 13.1.
9:9 23.8

*Yésus mə yá búúd idâw
(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44)*

¹⁰ *Buud ó lwámá bwé á ka nyingə. Bwé mú zə jaaw Yésus sâ jêsh bwé á sá yí. Yésus mú ηwa bwo, bənónη bwé wú búúd dí, kə bwáméfwó ηgeé ηgwóla bwé dú jôw ná Βετῡsayída yí. ¹¹ Ncúlyá buud bwé mú mpu ná bwé ηgə kə nûη, bwé mú bə nyə áncuncuma. Yésus mú lég bwo, a mú ηgə bwiing bwo isâ í dúgyá nə Faan mə Zembî yí, a ηgə lwag bəəηg bwé á ηgə jii luug wá.

¹² Ja kugú mə bii shí yí, buud ɔ lwámá wûm nə óbá bwé mú shísh wé Yésus zə ci nə nyə ná: «Cíg nə bwo ná bwé nyíngəg, bwé kəg ηgə já məkwáádə nə ibaafé yâ wa kúnə-kúnə, bwé kə sɔ sâ mə dâ nəcé sá bí wa bugád.» ¹³ A mú ci nə bwo ná: «Biméfwó yéga bwo sâ mə dâ.» Bwé nə né ná: «Sé cugé nə sâ, nji ibaléd itóon nə oshú óbá. Ka nji ná sáméfwó sá mə ké kusə búúd óga bēsh idâw, í ka tεem kwaga nə bwo.» ¹⁴ Buud bwé á bə cínəηgá je bə budûm otóóshin otóon. Yésus mú ci nə *ompwíin ná bwé jílg bwo shí ikínda ikínda, kínda jêsh nə buud je bə məwûm mátóon. ¹⁵ Bwé mú námá sá ntó, shín jil búúd bēsh shí. ¹⁶ A mú ka ηwa íbaléd itóon nə oshú óbá óni, a bân mísh gwôw, yə Zembî akíba. A mú fêy byo yə ómpwíin bé bwé kə ηgə yə buud. ¹⁷ Buud bēsh bwé mú də, jílə, idâw lég. Bwé mú seəηg íkál í á lág yí, wá məbwumúd tâη məbwumú wûm nə məbá.

*Yésus jisə Mesî
(Mat 16.13-21; Mak 8.27-31)*

18 Í á ka zə bə, a mə kə koogú kə jəgula nə Zembî, ompwíín bé bwé mú kə sɛɛŋgya nə nyə. A mú jí bwo ná: «Buud bwé ŋgə ci ná mə jisə zó?» 19 Bwé mú bɛsa ná: «Bóól búúd bwé ŋgə ci ná wo jisə Yuánes Nduu-buud, bóólágá ná wo jisə Eli, bóólágá ná wo jisə ŋgwól *múúd micúndə ayág mə gwûm yé.» 20 A mú ci nə bwo ná: «Ká bi bân bí ŋgə ci ná mə jisə zó?» Pyêr mú bɛsa ná: «Wo jisə *Krîst Zembî nyə á nti yé.»

*Buud bwé bɛ Krîst wá
bwé bá námá jug
(Mat 16.24-28; Mak 8.34-9.1)*

21 Yésus mú mpu báásulə bwo ná ci bwé kú bwelə jaaw múúd ntó. 22 A mú ka jaaw bwo ná: «Í jii shú mə *Mwân mə Múúd ná ocúmbá buud wâ loom nə milúlúú myá ofada nə *Oyíguli ó mácɛɛ bwé kág jág jugushi nyə, bwé kudəwa nyə, bwé gwú ntâg nyə. Nji a bá gwûm shwon dí jwów lá léel.» 23 A mú ci nə bêsh ná: «Ŋkí muud mə cɛel bɛ mə, a bág kú jagulə nyáméfwó; a ŋkényág kwolós jé jwów dêsh, bɛ mə. 24 Nəcə, múúd mə ká kaambulə nə cug jé, a yida jímbal gwo. Nyɔɔŋg mə jímbál cug jé nəcé mə yé, a faam. 25 Ŋkí muud mə bii məbii mêsh mâ shí ga, nji a yə, ŋkí ntâg ná a ntámá cug jé, wáyé mfíí nyó é bə nə ndí cínəŋg yí? 26 Mpugá ná muud mə gwág mə shwôn, gwág íciyá byâm shwôn yé, Mwân mə Múúd mə bá námá gwág nyə shwôn ja á bá zə a ŋgə ŋkəŋəwa məŋkəŋəwa mé nə məŋkəŋəwa mə Sóŋgú, bánəŋ miféeshá mí *wəéŋgəles myé dí yí.

9:18 5.16   **9:19** 9.7-8; Luk 1.17; 7.16   **9:20** Mat 16.16; Luk 22.67   **9:21** 9.36   **9:22** 9.43-45; 17.25; 18.31-34; 24.6-7   **9:23** 14.27; 17.33; Mat 10.38-39; Yuá 12.25-26; 1Pr 2.21   **9:26** 12.9; Mat 10.33; 2Tm 1.8; 2.12

27 Búbáélé má jaaw bí ná, bóból búúd básá wa óga, bwá abúlé bwεε ya, bwá kú fwo dúg Faan má Zembî.»

*Yésus mə lwóyá mılwaná myé
(Mat 17.1-8; Mak 9.2-8)*

28 Í á ka zə bə, Yésus mə shîn lás lésú ni, mwôw mə mú cə je bə mwəmb, nyə á ηwa Pyêr nə Yuánes nə Zhâk. Bónónη bwé mú bád mbúnηúd gwôw kə jəgula nə Zembî. 29 Ja nyə á ηgə jəgula yí, mpwoombá nyé í á shwǝpla, mikáándé myé mí mú bə ηkí fumə, mí ηgə faan nda njəs. 30 Seegya ná buud obá, Moyîz bá Eli bwé mú bwé ηgə lésha nə nyə. 31 Moyîz bá Eli bwé á lwóyá mənyúúl mılwanád. Bwé mú ηgə lésha nə Yésus shú shwiy á bá kə ya Yurúsəlem yí. 32 Na nyə á bə, Pyêr bənônη buud ó gwoong bé bwé mú ígwəd ná cúg. Bwé á ka juum, bwé mú dúg Yésus ηgə jág ηkənəwa, buud obá bwé ηgə lésha nə nyə. 33 Ja Moyîz bá Eli bwé á ηgə béégya nə Yésus yí, Pyêr nyə á ci nə Yésus ná: «Mása, nywaálə ηgələ ji wa. Sá shúməgá məbanda məlól, ηgwúd shú dwô, dúl shú má Moyîz, dúlágá shú má Eli.» Nyə a shígé mpu sâ nyə á ηgə ci yí.

34 A ηgə ná lás ntáni, seegya ná gúndá í mə zə búdal bēsh. Inkunjúúnd í mú bií bwo ja bwé mə dúg gúndá mə búdal bwo yí. 35 Kál í mú wú gúndá jəng dí ná: «Mwân waam mə á féesh wə éga. Ságá nyə məgwág.» 36 Ja kál í mə shîn lás ntáni yí, bwé mú dúg Yésus nji nyəmfwó. Bwé mú ji ókál-ókál. Bwé á ji mwôw məηgúd kú jaaw tə muud sâ bwé á dúg yí.

9:27 Mat 16.28   9:28 5.16   9:29 2Pr 1.16-18   9:31 9.22;
13.33   9:32 Yuá 1.14   9:35 3.22; Mbá 18.15   9:36 9.21

*Yésus má lwag wúl mbâl jamb
(Mat 17.14-21; Mak 9.14-27)*

³⁷ Jwôw í á bɛ cínɔŋg yí, bwé má shulə wú mbán di, buud bwé mú zə bwəma nə nyə áncuncuma. ³⁸ Ká gwág íí, ŋgwól múúd má kîm na mánkúmbə mə búúd dí ná: «Yíguli, má jəgula nə wo, kəndug mísh dúg mwân waamê dí. Mə jî nə nyə nji ŋgwúd éne. ³⁹ Jamb í dɛ bii nyə, a mú dɛ kîm, ífúlug í dúgə wósos nyə mpud. Jamb í dɛ jugushi nyə ná ndéé í ka tɛem zə ŋgə bíd nyə í má fwo líduga. ⁴⁰ Mə ámə jəgula nə *ompwín bwô ná bwé yílúg nyə jamb dɔɔŋgú, bwé shígé kwag.» ⁴¹ Yésus músə káam ná: «Wúu! yé óhááden óga! A bówúlə bí mitédúgə e! Mə e bá kə nə bî ntáni kə wósos ŋgow? Mə é bá jísəw bí kə kumə jáyé ja? Zaá mə nə mwân woó wɔɔŋg.» ⁴² Mwân ŋgə shísh wə Yésus íí, jamb mú kadəwo nyə shí, ŋgə jág sagusə nyə. Yésus mú ŋkáánd nə jamb, a lwag mwân ná ndéé a nyiŋg kənd nyə wə sóŋgú. ⁴³ Dúgúlə búúd bəsh bwé á dúg misóólúgú mí Zembí yí, bwé á káam ntɔ ŋkúl.

Buud bəsh bwé ŋgə ná káam isâ byêsh Yésus nyə á ŋgə sá yí, nye mú ci nə ompwín bé ná: ⁴⁴ «Mpugá gwágulə lósú má zə lás ga: *Mwân mə Múúd wál bá zə kaanz mábwə mə búúdud.» ⁴⁵ Nji bân bwé á shígé mpu gwág lósú wɔɔŋgú, í á bə bwo shwiilyá ná bwé kú gwág nda í ké ná. Bwé á ka ŋgə fúndə jílə nyə lósú wɔɔŋgú.

*Zá má ntɔ bósł
(Mat 18.1-5; Mak 9.33-37)*

⁴⁶ Bwé mú zə téd sɛŋúsálə mákəl ná bwé cɛel mpu nyɔɔŋg jí bul bə fwámé múúd bwədí gwoonŋg dí yé.

47 Nji Yésus nyə á bwey mpu sâ bwé á ηgə téduga bwédí mílámúd yí. A mú ηwa gúl kúkágó, tál nyádí kúná-kúnə. 48 A mú ci nə bwo ná: «Muud mə lág kúkágó ga jínə dām dí yé, a mə lág mə. Muud mə lág ntâg mə yé, nyə alágé mə, a lág múúd nyə á nti mə yé. Mpugá nə muud mə ηwá nyáméfwó zhizhe mpédúgá nyín yé, nyə wé jí fwámé múúd ntə bóól.»

*Muud mə bə kú lúmbəli yé ηgə magəla
(Mak 9.38-41)*

49 Yuánes mú ka zə lás ci ná: «Mása, sá amə dúg ηgwól múúd ηgə balan nə jínə dwô, ηgə yíl buud məjamb nə ndí. Sá amə ka kaambələ nə nyə nə a kú ná ηgə sá nəcé a cugé sádí gwoonηg dí.» 50 Yésus mú yidá bəsa nə nyə ná: «Kúgá də kaambələ nə a kú ηgə sâ, nəcé muud nyə anηē nə mpii bí yé, jí bídí kóómbúd.» 51 Fwála í á bə nə Yésus mə zə bá ηkâη wú shí ga dí yí í á ηgə shísh. Ntó Yésus nyə á ηwa cígúlá nə tɔɔ jí tɔɔ jí a ké Yurúsəlem. 52 Nyə á ka lwâm bóól búúd nə bwé kág nyə shwóg. Bwé mú ηwa zhíí, kə nyíi dúl dánd á Samariya dí nə bwé ké kwəmsa, Yésus bāg kə shigəla cínəηg. 53 Nji, buud ɔ dánd dɔəηgá bwé mú ban nə bwé alágé nyə nəcé nyə á ηgə kə ηgeé Yurúsəlem. 54 Nda *ompwín bé Zhâk bá Yuánes bwé á dúg ntó ná, bwé á ci nə nyə ná: «Cwamba, ye wó jii nə sá jówág kuda í shúləg wú gwôw zə cumbal jígal bwo?» 55 Yésus mú yid, ηkáánd nə bwo, †[nyə ná: «Bi ampúyé wəəηg shíshim

9:48 10.16; 22.26; Mat 10.40; 20.26-27; Mak 10.43-44; Yuá 13.20

9:50 11.23; Mat 12.30 **9:51** 24.50-51; Mat 19.1; Mak 10.1; Mis 1.9 **9:52** 10.33 **9:54** 20j 1.10, 12 † **9:55** Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íni.

í ngə shwambələ bí ni.»] ⁵⁶ Bwə mú ηwa zhíí kə dúl dándúd.

Bəǵlə Yésus

(Mat 8.19-22)

⁵⁷ Bwə ngə kyey zhíí nə zhíí, ηgwól múúd mú ci nə Yésus ná: «Mə zə bá də bɛ wo kúl jêsh wó bá də kə yí.»

⁵⁸ Yésus mú ci nə nyə ná: «Ontɔ́ bí nə miku, inunú nə maage, nji *Mwân mə Múúd cugé nə ηkúmba kúl á dúg já yí.» ⁵⁹ A mú ci nə ηgwól múúd ná: «Bɛg mə.»

Nyíni nə né ná: «Cwám̄ba, fwog bíd mə, mə kág dəl sóɔngá waamâ.» ⁶⁰ Yésus mú ci nə nyə ná: «Bídúg mímbimbə mí dúlag mimbimbə myáη. Wεε, kaág

ηgə bwiing buud Faan mə Zembî.» ⁶¹ ηgwól múúd mú námə ci nə nyə ná: «Cwám̄ba, mə zə bɛ wo. Nji bwándúg nə mə fwóg kə jóna nə njów búúd wám.»

⁶² Yésus mú ci nə nyə ná: «Múúd mə ká ηkêny bəog ná á waad fambá, a nyingə yág dúg mpúsə, muud wəɔngá cugé nə mfíi Faan mə Zembî dî.»

10

Yésus mə kənd búúd məwûm zangbá lwámád

(Mat 9.37-38; 10.7-16; 11.21-24)

¹ Ja Cwám̄ba nyə a shîn lás isâ íni yí, nyə a cwééd *ompwíin məwûm zangbá nə óbá* a mú kənd bwo ná bwə ηgəg nə kə óbá óbá íkúl byêsh nyáméfwó nyə á jəla nə kə yí. ² Nyə a lás nə bwo ná: «Dugá, idâw í mə tí fambá mən̄kund mən̄kund, nji buud bwə kə saag wá búsa cíg-cíg. Ntó wə mə cí náəə: jégulagá nə amédí fambá nə a kəndug buud, bwə zəg

---

9:61 10j 19.20   **9:62** 11.2; Flp 3.13   **10:1** 9.1-6   * **10:1** Míl mícilyá mí ayág mí ηgə ci ná bwə á bə nji məwûm zangbá.

saag. ³ Kægá, mə mə kænd bí nda bwán ó íncwæmbe mpédúgá onkweny. ⁴ Muud kú kə nə *mwaanê nkí kwáám. Muud kú nwa bóól osílúfaas; muud kú kə ji mábédád zhíí nə zhíí.

⁵ «Njów wêsh bí mə nyíi yí, fwogá ci ná: “Zembî sáág ná bí bóg ná shee.” ⁶ Nkí ngwól muud á ná shee ji cínəngú, məbédá mún mə kə nyádí; nkí ntó dí, mə nyiŋgə zə bídí. ⁷ Bí ó ji njów wəəngúd, bí də də nə ngul ísâ bwé də yə bí yí, nəcé sóol məsáal mə jəlá nə bə nə myəna. Bí kú bá də kyey mínjów minjów. ⁸ Ngwəla wêsh bí é nyíi buud lág bí yí, bí ó də ísâ bwə yə bí cínəng yí, ⁹ bí ó lwag mímbêl myâ cínəng, bí jaaw bwo ná Faan mə Zembî í mú bí kúnə-kúnə. ¹⁰ Wəəng ngwəla bí mə nyíi buud kú lág bí yí, bí kə tâm dánd kə lás ná: ¹¹ “Só mə kudə yə bí fumbyá a ngwəla wán í ámə nada sé məkuú dí yí. Nji mpugá ná Faan mə Zembî í mə shísh kúnə-kúnə.” ¹² Mə mpú jaaw bí ná jwəw Zembî mə bá zə sámb búúd milésú yí, a bá jagulə búúd ɔ Sódóm ntə ngwəla wəəng. ¹³ Məntágula nə bí buud ó Korazín. Məntágula nə bí buud ó Betusayída námə. Nəcé bímbí lú *məshimbá mə mə wós bídí má, mə á mbəm wós Tir nə Sidon, buud ó nūŋ bwə á mbəm námə bwey bwáád mínkud ji ífí dí nə bwə cénd mítédúgá. ¹⁴ Nə ndeé, cígúlé mílészú dí, intúgúlí i Tir nə Sodom í ábúlé bul nyaan nda bí bín. ¹⁵ Bí bəŋ buud ó Kapernawúm, bí ngə téduga nə bí mə bá kə gwəw? Mbə, bí mə bá yidá shulə kə baŋ mínjím. ¹⁶ Muud mə gwágúlé bí yé, mə gwágulə mə. Muud mə bó kú gwágulə bí yé, mə bə kú gwágulə

10:4 22.35; 20j 4.29   **10:5** 2.14   **10:7** 1Tm 5.18; 1Kr 9.6-14

10:9 11.2   **10:11** Mis 13.51; 18.6   **10:12** Mat 10.15   **10:13**

Iza 23.1-16   **10:15** Iza 14.13, 15   **10:16** 9.48; Mat 18.5; Mak 9.37; Yuá 13.20

mə. Muud mə bé ntâg kú gwágulə mə yé, a mə bə kú gwágulə múúd nyə á nti mə yé.»

*Ompwíin bwá má kə nyiŋgə nə məshusəg
(Mat 11.25-27; 13.16-17)*

¹⁷ *Ompwíin məwûm zaŋgbá nə óbá† bwá mú kə nyiŋgə nə məshusəg bwá ŋgə ci ná: «Cwámba, tɛem bə məjamb mə ámə ŋgə bə nə məgwág nə sá ja sá ámə ŋgə lás nə mwo jíná dwô dí yí.» ¹⁸ A mú ci nə bwo ná: «Mə á ŋgə dúg *Sátan ŋgə kud wú gwôw nda njəs. ¹⁹ Mə má yə bí ŋkul ijwûga nə bí nyááləg onywâ nə wəacálaafê nə məkuú, bí nyaal námə mpífá mə múúd ŋgə lúmbəli nə bí yé‡ nyêsh, sâ kú sá bî. ²⁰ Nji bí kú bul gwág məshusəg nə məjamb ŋgələ magulə ijwûga bín, yidagá gwág məshusəg nə míná mún bələ cilyá gwôw jon dî.» ²¹ Námə wəla dɔɔŋgú di, Yésus mú kɔɔs nə məshusəg mə Nkɛŋkɛ Shíshim, a mú ci ná: «Pəpa, Cwámba á gwôw nə shí, mə yə wo gúmá nəcé wo á shweel ompuye bánŋ buud ó fəg isâ íga, wo yida lwágulə ozhizhe ɔ búúd. Haaw Pəpa, ntó wé wó á cɛel nə í bəg yé. ²² Dâ nyə a cwámbulə mə isâ byêsh. Kú nə muud mə mpú Zembî Mwân, nji Sóŋgú; kú námə nə muud mə mpú Zembî Sóŋgú, nji mwân nə muud yêsh mwân mə céél sá nə a mpúg yé.» ²³ A mú yág dúg ómpwíin bé, ci nə nji bwo ná: «Bí bāŋ mísh mún mə mə jəla nəcé mə ŋgə dúg isâ bí ŋgə dúg íni. ²⁴ Búbələ mə jaaw bí ná, zhwoɔg *buud ɔ mícúndá nə minjwú-buud mí

10:17 9.10; Mak 6.30 † **10:17** Míl mícilyá mí ayág mí ŋgə ci ná bwá á bə nji məwûm zaŋgbá. **10:18** Yuá 12.31; Mbú 12.9

10:19 Sôm 91.13 ‡ **10:19** múúd ŋgə lúmbəli nə bí yé: Wa jisə Sátan. **10:20** MmN 32.32; Flp 4.3; Mbú 3.5 **10:21** 4.18; Mat 11.25 **10:22** Mat 11.27 **10:24** 1Pr 1.10-12

á cæel dúg sâ bí ηγḡ dúg yí, nji mí áshígé dúg. Bwá á cæel gwág sâ bí ηγḡ gwág yí, nji bwá áshígé gwág.»

Kanda Jəjə múúd á Samariya

(Mat 22.34-40; Mak 12.28-31)

²⁵ Ka dúg ná, ηγwól *Nkume mæcɛɛ má zə bwówələ nyə jî nyə ná: «Yíḡuli, mə sáág jí ná mə ləgúg cug á kandugə kandugə?» ²⁶ Nyə ntəg nə né ná: «Jí jí cilyá *mbwoomb mácɛɛ dí yí? Wó dū lə cínəηg ná jí?» ²⁷ A mú bɛsa ná: «Wó jəlá nə cæel Zembî woó Yawé nə lâm wô wêsh, nə *shíshim wô wêsh, nə ηkul nywô nyêsh, nə lúú wô wêsh. Wo cæel námá múúd yêsh jísá wo kúná-kúnə yé nda woméfwó.» ²⁸ Yésus nə né ná: «Wo má bɛsa mbií í jəlá yí. Sáág ntó wo bəg dū cug.» ²⁹ Nyɛ, cæelələ lwágələ ná a jí tátəlí, a mú jî Yésus ná: «Muud jí mə kúná-kúnə wá zó?»

³⁰ Yésus mú nyiηgə lás, a mú cɪ ná: «ηγwól múúd nyə á ηgə wú Yurúsələm ηgə shulə kə Zheríko. Izhiləηgaanə í mú bií nyə zhíid, déég nyə isâ byé byêsh, yíd nyə ná ndéé lúgə nyə cíg-cíg ná á fudə. ³¹ Í mú jé ná ηγwól fada kyéyug zhí nyəηgúd. A mú dúg múúd wəηgə, a mú cə lúú təl gwôw. ³² ηγwól *Levít mú námá zə wós kəl jəηgúd, a dúg múúd éne, a cə lúú təl gwôw. ³³ Nji ηγwól múúd á Samariya ηgə námá kyey yé njəond í, a mú wós kəl múúd éne nyə á bə a mbwúg yí. Ja á má dúg nyə yí, lâm mú bul cey nyə cwû. ³⁴ A mú shísh kúná-kúnə, a lwag nyə məfəη nə məwúdə nə wáan ná ndéé a shín wólə. A mú ηkəny nyə bəd nyédí jakáás dí, kə nə nyə

10:25 18.18; Mat 19.16; Mak 10.17   **10:27** Mat 22.37, 39   **10:28** Ləv 18.5; Rom 10.5; Gal 3.12; Yuá 13.17   **10:33** múúd á Samariya: Mat 10.5; Luk 9.52; 17.11, 16; Yuá 4.9, 39-40; Mis 1.8; 8.1, 5, 14-17, 25; 9.31

njów ójôh kə kweemb nyə. ³⁵ Mán mælâm, muud á Samariya mú ηwa ódanarî obá, yə múúd njów ójôh. Nyə nə né ná: “Kweembəgú mə muud éga. Bímbí dēsh wo é kwo kεenzh shú dé yí, mə é zə nyiηg wo ja mə é nyiηgə yí”». ³⁶ Yésus mú jî ná: «Búúd olól óni bēsh dí, nyáyé nyə á bə muud ízhiləηgaaná í á yíd yé kúná-kúnə yé?» ³⁷ Yíggəli məcεε ná: «Jísə nyəηg nyə á gwág nyə cey lámúd yé.» Yésus mú ci nə nyə ná: «Kaág, wo kág sá ntó.»

Lâh mə Mááta bá Mariya

³⁸ Ja Yésus bə́nôh *ompwíín bέ bwə á ηgə kyey yí, bwə á kə nyíi dúl déndúd. Nəwól múdá nyə á bə dénd dəηg dí ná Mááta, a mú lég bwo nyádi njów. ³⁹ Mudá wəηg nyə á bə nə mínyəηú ná Mariya. Nyə á zə ji Cwámba shí məkuú, də gwágulə lósú yé. ⁴⁰ Mááta nyε nyə á ηgə yíηga nə zhwog iság-ság shú ójôh. A mú ka zə, zə ci nə Cwámba ná: «Ja Mariya mə yida bíd ná mə ηgég nə sēy məməfwó ga, sá jəηg í acíyé wo sâ? Cíηg nə nyə ná a zág kwiid mə.» ⁴¹ Cwámba mú bεsa nə nyə ná: «Mááta, Mááta, wo ηgə kənd lám gwôw ηgə ntágulə nyúúl nə zhwog isá. ⁴² Sâ jí nə mfíí yí jí ηji ηgwúd. Mariya mə féesh sâ í búl nywa yí, muud nyə abále kwo ηwa nyə gwo.»

11

Yésus mə jíggúli ómpwíín məjəgula (Mat 6.9-13)

¹ Dúl jwôw di, Yésus nyə á bə gúl kúkúlúd a ηgé jəgula. Ja nyə á yəw jəgulálə yí, ηgwól *mpwíín yé mú ci nə nyə ná: «Cwámba, jíggúlig sə jəgulálə nda

Yuánēs nyə a jíguli bé ómpwín ná.» ² Yésus mú ci nə bwo ná: «Ja bí mé bá ðu jəgula yí, bí ɔ bá ðu ci ná: Pupa,

Jíná dwô í bág nə gúmá ntɔ sâ jêsh.

Ijwûga byô í zág.

³ Yág sá idâw í jálá nə sá yí jwów dêsh.

⁴ Juug sá *misóm mísú

nəc é sá ngə námá juu buud bwé ngə byaagulə nə sá wá.

Wo kú bíð ná mábwábúlán má ntɔ sá ñkul.»

⁵ A mú nyiŋgə ci nə bwo ná: «Shé fwógá ná ci ná ngwól múúd na bídí ji nə yé shwá. Muud wəŋgá ka kə wá shwá yé mpwó-bulú kə ci nə nyə ná: “Wey e, kwalug ná mə ibuléd ilól ⁶ nəc é ngwól shwá waamá ngə zhu njənd dí, a má wós mə kâ njów mə kú nə sâ má yé nyə.” ⁷ Shé fwógá ná ci ná shwá yé má bəsa nə nyə nûŋ njów dí cwû ná: “Kú zə ntágulə mə, sənŋ bwân bâm sá má bwey já shí, mə cugé nə ñkul wəł zə yə wo ibuléd.” ⁸ Mé jaaw bí ná, tɛm bə ná a cugé nə ñkul wəł zə yə nyə ibuléd ná a ji shwá yé, nyə é wəł nəc é ngwól sálə káŋgá ngwóómbúlú, nyə é zə yə nyə sâ jêsh á ngə gwáámb yí.

⁹ «Mɛɛ mə ka ci nə bí ná: Gwáámbúgá Zembî, nyə é yə bî; sógá, nyə e lwó bî; kudəgá mbê, nyə é juw.

¹⁰ Nəc é muud mə gwáámb yé nyə é bii, muud mə sɔ yé nyə é kwey, múúd mə ká kudə mpumbé, bwé juw nyə wə. ¹¹ Nyáyé sóŋgú mwân na bídí gwoŋg dí jí nə ñkul sá ná mwân yé gwáámb nyə shû, a yidá yə nyə kuwó nywâ yé? ¹² Nkí ntâg ná Mwân yé gwáámb nyə kíf, a yidá yə nyə acólaafə? ¹³ Nkámúsá

11:2 Ijwûga byô: 4.43; 9.2, 62; 10.9, 11; 17.21; 19.11; Mis 1.6-8; 19.8; 28.23, 31 **11:3** 12.22-32 **11:7** 18.5 **11:9** Mat 7.7

bî, tɛɛm bæ nda bí búsa nə mbiya mílâm ni, bi má du yə bwân bún isâ í ányunywaâ. Nkəmsa nə Dâ á gwôw; nkí bi mə gwáámɔ nyə Nkɛŋkɛ Shíshim, a yə bî.»

Yésus má lwag ákúmálwâ a fífi

(Mat 9.32-34; 12.22-30; Mak 3.22-27)

¹⁴ Yésus nyə á ngə yíl muud jamb í á wá nyə mánkədád ná a bóɔg fífi yí. Í á ka bæ ná, ja jamb í á wú yí, muud wɔɔŋgú nyə a tɛéd lásúlə, buud bɛsh bwá mú ngə káam. ¹⁵ Bóól búúd wâ cínɔŋgú bân bwá mú yidá ci ná Beluzebul* wə ngə yə Yésus nkul ná a ngəg nə yíl buud məjamb. ¹⁶ Bóólúgá bwá mú zə nə njígá mábwəbúlán wə Yésus, zə ci ná a wéeshúg bwo gúl *sâ í ntɔ búúd nkwón yí, í ngə zhu gwôw. ¹⁷ Nyɛ mú mpu mítédúgá myán, a mú ka ci nə bwo ná: «Búúd ɔ dúl faan bwá ká bóóg ngə lúmbəli bwámé nə bwámé, faan dɔɔŋg í é jɛɛ ná mpaá. Búúd ɔ wúl njów bwá ká bóóg ngə lúmbəli bwámé nə bwámé, njów búúd wɔɔŋg jímb. ¹⁸ Bí ngə ci ná Beluzebul wə ngə yə mə nkul ná mə ngəg nə yíl buud məjamb. Ntó ji ná *Sátan má yida nyinɔgə cuwo, ngə yíl nyáméfwó. Ká dé faan í é ka tów na ntədɛl? ¹⁹ Nkí Beluzebul wə ngə yə mə nkul ná mə ngəg yíl buud məjamb nda bí ngə ci ná, zə nyɛ ngə yə buud bún nkul nyɔɔŋgú? Ngaá bwáméfwó bwá ngə mpu lwágulə bí né sán ná bi búsa nə məbɛɛ? ²⁰ Nji, nkí nyiné mbwə má Zembí wə í ngə yə mə nkul ná mə yílúg buud məjamb í, mpugá ná Faan má Zembí í mú wa. ²¹ Ja nkunkul múúd wí nə fwámé ísâ í dóómb í ngə baagulə njów

11:14 Mat 9.32-34 * **11:15** Beluzebul wə Njwú ibów-bôw í míshíshim. **11:16** Mak 8.11; Mat 16.1 **11:20** 17.21 **11:21** Iza 49.24

yé yí, muud cugé nə ɲkul kúnɲa nə məbii mé. ²² Nji múúd mə ntɔ nyə ɲkul yé má ká námá zə, zə figə nyə shí déég nyə məkwɔɔ mə dɔ́mb á dɛ *búgula má, muud wɔɔɲg mú ka tɛɛm ɲwa mábii mé ɲgə kaaw buud. ²³ Muud mə bá kú kɛɛm mə yé ɲgə lúmbɔli nə mə. Muud mə bá kú zə wá mábwê ná sáná sá sééɲgug yé, a ɲgə yida caam.»

*Yésus mə yá búúd minj#gúla mimbii mimbii
(Mat 12.43-45)*

²⁴ «Ja bów-bôw shishim í dɛ wú múúd nyúúlád yí, í dɛ kə ɲgə jéɣla máshí má mishwéeshá ɲgə́lə sɔ́ wogá. Nji ɲkí í bá kú kwey wogá, í mú táduga ná: “Mə zə nyiɲgə kə mádí ɲjów kúl má á fwo dɛ ji yí.” ²⁵ Í ká zə kwey ɲjów ɲgwámbulá, sâ jêsh jɔ kwambulá, ²⁶ í é kə ɲwa mílúgá míshishim zanɣbá mí ɲjúl nə ɲkád ntɔ wáméfwó, bánónɲ bêsh bwé mú kə nyíi ɲjów, kwambulə jiya cínɔɲg. Ná ndéé, cug mə múúd wɔɔɲgá í mú nyiɲgə jág bôw, ntɔ mbií í á fwo dɛ bə yí.»

²⁷ Í á ka zə bə, Yésus ɲgə lás ntáni, ɲgwól múdá mú wéeshɔli kál máɲkúmbə mə búúd dí ci nə nyə ná: «Mudá nyə á byá wo nyééɲg wo yé nywáá má jəla.»

²⁸ Yésus nye mú ci ná: «Buud bwé ɲgə gwág Milású mí Zembî wá, bwé ɲgə sá nda mí ɲgə ci ná, bwó wé bwé má jəla.»

²⁹ Buud bwé á ka ɲgə sɛɛɲgya ɲkí bulɲa. Yésus mú ci nə bwo ná: «Mbɛɛ kala búúd í ɲjúl ɲkí bôw, í bálé jí ná mə wéeshúg bwo gúl *sâ í ntɔ búúd ɲkwónɲ yí! Bwé abálé dúg gúl sâ í ntɔ búúd ɲkwónɲ yí, ɲji jɔɔɲg

í á bæ nə Zhwónas yí. ³⁰ Nda Zhwónas nyə á bæ sâ í á ntɔ buud ɔ Ninivə ŋkul ná, ntɔ námə wə *Mwân mə Múúd nyə é bæ sâ í ntɔ búúd ɔ kala ga ŋkul yé. ³¹ Jwôw Zembî mə bá zə sámb búúd milású yí, Cî ámudâ í á wú *mákóól mə jwôw† yí í bá tôw tútəlí yə kala búúd ga məbɛɛ. Nəcə nyə á gwaa zhu íjumə í shíd zə gwágulə fɛg mə Sálumun. Dugá, sâ í ntɔ Sálumun yí jísə wa. ³² Buud ɔ Ninivə bwə bá námə tôw tútəlí, yə kala búúd ga məbɛɛ. Nəcə báá bwə á cénd mítédúgá ja bwə á gwág cúndə Zhwónas nyə a cúndə yí. Dugá, sâ í ntɔ Zhwónas yí jísə wa. ³³ Muud cugé nə ŋkul sá ná, a jida lámba nə ndeé a kə shweel dwo shí tɔwɔli. Í dɔ bæ a yida təl dwo cé lámba dí nə buud bwə nyí njów wá bwə dúgúg məŋkenya. ³⁴ Júś dwô dúśə lámba á nyúúl nywô. Júś dwô í ká bæ kú nə bwás í, nyúúl nywô nyêsh bæ mánkenyad. Nji, júś dwô í ká bæ ŋkí bôw, nyúúl nywô bæ yídúgúd. ³⁵ Ntɔ, wo ɔ bey nə məŋkenya məśə wódí má mə bəg yídúgá. ³⁶ Nkí nyúúl nywô nyêsh í bá mánkenya dí kú nə kúkúl jísə yídúgúd yí, nyúúl nywô nyêsh í faan nda ja lámba í kwan wo nə məŋkenya mé yí.»

*Yésus mə lás nə Ofarizyêŋ bánəŋ Onkumə ɔ máçɛɛ
(Mat 23; Mak 12.38-39)*

³⁷ Ja Yésus nyə a shín lás yí ŋgwól *Farizyêŋ nyə a jôw nyə nə a kág də nyédí njów. Yésus nyə á ka námə kə, kə ji shí kələ də. ³⁸ Farizyêŋ éne mú káam nə Yésus nyə a shígé sá ŋgusa bwə dɔ sá shúshwóógú nə bwə zág də yí. ³⁹ Cwámba mú cɪ nə nyə ná: «Bɪ

11:30 Zhn 2.1   **11:31** 10j 10.1-10   † **11:31** məkóól mə jwôw: Ciyá ni í ká nə Sud; wo é kwey féél-fééí yé ŋkəw á oféél-fééí ɔ íciyá dí.

11:32 Zhn 3.5   **11:33** 8.16; Mak 4.21   **11:37** 7.36   **11:38** Mak 7.2-4; Mat 15.2

bâḡ Ofarizyêḡ bi má dḡ sá ná bí gusa kwonḡ bálá nḡ kwonḡ shúyá, cwû nyε njúl bí lwándúlá nḡ isâ í mándá, nḡ bów-bów isâ. ⁴⁰ Yé ílad íga! Nḡaá ná muud nyḡ á sá tóón yé, nyḡ námá wá nyḡ a sá cwû? ⁴¹ Yidagá kεenzh isâ bísé cwû yí, yḡ mímbúmbúwá, isâ byêsh í mú bæ bí ḡkí ḡkê. ⁴² Məntágula nḡ bí Ofarizyêḡ nḡcé isâ nda mânt nḡ ru‡ nḡ bíl íkáá í dâ byêsh, bí ḡgḡ yḡ Zεmbî *ḡkḡw wûm á isâ byḡḡḡgâ, bí yida mpyény cugálə nḡ buud tătəlí nḡ cεelələ Zεmbî. Í njúl ná sâ bí má jélá nḡ sá wá ni, kú yida mpyény byḡḡḡḡ bí ḡgḡ bwey sá yí. ⁴³ Məntágula nḡ bí Ofarizyêḡ nḡcé bi má cεel kə dḡ ji ḡji íjiya yâ shwóg ja bí básé *məmpáánzé má mínjígúlá má *Oyúden dí yí; bi má cεel námá ná buud bwá dḡḡ báda bí məbádá má gúmá məḡkúmbə mə búúd dí. ⁴⁴ Məntágula nḡ bí nḡcé bi básə nda məshwonḡ másá kú nḡ məyḡḡyé; buud bwá dḡ kyey mwo gwḡw kú mpu.»

⁴⁵ Nḡwól *ḡkume məcεε mú bεsa nḡ Yésus ná: «Yígúli, ja wó ḡgḡ lás ntáni ni, wo ḡgálə námá lwíy sá óni.» ⁴⁶ Yésus mú ci ná: «Məntágula nḡ bí *ḡḡkume ó məcεε námá, nḡcé bi má dḡ zhimb búúd jilə-jilə mímbag záməbag, í njúl ná biméfwó bi ádé bwεε súsəl nyiná ná bi má kwiid bwo nḡ ḡkényúlə myo. ⁴⁷ Məntágula nḡ bí nḡcé bí ḡgḡ lwḡ məshwonḡ mə *búúd ḡ mícúndé ímpáámbé bín í á dḡ gwú yí. ⁴⁸ Ntḡ ji ná bí ḡgḡ bwaagulə misóólúḡú mí ímpáámbé bín, bí ḡgḡ gwág myo nywa. Bâḡ bwá á gwú, bi mú zə lwḡ məshwonḡ. ⁴⁹ Gwé wá jí ná, Zεmbî nyḡ á ci fúḡ

11:41 12.33   **11:42** Mat 23.23; Luk 18.12   ‡ **11:42** mânt nḡ ru: Jísə íkáá bwá dḡ lugushi jáámb nḡ ndí yí, isâ nda məsəb.   **11:43** 20.46; Mak 12.38-39   **11:47** Mis 7.52   **11:49** 6.13

nyé dí ná: “Mə bá də kənd bwo buud ə mícúndə nə *buud ə lwámá. Bwə bá də gwú bóól wá cínəŋgú, bwə lwágulə bóólúgá cúwáí. ⁵⁰ Bwə bá də sá ntó shú ná kala búúd ga í bāg tōw kəod dí nəcə məcií mə búúd ə mícúndə bēsh bwə á gwúyow tééd mətéédulé mə shí wá. ⁵¹ Í bá bə, tééd məcií mə Abel zə wóos mí mə Zakarí nyə á gwúyow mpádúgá *alatār nə Njów Zembî yé.” Haaw. Mə mpú jaaw bí ná kala búúd ga í bá tōw kəod dí nəcə məcií məəŋg. ⁵² Məntágula nə bí Oŋkumə ó məcçç nəcə bí a mə mánda juwuga jí nə ŋkul juw búúd mbê ná bwə bág nə mpúyá yí. Biméfwó bí anyíyé mpúyá wəəŋgúd, bí kú námá nyingə bíd ná bəəŋg bwə ŋgá cəel nyí wá, bwə nyíig.»

⁵³ Ja Yésus nyə a wú njów wəəŋg dí cúwo tóon yí, *Oyíguli ó məcçç bánəŋ Ofarizyēŋ bwə á ŋgə nándulə nyə nə zhwog mishílí ŋgə jí nyə isá mimbíí mimbíí, ⁵⁴ bwə ŋgə bwéél ná a lásúg gúl sá abúbôw.

12

Buud bwə jəlá nə fúndə nji Zembî (Mat 10.26-33; 12.32; 10.19-21)

¹ Ja jəəŋgə, buud bwə á sɛɛŋgə ŋkí jág bulya mbií bwə cúgé nə ŋkul lə yí, bóól bwə ŋgə nyaal bóól. Yésus mú ka zə fwo tééd lás nə *ompwíin bé ná: «Jigá ncə nə *Ofarizyēŋ *ləvur wán, ntó jí ná kwába búsə nə ndî yí. ² Kú nə sá á mbúdúlá í bá bwên kú búguli, ŋkí sá á shwoó í bwên kú mpûy. ³ Gwə wə jí ná, sá jêsh bí mə lás yídúgúd yí, í bá gwíig mənkenyad; jəəŋg bí

11:51 Mat 4.8-10; 2Ib 24.20-22   **11:52** Mat 16.19   **11:53** 20.20

12:1 Mat 16.6; Mak 8.15   **12:2** 8.17; Mak 4.22

mə nyímbálá nə muud lwəd kúl fúm yí, bwə bá ηgə cúndə gwo íkwalúminúd.

⁴ «Mə ci nə bí oshwə bəm ná, kúgá də fúndə búúd bí nə ηkul gwú nji nyúul kú ná kwo sá gúl sá mpəsə wəɔŋg wá. ⁵ Mə zə lwágulə bí muud bí mə jəlá nə fúndə yé. Fúndəgá muud jí nə ηkul ijwúga nə a gwú múúd, a kənd námə nyə kuda á kandugə dí yé. Haaw, mə ηgə ci nə nyə wə bí mə jəlá nə fúndə yé. ⁶ Ngaá nə bwə də kusha mímbá-kwáádə mitóon ífáda íbá? Tεem bə ntó, Zembî nyə awúsáyé tə mbá-kwáádə ηgwúd. ⁷ Bi bəη ntəg í, Zembî mə mpú bímbí lá íntand í shilú bísə bí mílúúd yí. Nə ndéé, kúgá də fúndə. Mpugá nə bí mə cey Zembî lámád cə mimbá-kwáádə ηkí bulya.

⁸ «Mə jaaw bí nə muud yêsh mə mágúlə mə mísh mə búúd dí yé, *Mwân mə Múúd mə bá námə magulə nyə mísh mə *wəéŋgəles ó Zembî dí. ⁹ Nji, nyəɔŋg mə kílyá mə mísh mə búúd dí yé, Mwán mə Múúd nyə é kílyá námə nyə mísh mə wəéŋgəles ó Zembî dí. ¹⁰ Muud yêsh mə bá jág lás nə Mwân mə Múúd yé mə bá bə nə ijuugá. Nji nyəɔŋg mə bá kə nə *bwaasúlə mpu wə Nkəŋkə Shíshim yé nyə abúle bə nə ijuugá. ¹¹ Ja bwə bá də kə nə bí *mámpáánzə mə mínjígúlá mə *Oyúden dí, nə ósémbye ɔ mílósú dí, ηkí ójwú ó ləəm dí yí, bi kú bá də yágəwo mbií bí mə bá shwə mánnyúúl yí, kú yágəwo íciyá í kəəd. ¹² Nəcə Nkəŋkə Shíshim mə bá də jíguli bí lósú bí mə bá də lás yí cé jəɔŋgúd.»

Fwámé mábii
(Mat 6.25-34)

13 Ngwól múúd nyə á ka lás mən̄kúmbə mə búúd dí ná: «Yíguli, cíg nə mínyon̄h̄ waamá nə a kááwug sá məbii sósngá wúsú nyə a lúgə sá nə ndi má.» 14 Yésus mú ci nə nyə ná: «Muud éga, zə nyə a t̄l mə nə mə dúg sám̄b bí milású də kaaw bí mən̄kəw?» 15 A mú ci nə bēsh ná: «Bi ó bey, bi ɔ káálúgə nə ɲkósóg. Nəcə, muud t̄em bə nə məbii mən̄kund mən̄kund íí, cug jé í cúgə mábii d̄i.»

16 A mú zə kənd bwo kanda, nyə ná: «Wúl kúkúm í á bə nə məshí; məshí məon̄g mə á ka zə wéeshuli nyə zhwog məbii. 17 A mú ka zə ɲgə j̄i lámúd ná: “Mə cugə nə kúl mə é ɲkúnd mábii mām yí. Mə é ka sá nt̄ud̄el?” 18 A mú ci ná: “Mə zə sá nt̄uga: mə zə céég ifwɔ́ byām, mə lwɔ́ byəon̄g í búl bwaag yí, mə mú ɲkúnd *blé waamá nə məbii mām cín̄on̄g. 19 Mə músə ci nə lâm wām ná: Yé lâm, wo mú nə zhwog məbii mə ɲkúndú ná wo é də balan nə mwo mimbú mimbú. Wogagú ja gaád, wo dág wo ɲgul wo zhwiimbya.” 20 Zembí mú ci nə muud wəon̄gú ná: “Yé lad, ɲkí mə ȳl wo cug gwô búlú gaád isâ wó mə sh̄in ɲkúnd íni í bə isâ í zə?”» 21 Yésus mú ci ná: «Muud mə də ɲkúnd mábii shú nyáméfwó, kú nə məbii mə jálá mísh mə Zembí dí yé, nda í də bə nə nyə wə ní.»

22 Yésus mú ci nə *ompwíin bé ná: «Mə ka ci nə bi ná, bi kú də yágəwo cug j̄in ná bí é də jí. Bi kú yágəwo mán̄yúúl mán̄ ná bí é bwáád jí. 23 Cug í nt̄ɔ́ íd̄əw, nyúul nt̄ɔ́ míkáándó? 24 Mpugá dúg íɲkwəlón̄kwə. Í ádé b̄ə məm̄pəg, kú mwáágulə mpúmá, í cúgə nə ifwɔ́, kú nə owaag ɔ́ íd̄əw. Nji,

Zembî ngə wíł byo. Nkəməsa nə bî, bi búsə nə mfíí c̣ə ɪŋkwəlɔŋkwə. ²⁵ Zə á na bídí jí nə ŋkul bæ ná, nəcé a ngólə yágúwó, a kwádulə jwôw ngwúd nyódí cug dí yé? ²⁶ Nkí bí cugé nə ŋkul sá súsúsá acíg-cíg, bi mə ka du yáɣəwo bíl nəcé jí?

²⁷ «Mpugá dúg nda ofuláwa bwə du wíy ná. Bwə ádé yíŋga nə iséy, kú tɪŋ míkáándá. Nji mə mpú jaaw bí ná c̣í Sálumun nyə á tɛem jág bul bæ nə gúmá, nyə a shígé bwele bwáád nda ofuláwa. ²⁸ Nkámúsá Zembî mə fwó bwééd zhizhe sâ nda akánda jí ná bwə é wusə kuda dí mán yé, nkəməsa nə bî; bi wə nyə é bul mpu bwééd wá. Yé búúd wâ tag búgá óga! ²⁹ Nji bi báá, kúgá du ṣə sâ bí é də yí nə sâ bí é ŋgul yí; kúgá du yáɣəwo. ³⁰ Ikúl ishús yâ shí mishwun wá í dú ngə wáduga ṣə isâ íni byêsh. Bi báá kúgá du ṣə byo, nəcé Sóŋgú wún mə mpú ná í j̣i bí isâ byəŋgâ. ³¹ Yidagá du tál isâ í dúgyá ná Faan mə Zembî yí shwóg, Zembî ka du kwádulə bí isâ íni.

³² «Yé suṣ̣̣zú íncwəmbɛ, kúgá fúndə tɔɔ sâ nəcé Sóŋgú wún nyə á gwág nywa ná a yá bí Faan dé. ³³ Kushagá məbii mún bi kááwug mimbúbúwá *mwaanê wəŋg. Kwəməsagá mimaŋga mí ábúle bwele c̣óóg myá, nkúndúgá məkẉ̣zú mə bá bæ kú bóóg má gwôw kúl íj̣úwâl í cúgé nə ŋkul kumə, oshê kú námá də yí. ³⁴ Nəcé kúl byəŋg dún mbwúg yí, cínəŋg wá lām wún í é bæ námá yé.»

Məcum mə j̣j̣ə ṣól məsáal
(Mat 24.43-51)

12:27 10j 10   **12:28** Mat 14.31   **12:32** Iza 41.14; Luk 22.29
12:33 Mat 6.19; 6.20; Luk 11.41; 18.22; Mis 2.45; 4.34-37; Kol 3.1-2

35 «Yáásúlégá wəáfigusa, bí ji ηkasê. 36 Bégá nda buud bwé ηgá bwánd mása wánj né a ηgə wú zanj bá dí wá. Bwé ηgá bwánd ná ja nyə é wóós yí, á ká námə kudə mbê, bwé ó juw. 37 Məlwaá mə bá bæ ná, mása wánj ká wóós, a zə kwey bwo bwé njúl onkasə má, məlwaá məəng mə mə mə jəla. Búbələ, mə jaaw bí ná, ja mása mə kwéy bwo ntó yí, nyə é yáásulə yé áfigusa a jilá bwo shí ná bwé dóg, nyə mú ka sēy nə bwo. 38 Nkí mása mə wóós tām bulú ηkí ηgwúm kúwó ashúshwóógú dí, a kwey məlwaá mə ηgá bwánd ntó, məlwaá məəng mə mə jəla. 39 Mpugá né amədə njów mbəm də mpu wəla júwəl í é zə yí, a kú bíd ná júwəl búgág nyə njów júwo ísá. 40 Ntó, bí mə jələ nə də ji ηkwəməsá, nəcé *Mwân mə Múúd mə bá zə wəla bí ábulé ηgə téduga ná nyə é zə yí.»

41 Pyēr músə ka ci ná: «Lású wó ηgá lás ni, ye í ηgə dúgya nji nə sê, ye í dúgyá nə buud bēsh?» 42 Cwamba mú bəsa ná: «Dáyé kulág dúsə abúgúlág í njúl ηkí kē mása mə təl ná í bég lúlúú á osóol ə mäsáal í də yə bwo idəw wəla í jəla yí? 43 Sól mäsáal wəəng nywáá mə jəla nəcé mása nyə é zə kwey í ηgá sá iséy byé. 44 Búbələ, mə jaaw bí ná, mása nyə é jil nyə ná a jwúg nə bíl ísá í njów byēsh. 45 Nji ηkí sól mäsáal mə yida ná: “Cwamba waamə nyə áleelee nyingə”, a mú ka ji yídələ ósól ə mäsáal wə budá nə wa budəm, nə dələ dæg, nə ηgulələ né ndeé shwág ii, 46 mása yé mə bá zə wóós nyə dúl jwówád məseegyá, wəla á shígé ηgə téduga yí. Mása nyə é yə nyə intágúlí í ányinyaanê, a kənd nyə kúl búúd ó məkəη bwé ηgá

bwəma nə ŋkâd yí. ⁴⁷ Lwaá dí ná, í ŋgə mpu sá mása yé ŋgə jii yí nji í kú kwəməsa, í kú sâ nda mása mə jí ná, lwaá dɔɔŋg í dɛ bwəma nə bígə áyíyáág. ⁴⁸ Dɔɔŋg dí ná, í kú mpu sâ mása ŋgə jii yí, í mú ŋgə sá isâ í jəlá nə bígə yí nyə é bwəma nə bígə kú bul yáág. Muud yêsh bwə dɛ yə isâ ŋkí bulya yé, nyə námə wə bwə dɛ gwáámɛb ŋkí bulya yé. Nyɔɔŋg bwə dɛ yə isâ kú nə ŋkágúlá yé nyə námə wə bwə dɛ jí ŋkí bulya yé.

Yésus mə yó búúd minjígúlá

(Mat 10.34-36; 16.1-4; Mak 8.11-13; Mat 5.25-26)

⁴⁹ «Mə á zə nə mə zə jida kuda shí gaád. Mə mú námə ka jii ná kuda jɔɔŋg í jídɛg. ⁵⁰ Mə jəlá nə duwan wúl nduwán, lâm í cúgə mə ná shɛɛ té nduwán wɔɔŋg í afwóyé bə yí. ⁵¹ Bí ŋgə tádɛga nə mə á zə sá ná buud bwə cúgəg nə shɛɛ shí ga dí? Mbô! Mə jaaw bí ná mə mə yidá zə nə mbéégí dɔ. ⁵² Nəc é í zə bá dɛ bə nə buud otɔɔn bwə ŋgə cɛgə njów ŋgwúð, bwə béégya; olól lúmbəli nə óbá, óbá lúmbəli nə ólól. ⁵³ Mbéégí mánkɔɔmá í bá bə; sóɔŋgú lúmbəli nə mwân, mwân lúmbəli nə sóɔŋgú; nyɔɔŋgú lúmbəli nə sás dé, sás lúmbəli nə nyɔɔŋgú yé; mpóómbəlú á mudâ lúmbəli nə cól, cól lúmbəli nə mpóómbəlú á mudâ.»

⁵⁴ Yésus nyə á ci námə nə buud bwə á bə áncuncuma wá ná: «Bí mə dɛ bə ja bí mə dɛg ŋkúdú í mə bád kóómb jwôw í dɛ jímə yí, ŋgaá bí ci nə mpú mə zə nywô; mpú nywô námə? ⁵⁵ Ja ŋkwô mə dú kɔŋg wúlə ŋgɛɛ *mákóól mə jwôw* yí, ŋgaá bí mə

12:47 Zhk 4.17   **12:50** Mak 10.38   **12:51** 2.14   **12:52** 14.26;
21.16; Mat 24.10; Mak 13.12   **12:53** Msh 7.6   * **12:55** məkóól
mə jwôw: í ké ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ó íciyá
dí.

du ci ná yásó í é yáág, yásó yáág námá? ⁵⁶ Bi bí nà məkəḡ. Bi má du mpu yag íyuuḡ i shí nà ya gwôw; ká nəcè jí bí ampúyè yag sà í ḡḡ s̄y mwôw mága dí yí?

⁵⁷ «Biméfwó bí cugé nà ḡkul mpu sám̄b ná: “Tútəlí wá éga.” Nəcè jí? ⁵⁸ Ḥkí wo má byaagulə nà ḡgwól múúd ná ndeé a ḡḡ kə nà wo wá sémbye milású, s̄ḡḡ ná wo kwám̄buləḡi nà nyə zhíid. Nəcè nyə a bá kə nà wo wá sémbye milású ná ndeé sémbye milású mú kənd wo wá fulísh, fulísh kə wá wo mímbwugud. ⁵⁹ Mə mpú jaaw wo ná wo cugé nà ḡkul wú mímbwug myəḡḡḡd wo kú fwo t̄ḡ w̄ḡḡ ḡḡḡḡ kə wós̄s fáda á məshínéd.»

13

Buud bwə jalá nə cénd mítádúgá

¹ Bóól búúd bwə mú zə wós̄s ja ḡḡḡḡd zə jaaw nyə sà Pilāt nyə a sà bóól búúd ó Galilê yí. Ná nyə a gwú bwo, a fula məcií máḡ nà məcií má ílám í *mátúnuga byáḡ. ² Yésus mú b̄ḡsa nà bwo ná: «Ye bi mə tádúgá ná buud ó Galilê b̄ḡḡḡ bwə á j̄ḡḡ ntó nəcè bwə bulúlə bul sà *mísám̄ nt̄ḡ b̄óólúgá búúd ó Galilê b̄esh í? ³ Mbô! Má yida ci nà bí ná ḡkí bi mə bá kú cénd mítádúgá, bi b̄esh mə bá námá j̄ḡḡ mbií ḡgwúdu w̄ḡḡḡ. ⁴ Ḥkí nt̄ḡḡ ná ye buud wúm̄ nà mw̄ḡmb cwám̄bá á Siloy í á káda í sh̄in gwú wá, b̄ḡḡ ḡ bwə á bul bə nà məbyaagulə nt̄ḡ bóól búúd ó Yurúsalem b̄esh? ⁵ Mbô! Má yidá ci nà bí ná ḡkí bi mə bá kú cénd mítádúgá, bi b̄esh mə bá námá j̄ḡḡ mbií ḡgwúdu w̄ḡḡḡ.»

6 A mú námé kænd bwo kanda ga ná: «ŋgwól múúd nyə á bæ nə *figyê tál nyədí fambá *vînyə. Nyə á ka kə sɔ́ mpumá lí jɔ́ŋgúd a kú kwey. 7 A mú ci nə muud nyə á dɛ baagulə nyə fambá yé ná: wo mé dúg í? Mimbû mílól ɔ́ míga, mə ŋgə sɔ́ mpumá wa figyê égaád mə kú kwey. Cígálúg gwo. Í é ŋgə fánda laa shí na ntó ŋgwas ná jí? 8 Mbaagulə fambá mú bɛsa nə nyə ná: “Mása, fwog ná kwo bíd gwo mbû gaád. Mə e fáág na mákoogú məkoogú, mə shwu mándəlú mé kund, 9 ja jɔ́ŋgú wə í bá jee wúmə yí. Nkí í ka námé bá nyingə bæ kú wúmə, wo ka bá cal.”»

Yésus mé lwag ŋgwól múdá jwôw lú sábaad

10 Dúl jwôw lú Sábaad í, Yésus nyə á bæ nyúl *mpáánzə minjígúla dí. Nyə á ŋgə yə buud minjígúla. 11 Ŋgwól múdá nyə á ka bæ cínɔ́ŋgú nə wúl shíshim í á sá ná a jámúg mbámbɛlí té mimbû wúm nə mwɔ́mb, kú bwɛɛ ság bæ tútáli. 12 Ja Yésus nyə á dúg mudá wɔ́ŋg yí, nyə a jôw nyə ci nə nyə ná: «Muda, wo mé wú mányámá mə jám gwô dí.» 13 A mú bəd nyə məbwê, mudá mú ság námé cé nə cé, a mú yə Zembî gúmó. 14 Njwû á mpáánzə minjígúla mú gwág bôw ná Yésus mé jág sá nə lwagúlə múúd jwôw lú sábaad. A mú lámusa nə buud ná: «Mwôw búúd búsé nə ŋkul sêy má mäsə mwôw mäsaman. Zəgá dɛ lwəgɛwa mwôw mɔ́ŋgúd; kú bæ jwôw lú Sábaad.» 15 Cwámba mú bɛsa nə nyə ná: «Bí bí buud ɔ́ mákəŋ. Ngaá bí mé dɛ bæ jwôw lú Sábaad muud yêsh ciny nteny jé ŋkí kabulí jé kúl í dɛ də yí kə nə gwo kə ŋgulal gwo məjúwó? 16 Ká, ŋkəməsa nə shilə bag ɔ́

13:6 Mat 21.19; Mak 11.13   **13:8** 2Pr 3.9, 15   **13:10** Mak 2.27-28   **13:14** MmN 20.9-10   **13:15** 14.5; Mat 12.11-12   **13:16** bag ɔ́ Abərahām: 1.54-55, 73; 3.8; 19.9

*Aburaham *Sátan nyə a mə wóolə té mímbû wûm nə mwəəmb éga. Ye í shígé jəla nə nyé ŋkáda nyəəŋg í wíínzhug jwôw lú Sábaad?» ¹⁷ Ja Yésus nyə á ci ntó yí, buud bēsh bwə á dɛ lúmbəli nə nyə wá bwə á bə nə shwôn nə ŋkwed. Bóólúgá zhwog buud bēsh bwə á bə nə məshusug nə *isâ í mímbúgú Yésus nyə á ŋgə sá yí.

*Yésus mə lwágələ búúd Faan mə Zembî míkaanád
(Mat 13.31-33; Mak 4.30-32)*

¹⁸ A mú ka ci ná: «Faan mə Zembî dúsə nda jí e, mə kág ná yígga dwo nə jí? ¹⁹ Dúsə nda búbumé *mutárud múúd mə ŋwá kə myεεg nyədí fambé yí. Ja í dú kə yí, í dɛ gwaa, bə fwámé lílí, inunú zə lwə maage nyədí mílówud.» ²⁰ A mú nyingə ci ná: «Mə yígag ná Faan mə Zembî nə jí? ²¹ Dúsə nda fuú *ləvur. Ja múdá mə ŋwa wə, a fugə nə məmpí mə ŋgug bələd málóol yí, í é sá nə ŋgug wəəŋg wēsh í búndəwug.»

*Mpumbé ámámánda
(Mat 7.13-14, 22-23; 25.10-12)*

²² Yésus nyə á ka ŋgə lína mingwála nə mánd a ŋgə yə buud minjígúla, a ŋgə kə ŋgeé Yurúsəlem. ²³ Ŋgwól múúd mú ka ci nə nyə ná: «Cwámba, ye nji búbaalé buud wə bwə bá *dúg cug?» Cwámba mú ci ná ²⁴ «Yáágúgá nə bí nyíig mpumbé ámámánda dî. Nəcə mə jaaw bí nə zhwog buud bwə bá sə nə bwə nyíig, nji bwə ábúle nyíi. ²⁵ Ja ámédí njów mə bá wəol zə fad mbê bí lúg tóon yí, bí mə bá tééd kudələ mbê bí ŋgə ci ná: “Mása, juwúg sə mbê”. A bá ci nə bí ná: “Mə ampúyé bí dún shug.” ²⁶ Bí mú bá ci nə nyə ná:

13:19 Eze 17.23; Mat 13.31
25.11-12

13:21 Mat 13.33

13:25 Mat

“Ngaá ná shé á dɔ dɔ dɔ ŋgul kɛl ŋgwúd? Wo á dɔ námá yə buud minjígú alá sádí íkúlúd.” ²⁷ Nyɛ nɛ bí ná: “Mə ŋgə ci nɛ bí fwámé ci ná, mɛɛ mə ampúyé bí dɛn shug. Wúgá mə na, bi á ŋgə bɛ məzhií má olíŋgí.”»

(Mat 8.11-12)

²⁸ «Ja jɔɔŋgú, bi mə bá dúg *Aburaham nɛ *Izaag nɛ *Yákwab bɛnɔŋ *buud ɔ micúndá bɛsh bwé njúl Faan má Zembí dɛ, bi bɛn bi njúl tóón. Bi mə bá ka bə cínɔŋgú nji bí ŋgə bwam nɛ məyá. ²⁹ Buud bwé bá zhu kóómb jwôw í dɔ cúwo yí, zhu kóómb í dɔ jíma yí, zhu *mánɔwúm má jwôw* nɛ *mákóól má jwôw†, bwé zə ji shí zə dɛ dína Faan má Zembí dɛ. ³⁰ Ntɔ́, bóól nɔcúyá buud bwé tál shwóg wá, bwé bá tɔw mpásə, bɔɔŋg bwé tál mpásə wá, bwé bá tɔw shwóg.»

Yésus nɛ Herod

³¹ Námá wəla dɔɔŋgú, bóólúgá *Ofarizyɛn bwé mú shísh zə ci nɛ Yésus ná: «Kyeyúg, wúg wa nɛcé Herod ŋgə cɛɛl gwú wo.» ³² A mú ci nɛ bwo ná: «Kəgá ci nɛ muud kwába wɔɔŋg ná: “Dugí mə ŋgə yíl buud məjamb mə ŋgə lwag mimbəl múús nɛ mán. Mə bá casulə ísɛy byám wɔŋ mánúd”. ³³ Nji í jii ná mə kəg shwóg múús nɛ mán nɛ wɔŋ mán. Nɛcé í cúgé nɛ ŋkul bə ná *muud micúndá bwəmagí nɛ shwɔy kɛl shúsúd, nji Yurúsələm.»

Yésus mə gwág cɛy Yurúsələm lámúd
(Mat 23.37-39)

13:27 2Tm 2.19 * **13:29** mɛncwúm má jwôw: Í ká ná Nord; wo é kwey féél-féélí yé ŋkɔw á oféél-féélí ɔ íciyá dɛ. † **13:29** məkóól má jwôw: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkɔw á oféél-féélí ɔ íciyá dɛ.

13:30 Mat 19.30

34 «Eéé Yurúsalem ηγά gwú buud ɔ mícúndá éga! Eéé Yurúsalem! Wo ηγά sá ná, buud Zembî ηγά nti lwámád wódí wá, wo ηγά gwú bwo nə məkwóógá! A bweyúlə má á tééd ná má σεηηg bwân bwô nda ábiyá kúwó má dɛ σεηηg bwân bé máfaafugá dí ná! Nji, bi kú magulə ntó. 35 Ká, dugá njów wán í zá lúg cwúduḡá. Nəcə mə mpú jaaw bí ná tééd námá kíkídíga, bi ákwolé ná dúg mə. Mə bá nyiηgə nyîn nji ja bí má bá shwas mə nó: “Gúmá í bág nə nyɔɔηg ηγά zə jíná má Cwám̄ba dí yé”.»

14

Yésus má lwag mbâl jwôw lú Sábaad

1 Í á ka zə bə dúl jwôw lú Sábaad ná, Yésus nyə á kə wúl lúlúú *Ofarizyêη dí njów kálə də. Ja nyə á kə ni, Ofarizyêη bwó á ηgə fáf nyə. 2 Ka dúg ná, ηgwól múúd nyə á bə a njúl Yésus dí shwóg, muud wɔɔηḡú ηgá bwás ság májúwó. 3 Yésus mú lás ci nə *Oηkume ó mácxɛx bánôη Ofarizyêη ná: «Ye məcxɛx míshé má ηgə magulə ná sé lwágug buud jwôw lú Sábaad, ye má aηḡê nə magulə ntó?»

4 Bwó mú ji ókúl-ókúl nda bɛsa. Yésus mú ηwa mbâl, lwag nyə ná ndéé a mú bíd nyə ná a kág. 5 A mú ci nə Oηkume ó mácxɛx bánôη Ofarizyêη ná: «Zə jí nə ηkul bə na bídí ná, mwân yé, ηkí ntâg nteny jé í kud taamb dí, a kú læel cáás kə yíl gwo nəcé í bálə jwôw lú Sábaad yé?» 6 Bwó mú bə kú nə ηkul ná bwó bɛsa nə nyə.

Zembî wá má dɛ bân búúd gwôw

7 Yésus nyə a dúg ná buud bwó á bə féeshá ná bwó

zág də wá, bwé á ngə féésh jílə nji íjiya i gúmád; a mú kənd bwo kaaná ná: ⁸ «Ja múúd mə jów wo zâŋ báád yí, kú kə ŋwa jiya gúmá. Wo ampúyé ŋkí nyé ámə jów námá ngwól múúd mə jálá nə gúmá ntə wo yé. ⁹ Ja múúd wəŋgâ nyə e wós yí, bwé é ci nə wo ná: “Yág nyə jiya”, í njúl ná bwé ámə jów bíná bēsh. Wo é ka ngə kə nə shwôn kə ŋwa jiya wəámpyal-kogû. ¹⁰ Yidagú sá ná, ja bwé jów wo yí, kaág ŋwa jiya wəámpyal-kogû shú ná ja múúd nyé ámə jów wo yé má wós yí, a cíg nə wo ná: “Wey e, shíshíg zə ŋwa fwámé jiya”. Ja jəŋgâ, wo é bul ŋwa gúmá mísh má búúd bínónj bí ámə bə fééshá wád. ¹¹ Nəcə, muud mə bân nyáméfwó gwów yé, bwé bá səl nyə shí; nyəŋg mə səl nyáméfwó shí yé, bwé bá bân nyə gwəw.»

¹² Yésus mú námá ci nə *Farizyêŋ nyə a jów nyə yé ná: «Ja wó céél yə búúd idâw ŋkí dína yí, kú ngə jów oshwé bwô ŋkí omínyəŋú bwô nə mimbyél myô. Nda ngə jów buud ɔ kúm bínónj básé mábwugúlu wá. Nda ngə jów mbií búúd wəŋgâ, nəcé bwé á bá námá jów wo jáŋ ja, í mú bə ná bwé má nyiŋg wo sâ wó á sá bwo yí. ¹³ Nji, ja wó sá dína yí, jówúg mímbúbúwá nə ɔ á ijâm, nə buud bwé də nyésh wá nə wəancím-ncím. ¹⁴ Wó ká sá ntó, wεé má jəla, nəcé bwé cúgé nə sâ bwé nyiŋg wo mənywa mwô nə ndê yí. Zembî nyə é bá nyiŋg wo mwo jwəw á bá gwûmushi ótátəlí ɔ búúd yí.»

Kanda məma zâŋ

(Mat 20.1-14)

¹⁵ Ngwól múúd á buud bwé á ngə də wá, ja á má gwág ntúni yí, a mú ci nə Yésus ná: «Muud mə bá də

idêw Faan má Zembî dí yé nywáá má jəla.» ¹⁶ Yésus mú ci nə nyə ná: «Ŋgwól múúd nyə á kwəməsa ná a sá məma dína; a mú jəw búúd ŋkí bulya. ¹⁷ Nyə á ka kənd sól məsáal yé ja wəla lə dína í á wós yí, ná a kég ci nə buud nyə á jəw wá ná: “Zəgá, isâ byêsh í mú mitéégyá”. ¹⁸ Nji, bēsh bwé mú ŋgə yida lwágulə ná bwé cúgé nə fwála ná bwé kég dínad. Ashúshwóógú ná: “Mə má kúnəw kusə fambá, í jii ná mə kég dúg gwo, má jəgula nə wo, bídúg nə mə bég kú zə.” ¹⁹ Ŋgwól ná: “Mə má kúnəw kusə mímbáág mí ínten y íbá íbá tâŋ mimbáág mitóon; mə ké shee myo, má jəgula nə wo, bídúg nə mə bég kú zə.” ²⁰ Ŋgwólúgá ná: “Mə má kúnəw bá múdá, gwé wé má cúgé nə ŋkul zə nə ndi yí.”

²¹ «Sól məsáal mú nyiŋgə zə wé mása yé zə jaaw nyə nda búúd óni bwé ámə ŋgə bəsa ná. Mása mú gwág mpimbə. A mú ci nə sól məsáal yé ná: “Né cá. Kaág wa ŋgwála íkúl búúd bwé də seŋgya yí, nə mínjwóŋ mínjwóŋ kə ŋgə ŋwa mimbúbúwá nə ə á ijâm, nə wəancím-ncím nə bəəŋg bwé ŋgé nyêsh wá wo zəg nə bwo wa.” ²² Ná ndéé sól məsáal mú zə jaaw nyə ná: “Mása, í mə bə nda wó ámə jii ná. Nji fwála dúsa ná njów.” ²³ Mása músə ci nə nyə ná: “Kaág məzhií məzhií nə ífambə kə ŋgə yímbuli buud ná bwé zəg nyíi, njów í lwándúg mə. ²⁴ Mə jaaw bí ná buud má ámə jəw wá, ŋgwúd nə ŋgwúd nyə ákagéé tə sâ mádí dínad.”»

*Bála mpwín mə Yésus í cúgé tagú-tagú sâ
(Mat 10.37-38)*

²⁵ Zhwog məŋkumbə mə búúd má á ŋgə kə sámbá nə Yésus. A mú yid ci nə bwo ná: ²⁶ «ŋkí muud mə zə

mádi a nda cɛel mə ntɔ sóŋgá bá nyɔɔŋgá, ntɔ múdá yé, ntɔ bwân bé, ntɔ ómínyɔŋá bé nə okóól bé, a kú cɛel mə ntɔ námá cug jé gwáméfwó, muud wɔɔŋgá cugé nə ŋkul bæ *mpwíín waamâ. ²⁷ Muud mə bé kú ŋkêny kwolós jé nyáméfwó ŋgə bɛ mə yé, a cugé nə ŋkul bæ mpwíín waamâ.

²⁸ «Zá jí nə ŋkul sá na bídí ná ja á céél lwɔ cwámbá yí, a tééd nji lwɔlə kú fwo ji shí fwo bála tâŋ á jálá nə kɛɛnzh yé? A jálá nə fwo bála, a dúg ŋkí a jí nə bímbí lə mábii á jí nə ŋkul lwɔ njów nə ndí shínal má. ²⁹ Nəcə í á bá bæ ná a shín lîm njów ná ndéé a kú nyiŋgə bæ nə ŋkul mə shínal málwɔga. Buud bwá bá dɛ dúg wá bwá ka bá dɛ cágulə, ³⁰ dɛ ci ná: “Muud éga nyə a tééd ná a lwɔ njów a kú nə ŋkul mə shínal ísɛy.” ³¹ Í kwo námá bæ ná, wáyé njwú-buud wúsə nə ŋkul tí kə lúmbəli dósomb nə wúl cî, a kú fwo ji shí faas yé? Kí á jálá nə fwo faas ŋkí nyə nə buud otóshin wúm a jí nə ŋkul lúmbəli nə nyɔɔŋg zág dósomb dí nyádí nə buud otóshin məwúm məbá yé. ³² Ŋkí a dúg ná a cugé nə ŋkul lúmbəli dósomb dɔɔŋgá, nyə é bwey fwo kənd búúd, muud nyaand yé njúl ná shwóg-shwóg. Bwá kə jî nyə ná í jî ná bánónə bwá bág ná shɛɛ. ³³ Ntó jí ná, muud yêsh jí na bídí ná nyə ayílé lâm mábii méd yé, muud wɔɔŋgá cugé nə ŋkul bæ mpwíín waamâ.»

(Mat 5.13)

³⁴ «Ca dúsə jɔ sâ. Nji ŋkí ca í cwâl, jí bwá é nyiŋgə wá dwo məgwám nə ndí yí? ³⁵ Kú nə sâ. Í mú bæ kú nə mfíí tɔɔ shú mándəlú, tɔɔ shú kund; bwá shwu dwo tóón. Muud jí nə məlwê mə gwág yé, a gwág.»

15

Məshusug ja múúd misám má cénd mítádúgá yí

¹ Zhwog zhwog oηwenye ɔ tóya nə bóól búúd ɔ *mísám bēsh bwá á ηgə zə wə Yésus nə bwá zə gwágulə nyə. ² *Ofarizyēη bánōη *Oyíguli ó máccəçə bwá mú ηgə nyímbəla nə nyə ηgə ci ná: «Muud éga ηgə mpu lág buud ɔ mísám bánónη ηgə də kul ηgwúdá!»

Kanda ncwəmbə í á jimb yí

(Mat 18.12-14)

³ Yésus mú ka zə ηwa bwo mpwokwoond ná: ⁴ «Nyáyé múúd na bídí jí nə ηkul sá ná, nyə nə íncwəmbə təd, ηgwúd á cínəηg jimb, a kú sə gwo yé? Ngaá ná nyə e lúgə byəəηg yá məwúm ibuú nə ibuu bugád, a fwo kə sə jəəηg í ámə jimb yí nə ndéé kə wós ja nyá é kwey gwo yí? ⁵ A ká kwey gwo, ngaá ná nyə é bə nə məshusug, a bəd gwo záməbag ⁶ a mú nyiηgə kə njów, kə sɛɛηg óshwá bé nə buud bánónη búśá mábwugúlu wá, nyə nə bwo ná: “Shé sáágá məshusug nəcé mə má kwey ncwəmbə jām í ámə jimb yí?” ⁷ Má jaaw bí nə məshusug má bá námá bə ntó jon dí nə muud *mísám ηgwúd mə cénd tádúgá yé, ntə mbií mósé nə ηkul bə nə otátəlí ɔ búúd məwúm ibuú nə ibuu bwá aηgê nə jii céndúlə tádúgá wá.

Kanda saη mwaanê í á jimb yí

⁸ «Shé fwógá ná nyiηgə ci ná ηgwól múdá ηgə bə nə misaη mí *mwaanê wúm, ηgwúd mú jimb. Ngaá ná nyə é jida láməba, a wááməbələ njów ηgə mpu sə saη ná ndéé kə wós ja nyá é kwey wə yí? ⁹ Ja á

kwéy yí, ngaá ná nyə é seɛŋg bé óshwə nə budá bə́nɔŋ bú́sə mə́bwugúlu wá, nyə nə bwo ná: “Shé sáágá mə́shusug nəcé mə́ má kwey saŋ mwaanê wâm í ámə jímb yí?” ¹⁰ Gwə wə́ má jááw bí ná mə́shusug má dɛ bə́ *wə́ɛŋgəles ó Zembí dí ja múúd *misəm ŋgwúd mə́ cénd mítédúgá yí.»

Kanda mwân á caamú-caamú

¹¹ Yésus mú nyingə ci ná: «Ŋgwól múúd nyə á bə́ nə bwán óbá budúm nə budúm. ¹² Á ntombú mú ci nə só́ŋgú ná: “Pɛpa, yég mə́ nyâm ŋkəw lá mə́bii má jálá nə bə́ nə ndí yí”. Só́ŋgú wáŋ mú kaaw bwo mə́bii mé. ¹³ Baalé mwə́w má mú cɔ́, mwân á ntombú mú kusha nyé ŋkəw lá mə́bii ná ndéé a mú kyey kə wúl lə́m á shwóg-shwógúd. A mú kə gwiímb cug nún ná ndéé shín caam byə́ɔg dé. ¹⁴ Ja nyə á shín kɛɛnzh kúm dé yí, mə́ma zha mú zə́ wóós lə́m wə́ɔŋgúd. Mwân éne mú zə́ bə́ mə́fúfəd. ¹⁵ A mú zə́ kə nyíi ísáyúd wə́ wúl mbyágá á shí nyə́ŋg. Muud wə́ɔŋgú mú kənd nyə́ nyádí mə́shíd kə dɛ wííl nyə́ oŋkuú. ¹⁶ Ja nyə́ á ŋgə wííl oŋkuú bə́ɔŋg yí, nyə́ á dɛ bə́ nə yéesh ná a dé mímwag mi mpúmá oŋkuú bə́ɔŋg bwə́ á dɛ də myá, nji kú nə muud mə́ yə́ nyə́.

¹⁷ «A mú zə́ nyingə lâm, zə́ téduga ná: “A zhwog idâw ósól ɔ́ mə́sáal ɔ́ só́ŋgú waam bə́sh bú́sə nə ndí yí e! Mɛɛ mə́ ŋgə́ fudə́ nə zha wa? ¹⁸ Mə́ zə́ nyingə́ kə wə́ só́ŋgú waamə́. Mə́ é kə ci nə nyə́ ná: Pɛpa, mə́ á mə́ səm nə Zembí, mə́ səm nə wo. ¹⁹ Mə́ ampíyáyé ná ná wo ŋwág mə́ ná mwân woó. Nwag mə́ nda ŋgwól sóól mə́sáal woó.” ²⁰ Mwân éne mú zə́ tí kə wə́ só́ŋgú.

«A mú ŋgə́ kə ná ndéé só́ŋgú mú dúg nyə́ a ŋgə́ ná gwaa zə́. A mú bul gwág nyə́ cey lámúd. A mú kə́

nə kúlá kə shwiy nyə nyúúlád kúlal nyə. ²¹ Mwân mú ci nə sóŋgú ná: “Pupa, mə á mə sêm nə Zembî, mə sêm nə wo. Mə ampíyáyé ná né wo ŋwág mə né mwân woó”. ²² Sóŋgú mú ci nə osóɔl ɔ mósáal bé ná: “Né câ! Zəgá nə káándó í búl bə káándó gúmá yí, zə bwééd nyə. Wágá nyə lwondó mbwád, bí wá nyə osílúfaas məkuúd. ²³ Bí ka námé zə nə mwâ nteny a wóŋú zə cígə t̄ŋ l̄m, sá dág, sá zhwiimbya. ²⁴ Nəcə mwân waam éga nyə á yə, a mə gwûm; nyə á jímb, a mə nyîn.” Bwé mú tééd z̄ŋ.

²⁵ «Í á bə na mwân a cúmbá njúl ífambá. Ja nyə á ka ŋgə nyiŋgə yí, a mú ŋgə zə, zə wósós kúná-kúnə nə njów, a mú gwág íbwamugə-bwámug nə isusa. ²⁶ A mú j̄ŋw ŋgwól mwâ mpáánzə zə jí nyə s̄á í ŋgə c̄y yí. ²⁷ Mwâ mpáánzə mú jaaw nyə ná: “Mínyəŋə woó mə wósós. Shwóóŋgú nyə ámə cígə mwâ nteny á wóŋú nəcé mínyəŋə woó mə nyiŋgə zə mpwogé.” ²⁸ Mwân a cúmbá mú gwág b̄w, a ban ná nyə anyíyé njów. Sóŋgú mú cúwo tóŋn kə téég nyə məbwə. ²⁹ A mú ci nə sóŋgú ná: “Mə mə s̄y nə wo mimbú mimbú kú bwele mpyeny ciyá gwô t̄ə ŋgwúd. Nji, wo abwélé yə mə t̄ə nji mwâ t̄əw ná s̄əŋŋə oshwə b̄m sá zhwíimbyag. ³⁰ Nji, mwân woó nyə á sh̄in kə k̄enzh wo byəəg dwô kálə ŋgə cugə nə budá ɔ jaŋga éga, ja á mə wósós yí, wo mə cígə nyə mwâ nteny a wóŋú.” ³¹ Sóŋgú mú ci nə nyə ná: “Mwân waam wo njul nə mə wa mwəw mēsh is̄á byām b̄isə is̄á byô. ³² Nji í ámə j̄i ná sá zhwíimbyag nəcé mínyəŋə woó éne, mə ŋgə dág nyə na nda nyə á yə ná ndéé a mə gwûm; nyə a jímb, a mə nyîn.»

16

Kanda kulág á inkwíil

¹ Yésus nyə á nyingə ci nə *ompwíin bé ná: «ŋgwól múúd byəəg nyə á bə nə kulág. Í mú zə búguli wə muud éne ná kulág dɔəŋgú í ŋgə caam nyə məbii. ² Muud byəəg mú jəw kulág zə ci nə nyə ná: “Wəəŋg lâŋ mə ŋgə gwág ga wí ná ji? Zaá shitógud, mə wámbulág nda wó ŋgə kyey nə iséy byô ná.” ³ Kulág mú zə lás lámúd ná: “Ja Mása mə zə yíl mə íkulág dí ga, mə e sá ntədəl? Mə cugé nə ŋkul ná mə kэг fələ méndəlú, bɛ məmpəg. Sálə námə shwôn ná mə bəg muud miŋgwóombúlú. ⁴ Mə mə mpu sâ mə zə sá yí. Í jii ná ja bwá é yíl mə íkulág dí yí, mə bəg nə buud bwá é dɛ ŋwa mə bwádí wá.” ⁵ Buud bwá á ŋgə bə nə Mása yé məmpwálá wá, a mú ŋgə jəw bwo ŋgwúd ŋgwúd. Nyə nə ashúshwóógú ná: “Wo mbid Mása waamə mpwálá taŋ ne?” ⁶ Muud mpwálá ná: “Mə mbid nyə məwúdə məfwánda wúm*.” Kulág mú ci nə nyə ná: “Lógúg, fəb lú mpwálá dwó wə ga; jigú shí wo léélug cilə ná məfwánda məwúm mətóon.” ⁷ Nyə nə ŋgwól ná: “Wɛɛ ji nə mpwálá taŋ ne?” Nyíni ná: “Iyuug í *blé təd.” Nyə nə né ná: “Lógúg, fəb lú mpwálá dwó wə ga. Ciləg nə məwúm mwəomb.” ⁸ Mása músə yə kulág á inkwíil nə məshwúmb nəcé a sálə sóólúgú mákyɛ. Nəcé í ŋgə nyín ná buud bwá ŋgə bɛ cug á shí ga wá bwá ŋgə bul kyɛ mpədúgá nyáŋ ntə bəəŋg básə búúd ə mánkenya wá.»

⁹ Yésus mú nyingə ci ná: «Mɛɛ mə ci nə bí ná, balanəgá nə *mwaanê inkwíil ŋgə cɛɛ məshwə nə ndî: ja bí mə bá bə məfúfə dí yí, oshwá bún bəəŋg

* **16:6** məfwánda wúm: Iciyá í gurêk í ŋgə ci gúl sâ nda olitres 2100.
16:8 Ifz 5.8

bwá bâg ηwa bí mábanda mâ kandugə kandugə dî†.
 10 Muud mə báágúlə ísúsúsá í acíg-cíg kú teeg búúd məbwón yé, nyə é baagulə námá ísâ í anúnî kú teeg búúd məbwón. Muud mə tág búúd məbwón ísúsúsá í acíg-cíg dí yé, nyə é teeg námá búúd məbwón ísâ í anúnî dî. 11 Nkí bi mə tééd teeg búúd məbwón ja bí má bálán nə mwaanê ñkwíl yí, zə nyə é yə bí mwaanê á fwámé a kú bæ nə məsus lámúd yé? 12 Bí má ká tééd teeg búúd məbwón nə sá ηkán, zə nyə é yə bí jəng í jálá nə bæ sâ jín yé? 13 Lwaábulə cúgé nə ηkul sêy nə omása obá ja ηgwúd, nəcé nyə é mpii ηgwól, a cœl ηgwól; gúl ja nyə e gwág nə ηgwól, a mpyêny ηgwól. Bí cúgé nə ηkul sêy nə Zembî bi ηgá sêy nə mwaanê ja ηgwúd» 14 *Ofarizyên, nda bwá á ða bul cœl mwaanê ná, bwá á ηgə gwágulə lású ni wêsh bwá ηgá cágulə Yésus. 15 A mú ci nə bwo ná: «Bí ηgə cœl lwóya mísh má búúd dí ná bi búsa otátəlí ɔ búúd, ñji Zembî mə mpú mílám mín; nəcé sâ búúd bwá dúg ná fwámé sâ yí, Zembî nyə mə dúg gwo sâ nyé. 16 *Mbwoomb məcœœ nə micilyá mí *búúd ɔ mícúndá mí á ηgə cwîny buud zə shúg wəla mə Yuánes. Kálə wú fwála mə Yuánes íí, Jəjə Kéel á Faan mə Zembî wá í ηgá bwiiŋya, muud yêsh ka ηgə nádəwo nə ηkul nyé nyêsh ná á ηwa kəw cínəng. 17 Jisə ηkí fwanəwo ná gwəw nə shí í cəg, ntə ná gúl lálándə kanjá á mbwoomb məcœœ í jímbug. 18 Muud yêsh mə yíl múdá yé bá a nyiŋgə bâ múdá shús yé, má sá mínəomb. Muud mə bâ múdá bwá ámə yíl bá yé, má sá mínəomb.»

† 16:9 Mósł mákál má ηgə ci na ná: Zembî bâg ηwa bí nyádí ñjów kandugə kandugə. 16:10 19.17-19; Mat 25.21-23 16:15 Mat 23.28 16:18 Mat 19.9; Mak 10.11-12; 1Kr 7.10-11

Kanda múúd byɔɔg bá Lazâr

19 «ŋgwól múúd nyə bə nə byɔɔg, a dúgə bwáád míkáándé mí álal-kus ófwó búúd bwə də bwáád myá. Nyə á də cugə cug əyíyáág, də sá ídína jwōw dēsh. 20 Gúl ntágúlá-ntágula múúd ná Lazâr, nə nyúúl məfəŋ məfəŋ, í á də já múúd byɔɔg wəɔŋg dí mpumbéd. 21 Lazâr nyə á də bə nə yéesh ná a də məmpulú mə á də kud wú múúd byɔɔg dí túwəli dí yí. Nji, ompyê bwə á də zə jáal nyə məfəŋ. 22 Ntágúlá-ntágula í á ka yə; *wəéŋgəles bwə mú kə nə nyə kə jéég *Aburaham dí bədəd. Muud byɔɔg mú námə yə, a mú dəw. 23 Kə wós nūŋ baŋ minjím, muud byɔɔg mú kə bwəma nə cwúnd. A njúl ŋkááŋgé dí ntáni, a mú bān mísh, a mú dúg Lazâr njóóg Aburaham bədəd. 24 A mú kámb Aburaham, nyə ná: “Eéé Pupa Aburaham, bwíígúg mə nə ŋkwonú. Kəndúg Lazâr kág juwo nyinə mbwə məjúwód zə cweel mə júm; mingwíile míga mí ŋgə sá mə ŋkááŋgé mbíya.” 25 Aburaham mú ci nə nyə ná: “Mwān waam, wo á shí bə nə tɔɔm ja wó á ŋgə cugə yí, Lazâr nye ŋgə bwəma nə micúŋ. Ja ga dí, Lazâr micúŋ myé mí mə cwaaləwo, wɛɛ mú cwa bwəma nə ŋkááŋgé. 26 Sá í búl bə yí jí ntəg nə məma bí ncímə jísə shé wa tətám nə buud bwə céél wú wa zə nūŋ wá bwə cúgé nə ŋkul lína; bəɔŋg bwə céél wú nūŋ zə kəga wá bwə kú lína.” 27 Muud byɔɔg mú ci ná: “Pupa, nda jí ntó ná, mə jəgula nə wo: kəndúg Lazâr njów mə sóŋgú waamê. 28 Omínyəŋê bām búsə nūŋ ótɔɔn. A kág lás nə bwo ná bwə ó bey, bwə kú bá zə wa kúl mə jí cwúnd dí ga.” 29 Aburaham mú ci nə nyə ná: “Omínyəŋê bwə búsə nə Məcɛɛ mə Moyíz

nə micilyá mí *búúd ɔ mícúndá, bwə bɛg myo.”
³⁰ Muud byɔɔg ná: “Nda bæ ntó, Pɛpá Abɛraham. Nji, ɲkí muud mə wú mínjîm kə lésha nə bwo, bwə é cénd mítédúgá.” ³¹ Abɛraham mú ci nə nyə ná: “Ñkí bwə bé kú bɛ micilyá mí Moyîz bənêɲ buud ɔ mícúndá, mpug ná muud tɛɛm gwûm mínjîm kə lésha nə bwo, bwə ábúlé magulə lâɲ yé.”»

17

Yésus mə yá búúd minjîgúlá

¹ Yésus mú kwo ci nə *ompwîin bé ná: «Cɛg í cúgɛ nə ɲkul bæ kú nə kwal-bɔɔgú. Nji, ɲkwée muud mə bé bóól kwal-bɔɔgú yé. ² Í yidá nywa nyə ná bwə kəlɛg nyə məma kwóógú cɛɲúd kəl nyə nə dwo mâɲ, ntɔ ná a kwálɛg ɲgwúd á ikúkágá íga bɔɔgú. ³ Bi ó bey. Ñkí mínyɔɲê woó má sêm nə wo, jumág nyə. A ká cénd mítédúgá, wo juu nyə. ⁴ Ñkí ɲkúmba jwôw a sêm nə wo ija zangbá, a dɛ ná má zə wódí ija zangbá zə dɛ ci ná: “Mə má cénd téduga,” juugú nyə.»

⁵ *Buud ɔ lwámá bwə mú ci nə Cwámba ná: «Kwádúlag sá búgá.» ⁶ Cwámba mú ci ná: «Bi mbêm bæ nə búgá tɔɔ ɲji cîg-cîg bímbí búbumá *mutárud, bí je ci nə líí sikomêr ga ná: “Munág kə tâw mâɲ”, líí sá bí mægwág. ⁷ Zə á na bídí jí nə ɲkul sá ná ɲkí a mbid lwaá dé í dɛ waad nyə ifambə ɲkí ntâg ná í dɛ wîil nyə iwoó, lwaá dɔɔɲg ɲgá wóós wúlə ísɛyúd, nyə nə lwaá ná: “Lɛɛlɛgú zə jí shí zə də”? ⁸ Ye nyə áyidayé ci nə nyə ná: “Kwəmusag mə idêw, wo yáásulə áfigusa zə sêy nə mə. Má ká shîn də mə ɲgul, wo ka tɛɛm də nə ɲgul gwô ja?” ⁹ Ye nyə e lɔ lwaá dé nə nyə nə sá ísá

byêsh nyə ámə lwám nyə ná a sáág yí? ¹⁰ Ntó námá wə jíśə shú dánúd yé. Ja bí mé shín sá sâ jêsh bwə ámə lwám bí ná bí sáág yí, ηwagá biméfwó ná: “Sə búśə ozhizhe osóal ɔ măsáal wá kú nə mfíí, sé mé sá nji sâ í ámə bæ ná sé sáág yí.”»

Wúl zúzaamá í zə yə Yésus akíba

¹¹ Yésus nyə á ngə kyey Samariya nə Galilê, ngə kə Yurúsəlem. ¹² Ja nyə á ngə nyíi dúl dánd dí yí, mizúzaamə wúm mí á zə ná mí zə bwəma nə nyə, nji mí mú tōw shwóg-shwóg kú fwo kumə nyádi. ¹³ Mí mú bân mákál gwôw ci nə nyə ná: «Yé Yésus, éé yé mása, bwígúg sé ná ηkwonjá.» ¹⁴ Yésus mú dúg bwo, a mú ci ná: «Kəgá lwóya mányúúl ófada dí.» Bwə mé ka námá ngə kə ná bwə kə ófada dí, bwə mú yâl zhíd, mányúúl bæ bwo ná səndôη. ¹⁵ Ngwólúgá nywáá, ja á mé dúg ná a mé yâl yí, a mú cuwəli nyinğə, a mú ngə zə a ngə lás gwów-gwów ngə yə Zembî gúmá. ¹⁶ A mú zə kul nyúúl Yésus dí shí məkuú, kúd mpwoombú shí yə Yésus akíba. Nyâη nyə á bæ muud á Samariya. ¹⁷ Yésus mú ci ná: «ηgaá ná bēsh wúm bwə ámə yâl? Ká bóól ibuu búśə ηgow? ¹⁸ Ntó ná bwə bēsh dí, kú nə muud mə zə yə Zembî gúmá nji njôη muud éga á?» ¹⁹ A mú ci nə nyə ná: «Tówág wo kyéyug wo mé *dúg cug nəcé búgə gwô.»

*Mbí Mwân mə Múúd mə bá zə yí
(Mat 24.26-27; Mak 13.21-22)*

²⁰ *Ofarizyên bwə á jî Yésus ná: «Faan mə Zembî í bá ka zə jáyé ja?» A mú bęsa nə bwo ná: «Faan mə Zembî í abúlé zə nda gúl yanğá-yanğə sâ búúd bwə

bá beny yí. ²¹ Í abúlé bə sâ ná bwé ci ná: “Gwé wé jí wa ga”, ñkí ná: “Gwé wé jí wáádé mí!” Nəcé Faan má Zembî dúsə na bídí.»

²² A mú ci nə *ompwíín ná: «Móól mwôw má bá bə, bi mə bá gwág yéesh ná bi mə dúg *Mwân mə Múúd nə ijwûga byé təo nji jwôw ñgwúd, nji bi kú dúg. ²³ Bwé bá də ci nə bí ná: “Dugá nyə wáádé,” gúl ja ná: “Dugá nyə wa.” Bí kú bá də kə, bi kú bə, ²⁴ nəcé, jwôw Mwân mə Múúd mə bá zə yí, a bá zə námə nda njəs í də yas wú bíga íjumə kə wósós bíga dí ná. ²⁵ Nji í bá fwo jí ná a bəg bul jug, kala búúd ga í ban nyə.

(Mat 24.37-39)

²⁶ «Mwôw Mwân mə Múúd mə bá zə má, isâ í bá sîy námə nda í á sîy ja mə *Nówe dí ná. ²⁷ Buud bwé á də də, də ñgul, bwé béya, bélushi námə bwân bánə ná ndéé kə wósós jwôw Nówe nyə a nyíi məma byóól dí yí. Mpəñ í mú zə byaluga nə buud ná ndéé jaŋgulə ísâ byêsh. ²⁸ Ntó námə wé í á bə mwôw má Lót dí yé. Buud bwé á də də, də ñgul, bwé də sá míkus, də bə məmpəg, shumə mínjów. ²⁹ Nji jwôw Lót nyə a wú Sódóm yí, Zembî nyə a sá ná kuda nə fumbýá ágúgwô í nywóg nda mpú, zə jaŋgulə búúd bêsh. ³⁰ Mbií ñgwúd wəoŋg námə wé í bá bə ja Mwân mə Múúd mə bá lwóya nyúúl yí.

(Mat 24.17-18; Mak 13.15-16)

³¹ «Jwôw dəoŋg í bá bə ná, muud mə bá bə

17:21 11.2, 20; **Mat 12.28** **17:22** 21.7-24 **17:23** Mat 24.23-25; Mak 13.21-23 **17:25** 9.21-22 **17:28** Mat 19.24-25 **17:31** Mat 24.17-18; Mak 13.15-16

kwáminú* , kú bá shulə ná a ké ηwa sâ. Nyɔɔŋg mə bá bə fambá yé, kú ná námé kwo kə kwáádá. ³² Bi ɔ tédúgá sâ í á bə nə mudá mə Lót yí. ³³ Muud mə bá sɔ ná á kaambələ nə cug jé yé, a bá jímbal gwo. Nyɔɔŋg mə jímbál cug jé nəcé mə yé, a mə yidá kaambələ nə gwo.

(Mat 24.40-41)

³⁴ «Mə jaaw bí ná, í bá bə búlú jɔɔŋg dí nə buud óbá bwé mbwúg gwoŋú ηgwúđ, ηgwúd mə bá ηwiny, ηgwól lúg. ³⁵ Budá óbá bwé ηgá jí isâ kúl ηgwúd dí, ηgwúd mə bá ηwiny, ηgwól lúg. ³⁶ [Budúm óbá bwé bá bə fambá, ηgwúd mə bá ηwiny, ηgwól lúg.]†» ³⁷ Ompwín bwé mú jî nyə ná: «Cwámba, sâ jɔɔŋg í bá sɔy ηgow?» A mú bɛsa nə bwo ná: «Kúl mbimbə í bá bə yí, cínɔŋg wó ómpal ó bá sɛɛŋgya yé.»

18

Kanda kúsá múdá bá sémye milású

¹ Yésus nyə á jî zə lwágulə bwo ná bwé dúg jəgula ja jêsh kú teeg mányúul. Gwé wé nyə á kənd bwo kanda ga yí. ² Nyə á ci ná: «ηgwól sémye milású nyə á bə wúl ηgwála dí kú fúndə Zembî, kú bish təɔ muud. ³ Wúl kúsá múdá í á bə námé ηgwála wɔɔŋg dî, í mú də zə ci nə sémye milású éne ná: “ηgwól múúd ηgə lumbəli nə mə, kyeməg mə.” ⁴ Sémye milású nyə á ka də ban məlú məlú nə nyə alásé lású yé wɔɔŋg.

* **17:31** Ja bwé á də lwɔ minjów yí, bwé də mə kwáminú námé nda mənyunɔ. Kwáminú í á də bə ηkí lal, buud kə də ηgə kyey wu gwów, muud jee námé kə woga wu. **17:32** Mat 19.26 **17:33** 9.24; Mat 16.25; Mak 8.35 † **17:36** Sá jísə cilyá wa mpánzə ga dí yí, míl mícilyá mí ayág mí cúgé nə gwo. **17:37** Zhb 39.30 **18:1** 11.2; Rom 12.12; Flp 4.6; Kol 4.2; 1Te 5.17

«Nji a mú zə ci ná: “Tɛɛm bæ ná mə afúndáyé Zembî mə kú námə bîsh təɔ muud íí, ⁵ mə zə kyem kúsə múdá ga nəcé mə mə gwág nyə kánɡá. Nyə a bá bul zə ntáɡulə mə lúu.”» ⁶ Cwám̄ba mú ci nə *ompwíín ná: «Bí mə gwág sâ sémbye milésú á olílingî éne mə ci yí? ⁷ Nkəməsa nə Zembî, ɲkí buud bé nyə á mə féesh wá bwá jiiya nyádí nə mwásə nə bulú, yé nyə é sá ná bwá cáág bwánd? ⁸ Mə jaaw bí ná nyə é lɛɛl kyem bwo ná máás. Nji, ja *Mwân mə Múúd mə bá zə yí, ye a bá ná zə kwey búgá shí ga dí e?»

Kanda Farizyêñ bá ɲwenye tóya

⁹ Bóól búúd bwá də téduga ná búsə otútəlí, bwá ɲwa bóólúgá mpyóŋ nə mpyóŋ. Yésus nyə á ka kənd kanda shú dánúđ, nyə ná: ¹⁰ «Buud obá bwá á zə kə *Luŋ mə Zembî ná bwá ká jəgula nə Zembî. Ngwól nyə á bə *Farizyêñ, ɲgwólúgá nye ɲwenye tóya. ¹¹ Farizyêñ nyə a tŋw tútəlí a mú də jəgula nyáméfwó dí ná: “Yé Zembî, mə yə wo cúncésh nəcé mə cugé nda bóólúgá búúd. Bí ijúwâl, bwá cɛɛl olílingî, nə minəmb, tɛɛm bæ nda ɲwenye tóya éga, mə cugé nda nyə. ¹² Mə də ci ídŋw ija íbá ɲkúmba shwéndɛ; mə də jəna *ɲkəw wúm á sâ jêsh mə bí yí.” ¹³ ɲwenye tóya nywáá nyə a tŋw shwóg-shwóg. A kú námə she bân təɔ mpwoombú ná a yág ɲɛɛ jon dí; nyə á yida də *bí mbwê buđ dí a ɲgə ci ná: “Yé Zembî, bwíígúg mə ná ɲkwonú, mə ji sól *misám.” ¹⁴ Mə jaaw bí ná á məzhúgúlá éga nyə á kə nyádí njów Zembî mə sá ná a bág tútəlí nyádí míshúđ, kú bə ashúshwóógú nye. Nəcé, muud mə

18:5 11.7-8   **18:12** 11.42; Mat 6.16-17; 23.23   **18:13** 5.8; Sòm 51.3, 5   **18:14** Sòm 51.19; Mat 23.12

bân nyáméfwó gwów yé, bwé bá səl nyə shí; nyəɔŋg mə səl nyáméfwó shí yé, bwé bá bân nyə gwôw.»

Yésus mə bwádan nə ikúkágá
(*Mat 19.13-15; Mak 10.13-16*)

¹⁵ Bóól búúd bwé á zə námá nə ikúkény wó Yésus nə a kúnyág nə byo. *Ompwíín, nda bwé á dúg ntó ná, bwé mú lás nə bwo. ¹⁶ Yésus nywáá mú jôw bwo, nyə ná: «Bídúgá ikúkágá í zág mádí, kúgá kaambələ nə bwo, nəcé Faan mə Zembî dúsə sâ á mbií búúd wáj. ¹⁷ Bábálé, mə jaaw bí ná, muud yêsh nyə amágúláyé Faan mə Zembî məməgúlá mə kúkágá yé, muud wəɔŋgá cúgé nə ŋkul nyíi cínəŋg.»

Cí á bulya məbii
(*Mat 19.16-26; Mak 10.17-27*)

¹⁸ Wúl cî *Oyúden í á jí Yésus ná: «Jɔjɔ Yínguli, jáyé jɔ sâ mə sáág nə mə bííg cug á kandugə kandugə yí?» ¹⁹ Yésus mú yida ci nə nyə ná: «Nəcé jí wó jów mə ná jɔjɔ múúd yí? Kú nə muud jí jɔ múúd, ŋjî Zembî nyáméfwó. ²⁰ Wo mpú dí məcɛɛ mága? “Wo kú sá mínəmb, kú gwú múúd, kú júwo, wo kú yə múúd mpwene á sá nyə ampúyé yí, wo gúmal sóŋgá woó nə nyəɔŋgá woó.”» ²¹ Cî nə Yésus ná: «Mə ŋgə bɛ məcɛɛ mənî mēsh, tééd wú ikágád zə kumə múús.» ²² Ja Yésus mə gwág ntúni yí a mú ci nə nyə ná: «Sâ ŋgwúd í ŋgə ná fúfə wo: kaá kusha ísâ byêsh wó jí nə ndî yí, wo kaaw mímbúmbúwá *mwaanê wəɔŋgá, wo ka bá kə bə nə məbii gwôw; ság ntó wo ka zə bɛ mə.»

23 Cí wəɔŋg mú shúsəla nə mpɛsá má Yésus, nəcé nyə á bə nə zhwog məbii. 24 Yésus mú dúg *[ná a má shúsəla], a mú ci ná: «A kwowəɫələlə nə buud bí nə məbii wá bwə nyíig Faan má Zembî dí eé. 25 Í yida nywá bə kúnə-kúnə ná *shamô nyíig luun lá ndundu dí, ntɔ ná muud á bulya məbii nyíig Faan má Zembî dí.»

26 Buud bwə á ŋə gwágəɫə Yésus wá bwə á ŋə ci ná: «Ká zó jí nə ŋkul *dúg cug yé?» 27 A mú bɛsa nə bwo ná: «Isâ í ntɔ múúd ŋkul yí, Zembî nywáá jí nə ŋkul sá byo.» 28 Pyêr mú ci ná: «Sə báá sə á má lúgə isâ byêsh, sə zə bɛ wo.» 29 A mú ci nə bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, ŋkí muud mə lúgə tɔɔ njɔw, tɔɔ mudá, tɔɔ omínyəŋhú, tɔɔ obyɔl, tɔɔ bwân shú Faan má Zembî, 30 nyə é nyiŋgə bii isâ byəɔŋg byêsh ŋkí bulya té nyə é ŋə cugə wa shí yí, a bá námə cugə kandugə kandugə cug í zág yíid.»

Yésus má jaaw ná a bá yə

(Mat 20.17-19; Mak 10.32-34)

31 Yésus nyə á ka ŋwa *ompwíin wûm nə óbá bé, a mú ci nə bwo ná: «Dugá, sə ŋgəɫə bád kə Yurúsəlem óga. Isâ byêsh *búúd ɔ mícúndə bwə á cilə shú má *Mwân mə Múúd yí í zə kə bwəma. 32 A zə kə kaanz mábwə má íkúl ishúsúd, a bwəma nə cóógú, buud cúg nyə, bwo sey nyə məntənd nyúúlúd. 33 Bwə é fyámusə nyə milwón, bwə gwú nyə. Nji, a bá gwûm jwôw álél.» 34 Bân bwə áshígé ŋə mpu gwág nda lésú wəɔŋg í á ŋə kə ná. Í á bə bwo sâ shwoó, bwə kú wáməɫə sâ Yésus nyə á ŋə ci yí.

* **18:24** ná a má shúsəla: Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íni. **18:27** Zak 8.6; Luk 1.37 **18:29** 14.26; Mat 10.37 **18:31** 9.21-22 **18:34** 9.45

*Yésus má lwag áncím-ncím
(Mat 20.29-34; Mak 10.46-52)*

³⁵ Í á ka zə bə ná, ja Yésus nyə á ngə shísh Zheríko yí, ngwól áncím-ncím nyə á bə zhíí dí koogú, a ngé gwáámb buud *mwaanê. ³⁶ Nyə á ka gwág buud bwé ngé cə áncuncuma, a mú jî ná: «Jí í ngé cə yí?» ³⁷ Bwé mú jaaw nyə ná Yésus á Nazarêt wá ngé cə éne. ³⁸ A mú kîm ná: «Yésus Mwân mə *Dávid, bwíígúg mə ná ηkwonjá!» ³⁹ Buud bwé á ngə kyey mpwoombú gwoonɔg dí wá bwé mú ηkáánd nə nyə ná a jíg kúl-kúl. Nyɛ mú yidá mpu bân kál gwów ná: «Mwân mə Dávid, bwíígúg mə ná ηkwonjá.» ⁴⁰ Yésus mú t̄w, a mú ci né bwé zág nə nyə. Ja áncím-ncím mə zə wós nyə kúná-kúnə yí, Yésus mú jî nyə ná ⁴¹ «Wó jii ná mə sáág wo jí?» Nyə nə Yésus ná: «Cwámba, mísh m̄m mə kwóg dúgya.» ⁴² Yésus mú ci nə nyə ná: «Mísh mwô mə kwóg dúgya. Wo mə *dúg cug nəcé búgá gwô.» ⁴³ Námá cé nə cé, mísh mə mú kwo dúgya nyə. A mú ngə bɛ Yésus a ngé yə Zembî gúmá. Buud bēsh bwé á dúg sólúgá wəonɔg wá bwé mú ngə yə Zembî məshwúmb.

19

Zashé mə cénd mítádúgá

¹ Ná ndéé Yésus mú nyí Zheríko, a mú ngə lína ηgwála. ² Ngwól múúd nyə á bə cínɔng ná Zashé, a njúl ηwenyɛ tóya, a mbíd zhwog məbii. ³ Nyə á ngə sɔ ná a dúg Yésus; nji nyə a shígé bə nə ηkul mə dúg nyə nəcé buud bwé á bə áncuncuma, Zashé nyɛ njúl ntâg wúlə-wúlə. ⁴ A mú ju nə kúlá kə shwóg kə bád

sikomâr* dî shú ná a bâg dâg Yésus ja á bá cǝ cínǝng shí yí.

⁵ Ja Yésus nyə á zə wóós kúkúl jǝǝng dí yí, nyə a bân mísh a mú ci nə Zashé ná: «Zashé, leelug shulə nəcé í jii ná mə jíg wódf njów múús.» ⁶ Zashé mú leel shulə, a mú kə lág Yésus nə məshusug. ⁷ Nda búúd bwé á dâg ntó ná, bēsh bwé á ngə nyímbala ná: «A má kə nyí kə ji múúd misám dí njów!» ⁸ Zashé nywáá mú tōw tātəlí ci nə Yésus ná: «Cwámbe e, mə zə kaaw mábii mām tātám nə cáŋ, mə yə mimbúbúwá dúl kəw. Nkí mə a shí ntâg mánda múúd nə sá jé mə nyiŋg nyə gwo ija in̄.» ⁹ Yésus músə ci ná: «Zembî má cug búúd ó njów ga múús, nəcé a ji námə múúd á bag mə *Abraham. ¹⁰ Nəcé *Mwân mə Múúd nyə á zə sǝ bǝǝng bwé á jímb wá, zə cugushi bwo.»

Kanda mísaŋ wûm

¹¹ Buud bwé mú gwág lósú Yésus nyə á lás yí. Yésus mú kə nə lósú shwóg kənd bwo kanda nəcé bwé á ngə téduga ná, nda a mú kúná-kúnə nə Yurúsalem ná Faan má Zembî í zə nyîn. ¹² Ntó Yésus mú ci ná: «Ŋgwól múúd nyə a byél njów mícî dî. Nyə á ka zə bə ná a ké nyúl shí a shwóg-shwógúd bwé ké tál nyə Njwú-buud nə ndeé a mú nyiŋgə. ¹³ Ja á má bə ná a zə tí yí, a mú jōw osóol ɔ mäsáal bé wûm, zə yə bwo *mwaanê, muud yêsh sáŋ mína† ŋgwúd; nyə nə bwo

* **19:4** sikomâr: Jísə dúl váál lí í á də bul bə mbwaanəzələ shí á Yudéa (10j 10.27; 1Ib 27.28; 2Ib 1.15; 9.27), tə shíshíŋ á Zhurdê dî (Luk 19.4); bwé á də námə sá məbómbú nə ndî. Buud ɔ Igípten bwé á də bə lí jǝǝng (Sôm 78.47). **19:7** Mat 9.10 **19:8** MmN 21.36; Eze 33.14-16 **19:9** 13.16; Mis 16.31 **19:10** Eze 34.16; Mat 9.13; Mak 2.17; Luk 5.32; 1Tm 1.15 **19:11** 11.2; Mis 1.6 **19:12** Mak 13.34; Mis 1.11; 2.33-36 † **19:13** Saŋ mína ŋgwúd í á də bə odanarî təd.

ná: “Ngəgá nə sá omákíd nə mwaanê éne té mə é bə njəənd dí yí.” ¹⁴ Nji, nda búúd ó ləəm yé bwé á də mpii nyə nə, bwé á kənd buud nyádí mpúsə kə jaaw ná: “Sá acéélé nə muud éne jwúg nə sá.”

¹⁵ «Ja bwé á shîn təl nyə njwú-buud yí, nyə á ka nyingə. A mú zə wós, a mú jəw ósól ó məsáal bé nyə á kaaw mwaanê wá nə bwé zəg lwágulə nyə nda mákíd máŋ mə á kyey ná. ¹⁶ Ashúshwóógú mú zə wós, nyə ná: “Mása, saŋ wô í á mə sá nə mə bíig misaŋ wŋm.” ¹⁷ Njwú-buud mú ci nə nyə ná: “Ŭhúh, wo ji jəjə sól məsáal. Wo mə bə mə abúgálág nə súsúsá ácíg-cíg. Mə mə yə wo ijwúga nə wo jwúg nə miŋgwála wŋm.” ¹⁸ Sól məsáal ábēé mú námə zə, nyə ná: “Mása, saŋ wô í á mə sá nə mə bíig misaŋ mitóon.” ¹⁹ Njwú-buud mú námə ci nə nyə ná: “Mə mə yə námə wo ijwúga nə wo jwúg nə miŋgwála mitóon.”

²⁰ «ŋgwól mú námə zə, nyə ná: “Mása, saŋ wô wə ga. Mə a fúlə wo nábúkən dí nə ndéé mə baagulə. ²¹ Mə á ŋə fúndə wo nəcé wo ji muud ŋkúd; wó də ŋwa sâ jí nə wo dí wo á bwíig yí, wo də saag isâ bísé nə wo dí wo á bə yí.” ²² Njwú-buud mú ci nə nyə ná: “Mə zə sámb wo lésú wô na wódí íciyád. Wo ji bów-bəw sól məsáal. Wo á ŋə mpu nə mə ji muud ŋkúd, mə də ŋwa isâ bísé nə mə dí mə a bwíig yí, mə də saag isâ bí nə mə dí mə á bə yí. ²³ Ká nəcé ji wó áshigé kə wá mə mwaanê waamá bəŋ dí, nə ja mə wós yí, mə zə ŋwa nyə nə məbədí gwəw yí?” ²⁴ A mú ci nə buud bwé á bə cínəŋg wá ná: “Déégúgá nyə saŋ ni bi yəg nyəəŋg jí nə misaŋ wŋm yé.” ²⁵ Bwé mú ci nə nyə ná: “Cwamba, á bwey fwo bə nə misaŋ

wûm.” ²⁶ Mə mpú jaaw bí ná muud jí nə baalé yé, Zembî mə bá kwádɔlə nyə. Nji nyɔɔŋg cúgɛ nə ndí yé, Zembî mə bá mɛel yíl nyə bábaalé á jí nə ndí yí. ²⁷ “Ná ndɛé mizhízhíŋ myâm mí á ban ná mə kú jwú nə bwo wá, zəgá nə bwo wa, zə cígə bwo məcún mə ŋgá dúg.” ²⁸ Ja Yésus nyə á shîn lás ntáni yí nyə a tɔw shwóg ŋwa zhí kélə Yurúsələm.

Yésus mə zə nyí Yurúsələm

(Mat 21.1-9; Mak 11.1-10; Yuá 12.12-19)

²⁹ Í á ka zə bə, Yésus nyə á ŋgə shísh kúná-kúnə nə Betufazhe nə Betanî, a mú kə wóós ŋgɛé mbún bwé dú jɔw ná *Mbún wəolivyé yí. A mú lwâm *ómpwíín óbá. ³⁰ Nyə nə bwo ná: «Kəgá na dánd á shwóg níid. Í é bə, bí ká námá jé bi kwey cwɔ jakáás cɛɣlá, í njúl ná tɔɔ muud nyə a bwélé kəwa gwod. Bí ó ciny gwo, zə mə nə ndí. ³¹ Nkí muud mə jí bí ná nəcé jí bí ŋgá ciny gwo yí, bí bɛsa nə nyə ná: “Cwám̄ba wé ŋgá jii gwo.” ³² Buud nyə á lwâm wá bwé mú kə, kə námá kwey ísâ nda nyə á ci ná. ³³ Ja bwé má ciny cwɔ jakáás yí, wəamádí bé bwé mú ci nə bwo ná: «Bí má ciny gwo nəcé jí?» ³⁴ Bwé ná: «Cwám̄ba wé ŋgá jii gwo». ³⁵ Bwé mú zə Yésus nə cwɔ jakáás jɔɔŋg, bwé ŋgə yíl mikáándé myán ŋgə jɛel gwo kwonɛd, bwé mú jil Yésus gwôw. ³⁶ Yésus mú ŋgə kə jakáás dí, buud bwé ŋgá taalə mikáándé myán zhíid.

³⁷ Ja nyə á ŋgə shísh kúná-kúnə nə Mbún wəolivyé yí, ompwíín bəsh bwé á bə áncuncuma wá bwé mú bə nə məshusug, bwé mú ŋgə yə Zembî məshwúmb gwów-gwôw nəcé məma misólúgú mí ŋkúl bwé á dúg myá. ³⁸ Bwé mú ŋgə ci ná:

Gúmá í bág nə Njwú-buud ηgə zə jínə má Cwámba dí yé.

Jon í bág ná shεε,
gúmá jon lu gwów dí cwû.

³⁹ Bóólúgá *Ofarizyêη bwə á bə na mánkúmbə mə búúd dí wá bwə mú ci nə Yésus ná: «Yíguli, wo alásé nə ompwíin bwô ná bwə yówug kímálo?» ⁴⁰ A mú bęsa nə bwo ná: «Má jaaw bí ná ηkí bwə ji kál-kâl, məkwóógú kím.»

Yésus mə gwág cey Yurúsalem lámúd

⁴¹ Yésus nyə á ηgə shísh ηgwála ná ndεé ja nyə á dúg wə yí, nyə á jii yé nə gwágúlə wə cey lámúd. ⁴² A mú ci ná: «Eéé! Jwôw gaád wo mbəm mpu nda wó jéla nə sɔ́ ná wo jíig ná shεε ná! Ká jisə wo shwílyá, mísh mwô kú dúg. ⁴³ Nəcə mósól mwôw má bá bə wo ná mizhízhín myô mí bá laá wo nə mimyágé, mí lyɛ wo nə dəmb, shúsə wo ikósomb byêsh. ⁴⁴ Bwə bá caam wo nə bwân bwô, lúgə wo shí nə shí kú nə təə kwóógú í mbád dúlúgáád. Í bá bə wo ntó nəcə wo a shígé mpu fwála Zembî nyə á zə ná a zé cugushi wo yí.»

Yésus mə wíηg búúd ó mikus Mpáánzə Zembî

(Mat 21.10-16; Mak 11.11, 15-18; Yuá 2.13-17)

⁴⁵ Nə ndεé, Yésus mú kə nyíi *Luη má Zembî, a mú kə wíηg búúd bwə á ηgə sá mikus cínəηg wá, ⁴⁶ nyə nə bwo ná: «Jísə cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Njów wâm í bá bə njów məjəgula.” Bi bân mə yida sá ná í bág daage lá íjúwâl!»

19:40 Aba 2.11   **19:41** 21.20-24   **19:42** Mbá 32.29; Luk 2.14
19:44 1.68; 21.6; Mat 24.2; Mak 13.2   **19:46** Iza 56.7; Zhe 7.11

47 Nyə á ka də yə buud minjígulá Luŋ mə Zembî jwôw dêsh. Nə ndeé, nə Milúlúú myâ ofada, nə *Oyíguli ó máççç, nə mícî mí kúl búúd mí mú ηgə sọ ná mí gwú nyə. 48 Nji bwə áshígé mpu nda bwə sáág ná, nəcé mən̄kúmbə mə búúd mēsh mə á də gwágulə nyə nə lâm wēsh.

20

*Nkul ijwûga mə Yésus í ηgə zhu ηgow
(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)*

1 Í á bə dúl jwówúd ná, Yésus ηgə yə buud minjígulá *Luŋ mə Zembî, a ηgə jaaw Jəjə Kéel, seegya ná milúlúú myâ ofada, nə *Oyíguli ó máççç, nə ocúmbá buud bwə mə wós. 2 Bwə mú jí nyə ná: «Jaawug sâ. Nyáyé ηkul wó ηgə sá ísâ íni nə ndí yí? Zə nyə ámə yə wo ηkul nyəηgú?» 3 A mú bəsa nə bwo ná: «Mə zə námə fwo jí bí njígá. 4 Nduwán Yuánes nyə á ηgə duu buud yí, í á bə nə nyáyé ηkúl? Ye ηkul á gwów wə Zembî, ye ηkul á buud?» 5 Bwə mú téduga ná: «ηkí sá mə cí ná: “gwów”, nyə e jí sá ná: “Ká nəcé jí bí a shígé *búgula nyə yí?” 6 Sə mə ká meel cí ná í á bə ηkul á buud íí, kúl búúd jēsh gwú sə nə məkwóógú, nəcé bēsh bwə ηgə magulə ná Yuánes nyə á bə *muud micúndá.» 7 Bwə mú bəsa ná bwə ampúyé kúl í á ηgə wú yí. 8 Yésus mú cí nə bwo ná: «Mə ajááwé námə bí ηkul mə ηgə sá misólúgú míga nə ndí yí.»

*Kanda ósól ɔ məsáal ó abúbəw
(Mat 21.33-46; Mak 12.1-12)*

9 Yésus nyə á ka kənd buud kanda ga ná, «ηgwól

múúd nyə a sá fambá *vînyə a mú yə búúd fambá jəŋg məcéd. A músə kə njəənd dí ná nyə é já fwámé fwála. ¹⁰ Fwála lú mómwáágulə dí, nyə á kənd ηgwól sół məsáal yé ná a kág ηwa nyə dé kəw lə mpúmá búúd bwé á lúg nə fambá wá dí. Nji buud bəŋgú bwé mú kə danɣulə cú sół məsáal ná ndéé nyiŋg nyə məbwê məbwê. ¹¹ Muud fambá mú ηwa cígúlá ná á nyiŋgə námə kənd ηgwól sół məsáal yé. Bwé mú námə kə danɣulə cú nyâŋ, séémbəli nyə nə məlwíy ná ndéé nyiŋg nyə məbwê məbwê. ¹² Muud fambá ná á nyiŋgə námə kənd sół məsáal áléel. Bwé mú kə wá nyâŋ məfəŋ ná ndéé bwé wíŋg nyə.

¹³ «Muud fambá mú ka zə ci ná: “Mə sáág ná e? Mə zə kənd mwân waam mə búl cəel yé, ka bwé é gwóŋ nyə.” ¹⁴ Ká, buud bwé á lúg nə fambá wá, dúgúlə bwé á dúg *Mwân mə Múúd fambá mə wóós yí, bwé á nyímbula bwámé nə bwámé ná: “Muud mə bá lúg nə lúgí wə éne. Shé gwúgá nyə shé bəg lúg nə lúgí.” ¹⁵ Bwé mú julə wú nə nyə fambá, kə gwú nyə ncâ.» Yésus mú jí bwo ná: «Muud fambá mə bá sá búúd óni ntədəel? ¹⁶ Nɣaá ná a bá zə gwú bwo ná ndéé a ηwa fambá yə búúd oshús?»

Ja búúd bwé á gwág á mə ci ntó yí, bwé á lás ná: «Mbô! Í cúgé nə ηkul bə ntó!» ¹⁷ Yésus mú dúg bwo ná figə-figə, a mú jí bwo ná: «Micilyá míga mí ké ná ji?»

Kwóógú ólwəye bwé á myaas yí,
dwó wə í mə bə kwóógú lú lámuga*.

20:10 2Ib 36.15-16   **20:13** 3.22   **20:16** 21.20-24   **20:17** Sôm 118.22   * **20:17** kwóógú lú lámuga: Í á də bə kwóógú bwé á də tééd jil mändəlúd yí, dwó wə bwé á də bə ja bwé lám mənyunɣ mə njów yí.

18 Muud mə bá búl kwóógú dɔɔŋg dí yé mə bá kweshəli búg; nyɔɔŋg kwóógú dɔɔŋg í bá káda yé mə bá cugəli.» 19 Oyígəli ó mǎcɛɛ bǎnǎŋ milúlúú myá ofada bwá á mpu ná lǎsú wǎŋ wǎ Yésus nyə á ŋə lǎs kaanád ni. Bwá mú tééd ŋgǎlə sǎ məzhíí ná bwá bii nyə námə wəla dɔɔŋgúd. Nji bwá á ka ŋgə fúndə məŋkúmbə mə búúd.

*Otǎwe ɔ shwóg ó Oyúden bwá bwéél Yésus
(Mat 22.5-22; Mak 12.3-17)*

20 Ná ndéé bwá mú ŋgə baagusə Yésus. Bwá kə kənd búúd ná bwá kág nda buud wǎ tǎtəlí. Bwá ká dɔ bwéél ná ka bwá é gwág gúl ciyá í ajǎláyé yí, bwá kusha nə nyə, a bə mǎnyámá mə ŋgwəmuna dí, nyádí mpǎl dí. 21 Buud bwá mú zə jí Yésus ná: «Yígəli! Sǎ ŋgə mpu ná lǎsú wǎ nə njígúlá wǎ bísə tǎtəlí. Wó dɔ námə dúg búúd nji nda njígúlá wǎ wí ná. Wo ŋgə jígəli sǎ cug á Zembí búbǎlé. 22 Ntǎ, jaawug sǎ. Ye mǎcɛɛ mǎshé mə ŋgə magulə ná sǎ jǎnág tóya mə *Kǎázəl, ye mə aŋgə nə magulə?»

23 Ká, Yésus nyə á bwey mpu məkəŋ mǎŋ, a mú ci nə bwo ná: 24 «Lwógá ná mə saŋ *danarí†. Zǎ jí nə vugəli mpwoombú nə jínə bwá á lúlə wa ga?» Bwá ná: «Jísə Kǎázəl.» 25 Nyə ntǎg nə bwo ná: «Ntǎ, yǎgá Kǎázəl isǎ í Kǎázəl, bí yə Zembí isǎ í Zembí.» 26 Bwá mú kú nə sǎ bwá júmug Yésus mísh mə búúd dí yí; bwá mú bul káam mpǎsǎ ni, bwá shwal fad mímpu.

*Osadwisyəŋ bwá bwéél Yésus
(Mat 22.23-33; Mak 12.18-27)*

20:18 1Pr 2.8   20:19 19.48   20:20 11.53-54   † 20:24 danarí: Í á bə mwaanə á Rom bwá á dɔ jǎna tóya nə ndí yí (wo je dúg Mat 22.18-9).   20:25 Rom 13.7

²⁷ Gúl búbaalê *Osadwisyêṅ, buud bwá dɛ ci ná mimbimbə mí ábúle gwûm máshwon dí wá, í á ka zə wá Yésus, zə jí nyə ná: ²⁸ «Yííḡuli, Moyîz nyə á yə sá cɛɛ ná: “Ŋkí muud mə yá kundú, mínyəṅhú yé má jəlá nə shúgula nə kúsá yé, a byág nyəṅṅ mə yə yé mpwon buud.” ²⁹ Bóól ómínyəṅhú bwá á byêl wa zəṅgbá budûm nə budûm. Acúmbá mú bâ múdá, a mú yə kú nə mwân. ³⁰ Nyəṅṅ nyə á bɛ nə nyə yé mú ṅwa múdá, ³¹ áléel ṅwa námə nyə, nə ndéé bēsh zəṅgbá bwá á ṅwa mudá wəṅṅhú, bwá ṅḡ yə kú byá mwân. ³² Zhúḡulá zhúḡulâ, mudá mú námə yə. ³³ Ja búúd bwá bá gwûm yí, nyáyé mə bá ka ṅwa mudá? Nḡáá ná bēsh bwá á shí bə ógwúm bé?»

³⁴ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Buud wâ cug ga bwá ṅḡ bə, budûm bâ búdá, budá kə məbáád. ³⁵ Nji, bəṅṅ bwá bá nyîn ná bwá jəlá nə gwûm bwá cugə cug í zág wá, bwá ábúle dɛ sá məbá: budúm nda ná bâ búdá, budá nda ná kə məbáád. ³⁶ Bwá ábúle ná námə bə nə ṅkul yə, nəcé bwá bá bə nda *wəṅḡəles. Bwá bá bə bwân ó Zembî nəcé í bá bə bwá mə wú shwiy dí kə cugud. ³⁷ Kóómb á mimbimbə bálə gwûm máshwon dí, Moyîz nyə a lwágulə ntó ja nyə á kwey ṅwiile ṅkaṅ dí yí; nyə á jôw Cwám̄ba ná Zembî mə *Aburaham, Zembî mə *Izaag, Zembî mə *Yákwab. ³⁸ Ntó ji ná Zembî cugé Zembî mimbimbə, a ji yidá bə Zembî á buud bwá ṅḡ cugə wá. Ntó ji shú déd ná bēsh bwá ṅḡ cugə.»

³⁹ Bóólúgá *Oyíḡuli ó məcɛɛ bwá mú lás ci ná: «Yííḡuli, wo mə mp̄u lás.» ⁴⁰ Bwá áshíḡé ná nyingə bwele jí Yésus tə njíḡá ṅgwúd nə ṅgwúd.

20:27 Mis 4.1-2; 23.6-8   **20:28** Mbá 25.5-6; Mət 38.8   **20:36**
 1Yn 3.1-2   **20:37** MmN 3.2, 6   **20:39** Mak 12.32   **20:40** Mat
 22.46; Mak 12.34

*Ye Mesî ji mwân mæ Dávid
(Mat 22.41-46; Mak 12.35-37)*

⁴¹ A mú ci næ bwo ná: «Ntædeleé búúd bwé mpú ðu ci ná *Krîst ji mwân mæ Dávid yé? ⁴² Ngaá Dávid nyæ á ci nyádí kálaad Osôm dí ná:

Cwámba‡ nyæ á ci næ Cwámba wâm ná:

“Jig shí wa mádí mbwê mæncwûm,

⁴³ kə wósos ja mæ é culushi mízhízhín myô,
wo nyaál myo næ mækuú yí!”

⁴⁴ Nkí Dávid má bwey jôw *Krîst ná Cwámba, nyæ é ka bæ Dávid mwân na ntædele?»

⁴⁵ Yésus mú ci næ *ompwíin bé buud bêsh bwé ngé gwág ná: ⁴⁶ «Bi ɔ káálúgə næ Oyíguli ó mæcçç bwé céél ðu mççla næ ηwççla ηwççla íjud wá, bwé céél námé ná buud bwé dúg báda bwo mæbédá má gúmá mæn̄kúmbə mæ búúd ðí wá, bwé námé wé bwé céél dúlə kə ji n̄ji íjiya yâ shwóg ja búsə *mæmpáánzə má mín̄jígúlá má *Oyúden dí yí, næ dúlə ðu ji n̄ji lúú táwuli dí ja bwé dú kə ídína dí yí. ⁴⁷ Bwé ðu déég míkúsə mí búdá isâ byán̄ byêsh ka ðu sá igwaa-gwaa í mæjəgula né bwé dúgúg né búsə ijçç í búúd. Intúgúlí byán̄ í bá bæ nkí jág bul nyaan.»

21

*Yána mæ kúsá múdá
(Mak 12.41-44)*

¹ Yésus nyæ a bân mísh a mú dúg ofwó búúd bwé ngé wá mæyána mán̄ jaadé máyána mâ *Mpáánzə Zembî ðí. ² A mú námé dúg wúl mbúmbúwá kúsá

20:41 Mat 20.30-31   **20:42** Sôm 110.1; Mis 2.33-35   ‡ **20:42** Cwámba: Wa, ja ashúshwóógá jísə “Yawé”, mbii í ngé wu Sôm 110.1 dí yí.   **20:46** 11.43; 14.7   **21:1** 20j 12.10

múdá ηγά wá isusáj íbá. ³ Yésus mú ci ná: «Búbále, má jaaw bí ná, mbúbúwá kúsé múdá ni má wá máyána cǝ búúd bēsh. ⁴ Nəcə buud óni bwó ámə ηγά wá óni, bwó ámə ηγά ηwa mǝmpugǝ mâ byǝǝg dánǝd. Ká nyε, a njúl mbúbúwá, nyǝ ámə wá bímbí dēsh í ámə bæ ná nyǝ é ηγά cǝgǝ nə ndí yí.»

Lun má Zembî í bá cǝm

(Mat 24.1-3; Mak 13.1-3)

⁵ Bóól búúd bwó á ηγά faag *Lun má Zembî bwó ηγά ci ná mǝlwǝga mâ cǝnǝg mǝsǝ nə jǝjǝ mákwóógǝ, jǝjǝ ísâ búúd bwó á ηγά yǝ Zembî yí í ηgǝ kwádǝlǝ íjǝǝ. Nda bwó á ηγά faag ntó ná, Yésus mú ci ná: ⁶ «Sâ bí ηgǝ dúg ηkí nywa ni í bá cǝm jēsh, dúl kwóógǝ í ábúlé lǝg na í mbéd dúl gwǝw.» ⁷ Bwó mú ka jí nyǝ ná: «Yǝgǝli, jǝη sâ í bá bæ jáyé ja? Jí í bá ka lwágǝlǝ sá ná í wǝl zǝ sǝy?»

Yésus má jaaw nda mǝcǝy má bá tééd ná

(Mat 24.4-8; Mak 13.5-8)

⁸ Yésus mú ci nə bwo ná: «Bí ó bey ná buud bwó bǝg zǝ kǝnd bí jugǝ. Nəcə buud ηkí bulya bwó bá dǝ zǝ nə jǝnǝ dǝm zǝ ci ná: “Mǝ wǝ *Křist,” bwó ná: “Wǝla í má wóós.” Bí kú bá dǝ bǝ bwo. ⁹ Ja bí má bá dǝ gwág milǝη mí mǝǝmb yí, bí kú bá dǝ gwág wagǝwo. Bí tǝem gwág ná buud bwó mú ηgǝ sǝ minǝgǝádǝ nə íjwú, bí kú bá gwág wagǝwo. Nəcə í bá jǝ ná isǝ byǝǝgǝ í ηgǝgǝ nə tééd fwo sǝy; nǝjǝ, í ábúlé lǝel bæ mǝshíné má shí.» ¹⁰ A mú nyǝηgǝ ci nə bwo ná: «Gúl lwǝη í bá lúmbǝli nə gúl, dúl faan lúmbǝli nə dúl, ¹¹ shí í bá dǝ jág ntaηǝsa, zha á ifí mpu nə okwaag-jumǝ ó mǝbwas í bá dǝ bæ íkúl íkǝl, isǝ í

áwuwaḡwê nə məma ísâ í ntọ búúd fəḡ yí í bá dɛ zhu ḡwôw jon dî.»

Zembî mə bá kwínd

(Mat 10.17-22; 24.9-14; Mak 13.9-13)

¹² «Nji, shúshwóógú ná ísâ íni byêsh í bəḡ, bwə bá dɛ bii bî, dɛ lwágulə bî cúwáí, bwə bá dɛ kusha nə bî məbwə mə wəamádí wâ *məmpáánzé mə mínjígúlá mə *Oyúden, bwə wá bí mímbwugud. Bi mə bá dɛ kaad mísh mə ójwû ó ləom nə buud ó anúnî dí nəc é jínə dām. ¹³ Nji sósólúgú wəəḡḡ wêsh í bá bə shú ná bí kəḡ bwaagulə sâ bí mə mpú shú dām yí. ¹⁴ Bweyugá wá mílúúd ná bí ajéláyé nə bá dɛ kwəməsa mbii bí mə bá dɛ shwə mənyúúl yí. ¹⁵ Məméfwó mə bá dɛ yə bí iciyá í lésú nə fəḡ mbii í bá dɛ bə ná, buud bēsh bwə bá dɛ lúmbuli nə bí wá, ḡḡwúd nə ḡḡwúd kú tí sâ bí mə cí yí, ḡḡwúd nə ḡḡwúd kú wá íciyá í oḡkwafad. ¹⁶ Obyól bən bwəméfwó, təə omínyəḡə bən, təə mimbyél mín nə oshwə bən bwə bá dɛ kusha nə bî, bwə sá ná bí bósól ḡkí bulya bí bwəmag nə shwiy. ¹⁷ Buud bēsh bwə bá mpíi bí nəc é jínə dām. ¹⁸ Nji, sâ í ábúlé sá bí təə bíbíyá. ¹⁹ Bi ó bá jísow kə wós məshínéd, bí mú bá cəḡə.

(Mat 24.15-22; Mak 13.14-20)

²⁰ «Nji, ja bí mə bá dɛḡ íḡwoonḡ i dósmb í mə lyḡ Yurúsəlem ná kesh yí, bí ó bá mpu ná Yurúsəlem wál zə cīm. ²¹ Ná ndeé, buud bwə bá bə Yudéa wá bwə bəḡ fúndə kə mímbúbúḡḡ! Bəəḡḡ bwə bá bə tām ḡḡwála wá, bwə bəḡ wû; bəəḡḡ bwə bá bə mpúsə

21:12 Mat 10.17-22; Yuá 16.1-4   **21:12** Mis 12.1-4; 18.12-17; Mis 24-26   **21:14** 12.11-12   **21:16** Msh 7.6; Mat 10.35; Luk 12.52-53
21:18 1Sa 14.45; Mat 10.30; Luk 12.7   **21:19** Mbú 13.10   **21:20** 19.41-44; 20.16; Mat 22.7

milwom wá, bwó kú bá zə ηgwála. ²² Nəcə mwôw mœɔŋg mə bá bæ mwôw Zembî mə bá zə yə búúd intágúlí má, sâ jêsh Mícilyá mí ηgə ci yí í bá bwəma. ²³ Nkwée budá bwó bá bæ nə məbum, nə bœɔŋg bwó bá ηgə nyééŋg bwân mwôw mœɔŋg dí wá! Bwó bá bul ηkúnkwon. Nəcə məntágula mə bá bul bæ lœm dí, mpimbə mə Zembî í bá bii kúl búúd ga. ²⁴ Bóól bwó bá gwúyow nə ikafwɛɛ, bóól kə míkwámúd ikúl byêsh í cúgé Oyúden dí; ikúl í cúgé Oyúden í bá yád Yurúsəlem, tagulə nyaal nyə nə ndéé kə kumə məshíné mə jwanɔga dáj.»

*Ja Mwân mə Múúd mə bá bæ ná a wál zə yí
(Mat 24.29-36; Mak 13.24-32)*

²⁵ «*Məshimbá mə bá wóós jwôw nə ηkwoond nə wəacén-céníd. Shí í bá bæ ná, ilwon í bá bæ ífwaasəd, muud kú wœɔf nəcé m̄ŋ mə bá sá məma ncíndá, ikwə bul junɔya. ²⁶ Buud bwó bá ηgə kân nə fúndúgú ηgələ bwánd cúgə í bá wóós shí mishwun yí, nəcé isá byêsh bísə nə mpífə jon dí yí í bá kúnɔgula. ²⁷ Ja jœɔŋgə, bwó bá ka dúg *Mwân mə Múúd ηgə zə míŋkúdád, a zág nə mpífə nə milwanó. ²⁸ Ja isá byœɔŋg í bá tééd ηgələ s̄y yí, bi ɔ bá súg mányúúl íjiyad, bí bân milúu nəcé í bá bæ wəla bí mə bá zə wú mányámád yí í mú kúnə-kúnə.»

²⁹ A mú kənd bwo kaaná né: «ŋwagá yuug nə *figyê nə bíl ílí byêsh. ³⁰ Ja məncuug mə agúgwáan mə ηgə kə yí, ηgáá bi mə də mpu cínœɔŋg nə ompú bwó mú kúnə-kúnə. ³¹ Ntó námó, ja bí mə bá dúg isá byœɔŋg í ηgə s̄y yí, mpugá nə Faan mə Zembî í mú kúnə-kúnə.

³² «Búbálé, má jaaw bí ná, kala búúd ga í ábálé cɔ́, isâ íni byêsh kú fwo sɛ́y. ³³ Gwów nə shí í bá cɔ́, nji iciyá byâm kú cɔ́.»

Ompwíín ó Yésus bwá jálá nə də ji ηkwəməsá

³⁴ «Bí ó bɛy nə milâm mí kóg bá wamba bí məzan nə ɪŋguləga nə zhwiimbyálə nə cug dí ná ndɛé, jwɔ́w dɔɔŋgú zə bá byaluga nə bí ³⁵ nda wód í də byaluga nə cúdú ná. Nəcə jwɔ́w dɔɔŋg í bá bii búúd ɔ́ shí mishwun óga bēsh. ³⁶ Jigá ηkasá, bí də jəgula nə Zembî ja jēsh shú ná bî bāg faam isâ byɔɔŋg byēsh dí, bî mú bá kə wóós ótútəlí mísh má *Mwân mə Múúd dî.»

³⁷ Yésus nyə á də sá ná, mwásé wēsh a ji *Luŋ mə Zembî a ηgə yə buud minjígálá; mpwó-bulú, a kə mbámbúnj á wəolivyé kə cínɣali búlú wu. ³⁸ Buud bwá á ka də zə nyódí cínŋg Luŋ ná kúndá mán zə də gwágulə nyə.

22

*Yúdas mə kusha nə Yésus
(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2)*

¹ Wəla lə *Páska í á ηgə shísh. Páska nyə á bə zan bwá á də də ibuléd yá kú nə *ləvur yí. ² Milúlúú myá ofada bənəŋ *Oyígali ó məcɛɛ bwá á ηgə sɔ́ məzhií ná bwá gwú Yésus, bwá á ka ηgə fúndə məŋkúmbə mə búúd.

(Mat 26.14-16; Mak 14.10-11)

³ Yúdas bwá á də jəw nə dúl jínə ná Iskariyôt yé, a njúl ηgwól múúd á gwoŋg *ómpwíín wúm nə óbá, *Sátan mú nyíi nyə lámúd. ⁴ Yúdas músə zə kə, kə

21:34 Iza 24.17; 1Te 5.1-3   **21:36** Mat 24.42; Mbá 6.17   **21:37** 19.47; 22.39   **22:1** MmN 12.1-20   **22:2** 19.48   **22:3** 4.2, 13; 10.18; 22.31, 53

lésa nə milúlúú myâ ofada bənôñ ojwû wâ buud bwé á dɛ baagulə *Lun mə Zembî wá. A mú kə lwágulə bwo nda nyə é sá ná bwé bííg Yésus ná. ⁵ Bwé mú gwág nywa, bənónj bwé mú bə cúnj ná bwé é yə nyə *mwaanê. ⁶ Yúdas mú ka ngə sɔ́ fwámé fwála á jí nə ñkul sá ná bwé bííg Yésus mənjkumbə mə búúd kú mpu yí.

*Ompwíín ó Yésus bwé kwəməsa Páska
(Mat 26.17-19; Mak 14.12-16)*

⁷ Jwôw lú zâñ bwé dɛ tééd dólə íbuléd yâ kú nə *lávur yí í mú ka wós. Jwôw dɔɔngú wə bwé dɛ cígə ncwəmbɛ *Páska yí. ⁸ Yésus mú lwâm Pyêr bá Yuánes ná: «Kagá kwísha sá dína Páska, sá bəg kə də.» ⁹ Bwé mú jí nyə ná: «Wo ngə cɛel ná sá kág kwísha gwo ngow?» ¹⁰ Nyə nə bwo ná: «Kagá, ja bí é nyíi ngwála yí, bí é bwəma nə ngwál múúd ngə ñkəny káágə mójúwó; bí ó bɛ múúd wɔɔngú kə wós njów nyə é nyíi yí. ¹¹ Bí mú cɪ nə muud njów ná: “Yíguli mə cɪ ná wo lwóg sá kúl bənôñ *ompwíín bə bwé é də dína Páska yí.” ¹² Nyə e lwágulə bí fúm ánúnî njów á gwówúd, í njúl kwambulá. Cínəng wə bí é kwísha shé zan Páska yé.» ¹³ Ompwíín bwé mú kə ngwála, bwé mú kə kwey ísâ námə nda nyə á jaaw bwo ná. Bwé mú kwísha dína Páska.

*Dína mə Cwám̄ba
(Mat 26.20-29; Mak 14.17-25)*

¹⁴ Ja wəla lɛ dína í á wós yí, Yésus nyə á kə jí shí, bənôñ *buud ɔ lwámá bə. ¹⁵ A mú cɪ nə bwo ná: «Mə ámə bul jíi ná sənôñ bí sá dág *Páska éga té mə afwóyé bwəma nə cúnj yí. ¹⁶ Mə jaaw bí ná mə abulé ná kwo də ídûw í Páska kə wós ja Zembî mə bá féég sólúgú á

cínɔŋg nyédí Faan dí yí.» ¹⁷ Nə ndeé, a mú ŋwa bálá, a yə Zembî akíba, a mú ci ná: «Ŋwagá bálá málwəg ga bi kááwəlag mpédúgá nyín. ¹⁸ Mə jaaw bí ná, tééd kíkídíga mə áŋguléé ná wáan ni; mə bá kwo ŋgul gwo nji ja Faan mə Zembî í bá zə tŋw yí.»

¹⁹ Nə ndeé a mú ŋwa baléd, a yə Zembî akíba nə ndeé, a mú fēy baléd, a yə ómpwíín, nyə nə bwo ná: «Nyúúl nyám í mə kaanz shú dún dí wə ga. Dugá sá sósólúgú ga, də tédugá mə.» ²⁰ Nəmə mbií ŋgwúdá, ja bwé mə shín də yí, a mú nəmə ŋwa bálá wáan, yə bwo, nyə nə bwo ná: «Bálá ga jísə sɔ́ á gúgwáan í zə sɔ́y mácií mām dí yí. Nəcé məcií mām mə zə shwiy shí, zə cé bî.

²¹ «Nji, dugá, muud nyə é kusha nə mə yé ji wa, sónónŋ ŋgə də. ²² Nəcé *Mwân mə Múúd mə zə kə nda cɛglá mə Zembî wí ná. Nji məntágula nə múúd mə kéénzh nyə yé!» ²³ Bwé mú ŋgə séŋusa məkəl bwámé nə bwámé, ŋgə jí nə zə nyə e sá sósólúgú wəŋgú na mpédúgá nyánúđ?

*Fwámé múúd mpédúgá buud ə lwámá
(Mat 20.25-28; Mak 10.42-43)*

²⁴ *Buud ə lwámá bwé á séŋusa məkəl nə bwé cɛel mpu nyəŋg jí bul bə fwámé múúd bwé dí gwoŋg dí yé. ²⁵ Yésus mú ci nə bwo ná: «Micí myâ ikûl ishús mí ŋgə nteɛŋg ijwûga byán; buud ə mpəl bwé ŋgə yida jii nə buud bwé ŋwág bwo ná ijɔ́ i búud. ²⁶ Í ajəláyé nə bə ntó bí bân dí. Nyəŋg yêsh mə céél bul bə fwó múúd gwoŋg jín dí yé, yidag bə nda nyə wə mə búl

22:20 MmN 24.8; Zhe 31.31; Zak 9.11; Rom 11.27; 2Kr 3.6; Gal 4.24; Heb 8.6; 9.12 **22:21** Yuá 13.2, 21-30 **22:24** 9.46-48 **22:24** Mat 18.1; Mak 9.33-34 **22:26** 9.48; Mat 23.11; Mak 9.35

bə mwántombú; nyɔɔŋg mə tów bí shwóg yé séyúg nə bóólúgá. ²⁷ Mpédúgá muud njúl shí ngá də yé nə nyɔɔŋg ngá sêy nə nyə yé, zó jí fwámé múúd? Ngaá nə nyɔɔŋg njúl shí ngá də yé? Nji, mɛɛ mə yidá ŋwa jiya sóol məsáal mpédúgá nyínú.

²⁸ «Bí báá, bí mə kyey nə mə zə wóós wəla lú mákugulɛ dām dí. ²⁹ Nə ndéé mə jí nə ŋkul yə bí Faan mə Zembí nda Dá nyə á yə mə dwo nə. ³⁰ Mə jí nə ŋkul sá ntó shú nə bí bāg də nə ŋgul mádí táwuli dí ja mə bá bə mádí Faan dí yí, bí jí námə ícaŋgəd sámɓ íbɛend wúm nə íbá yá *Izɛrəyél milósú.»

Pyêr mə bá kílya Yésus

(Mat 26.33-34; Mak 14.29-30)

³¹ Yésus mú ci nə Pyêr nə: «Shímun, Shímun, *Sátan mə gwáámɓ ŋkúl nə a zə fyá bí nə məbwábúlán nda múdá mə də fyá məwúdə nə. ³² Nji mɛɛ mə ámə jəgula shú dwô dí nə búgə gwô í bəg kú tag. Nə ndéé, wo ə bá ka ləlushi ómínyɔŋú bwô ja wó é bá cénd kuú njɔond yí.» ³³ Pyêr mú ci nə nyə nə: «Cwámba, mə jí kwéeshá nə tɔɔ mímbwug shwə kə, tɔɔ shwiy shwə bēsh yə.» ³⁴ Yésus mú ci nə nyə nə: «Pyêr, mə jaaw wo nə shúshwóógú nə ŋgwúm kúwó kwáágúg wo e kílya ija ilóol nə wo ampúyé mə.»

Wəla lə gwáná

(Mat 26.30-46; Mak 14.26-42)

³⁵ A mú ci nə bwo nə: «Ja mə á lwám bí kú nə *mwaanê, kú nə məkwáám, kú nə osílúfaas yí, jí í á fúfə bí?» Bwə nə: «Kú nə sâ.» ³⁶ A mú ci nə bwo nə: «Í zə yidá bə ja ga dí nə, ŋkí muud

---

22:27 Yuá 13.4-5, 12-17   **22:30** Mat 19.28   **22:31** 22.3   **22:32**
 Mat 16.18; Yuá 21.15-17   **22:34** 22.61; Mat 26.75; Mak 14.72
22:35 9.2-3; 10.4

ji nə mwaanê, a ηwa; ηkí muud ji nə kwáám, a ηwa; muud cúgé nə kafwεε yé kusha kúúd jé, kusə kafwεε. ³⁷ Nəcé má jaaw bí nó micilyá míga mí jəlá nə bwəma cug jām dî. Micilyá mí nó: “Bwə á σεεηg bónêη izhilηngaaná.” Ntó ji ná, sâ í dúgyá nə mə yí í jəlá nə s̄y nda í jí ná.» ³⁸ Bwə mú ci nə nyə ná: «Cwám̄ba, dugí ikafwεε íbá wa.» Nyə nə bwo ná: «Bím̄bí ni í jəla.» ³⁹ A mú cúwo tóón, kə *Mb̄án̄ wóolivyé nda nyə á d̄u bwey sá ná. *Ompwíín bé bwə mú bε nyə.

*Yésus má jəgula nə Zembî Getsemane
(Mat 26.30-46; Mak 14.26-42)*

⁴⁰ Ja bwə má kə wóós kúkúl jəηηg dí yí, Yésus mú ci nə *ompwíín nó: «Jəgulagá nə Zembî, bi bág kú biil mábwəbúlánúd.» ⁴¹ Nyε, a músə nywá shish shwóg-shwóg nə bwo, cé bəplé dí nə ηkul shúg yí. A mú kúd mábwəη shí, tééd ηgələ jəgula nə Zembî, ⁴² nyə ná: «P̄əpa, ηkí wó cεel, yílúg mə bálá mácey ga! Nji, kú bə nda má jí ná, í síyúg nda wó céel ná.» ⁴³ [Nə ndeé, ηgwól *éηgəles mú wóós zhúlə gwôw, zə ηgə ləlushi nyə. ⁴⁴ Ifwaas í shwiy í mú bul bií nyə, a mú bul nyiηgə jəgula nə Zembî, gúη í mú d̄u wú nyə nyúúlúd nda íbubəl í mácií d̄u kud shí.]*

⁴⁵ A músə yəw jəgulələ, a b̄an zə kóómb ómpwíín bwə á bə yí. A mú zə kwey nə məcey mə lâm má má kənd bwo ígwád. ⁴⁶ A mú ci nə bwo ná: «Ná ji! Bí ηgə já? Wóolugá, bi jəgulag, bi bág kú biil mábwəbúlánúd.»

22:37 Iza 53.12   **22:39** 5.16   **22:39** 21.37; Mat 26.30; Mak 14.26; Yuá 18.1   **22:42** Mat 6.10; 20.22; Mak 10.38; Yuá 12.27-28

* **22:44** Sâ jêsh jísə cilyá wa ímpánzə íga dí yí, míl micilyá mí ayág mí cúgé nə byo.

Bwá zá bii Yésus
(*Mat 26.47-56; Mak 14.43-52*)

⁴⁷ Yésus ñgá ná lás ntúni, seegya ná mǎma kında búúd má cúwo, Yúdas tál bwo shwóg. Yúdas nyə á bə námá muud á gwoonɔŋ *búúd ɔ lwámá wûm nə óbá yé mú shísh wó Yésus, zə fúlalú nyə. ⁴⁸ Yésus mú ci nə nyə ná: «Yúdas, ntó ná wo zə kusha nə *Mwân mǎ Múúd mǎfúlula dí?» ⁴⁹ Ja búúd bǎnǎŋ Yésus bwá á bə gwoonɔŋ wá bwá á dúg sá í á ñgə s̄y jɔonɔŋ yí, bwá á jí nyə ná: «Cwám̄ba, ye sá gwánág nə ikafwɛɛ?» ⁵⁰ Ñgwól mú wéem kafwɛɛ jé, taad ñgwól sóɔl mǎsáal mǎ Ajəláci á ofada, í mú sámb nyə lwé á mbwá mǎncwûm. ⁵¹ Yésus mú ci ná: «Yɔwɔgá ntúni». A mú kúnnya nə muud éne lwê, í mú yâl. ⁵² Yésus mú lás nə milúlúú myâ ofada bǎnǎŋ ojwú wá buud bwá á ðə baagulə *Luɔ má Zembî wá nə ocúmbá buud, nyə ná: «Bí ñgə zə nə ikafwɛɛ nə mǎbála zələ bii mǎ, mǎ jisə zhilunɔŋaaná? ⁵³ Ngaá ná shé á ðə bə jwôw dēsh kúl ñgwúd Luɔ má Zembî dí, bi kú séemb mbwê ná bi má bii mǎ. Nji, wəla dún wó má wóós ga, wəla mǎ *Sátan muud má ðə kuɔŋ máyídúgúd yé.»

⁵⁴ Bwá mú bii nyə, kə nə nyə ná ndéé kə nyíi njów má Ajəláci á ofada. Í á bə, Pyêr ñgá bɛ bwo nə fwámé cé.

Pyêr mǎ kúlyá Yésus
(*Mat 26.69-75; Mak 14.66-72*)

⁵⁵ Bwá á ka jida kuda tǎm mbaadé bwá mú seɛɔŋya zə ji shí; Pyêr mú námá zə ji cínɔŋg bwédí. ⁵⁶ Dúl sás í á ðə s̄y nə Ajəláci á ofada yí í mú dúg nyə na mǎnkenya má kudad. Sás dɔonɔŋ mú mpu shimal dúg ná ndéé a mú ci ná: «Muud éga nyə á bə

námá gwoonɔŋ mə Yésus dî.» ⁵⁷ Pyêr mú kíílya nyə, nyə ná: «Amuda, mə ampúyé múúd éne.» ⁵⁸ Fúfwálá mú cɔ, ηgwól múúd mú nyinɔə ci nə Pyêr ná: «Wo ji námá ηgwól múúd wánɔ.» Pyêr nə né ná: «Muud éga, kú bæ mə.» ⁵⁹ Fwála má cɔ je bæ wəla ηgwúd ntáni, ηgwól múúd mú nyinɔə zə báásələ ná: «Jí ntó, muud éga bənôɔ Yésus wə bwə á bæ. Ngaá a ji námá muud á Galilé?» ⁶⁰ Pyêr mú ci ná: «Mə ampúyé sâ wó ηgé ci yí.» Pyêr ηgé ná lás ntáni, ηgwúm kúwó mú kwáág. ⁶¹ Cwám̄ba mú yid dág Pyêr ná shi shi. Pyêr mú téduga ciyá Yésus nyə ámə ci nə nyə yí ná: «Shúshwóógú nə ηgwúm kúwó kwáágúg múús í, wo e kíílya mə ija ilól.» ⁶² Pyêr mú cúwo tóón kə du nyêsh nə yê. ⁶³ Buud bwə á bæ bwə mbíd Yésus wá bwə á ηgə cágələ Yésus, bwə ηgé yíd nyə. ⁶⁴ Bwə á cɛɣlə nyə sâ míshúd ka ηgə ci nə nyə ná: «Lwóg nə wo ji *muud micúndá, jaawug sá muud nyə ámə yíd wo yé.» ⁶⁵ Bwə mú ηgə jág lás nə nyə bíl íciyá í málwíy.

*Bwə ηwa cígúlá ná Yésus má jalá nə yə
(Mat 26.62-66; Mak 14.60-65)*

⁶⁶ Mán mælâm, gúfúgá ócúmbá wâ kúl búúd, nə milúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó mácɛɛ bwə á sɛɛɔŋya. Bwə mú zə nə Yésus bwədí *Gwoonɔŋ ósémbye ó mílósú wâ Zembî dî. ⁶⁷ Bwə mú ci nə nyə ná: «ηkí wo jisə *Krîst, jaawugú sâ». Nyə nə bwo ná: «Mə tɛɛm jaaw bí, bi ámaguləyé. ⁶⁸ Mə jí námá bí njígá na, bi ábɛsayé mə. ⁶⁹ Nji, tééd kíkidíga, *Mwân mə Múúd nyə é kə ji shí mbwê məncwúm má Zembî á ηkul nyêsh dî.» ⁷⁰ Bêsh ntág ná: «Ntó ji nə wo ji

22:61 22.34; Mat 26.34; Mak 14.30   **22:64** 7.16   **22:67** 9.20;
Yuá 10.24-25   **22:69** Dan 7.13; Sòm 110.1; Mis 7.56   **22:70** Mat
26.63; Luk 1.32-35

*Mwân má Zembî?» Nyə nə bwo ná: «Biméfwó bí ngə ci ntó, mə jisə nyə.» ⁷¹ Bwə mú ntâg ci ná: «Jí shé má kwo sọ owúshined yí? Sáméfwó má gwág á má lás.»

23

Yésus mə ká kaad wá Pilât (*Mat 27.11-14; Mak 15.2-5*)

¹ Gúfúgá búúd jêsh mú tîw kyey kə nə Yésus wá Pilât. ² Kə wósós nûŋ, bwə mú ngə búgə nyə lású ná: «Sá ámə kwey múúd éga ngə sá nə lwoŋ búúd jísú mitédúgá mí ngəg nə búbulə mílúúú, a ngə ci ná nyə wá jísú Mesî, Njwú-buud; a ngə sá ná bwə kú jəna *Káázel tóya.» ³ Pilât mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú *Oyúden?» Yésus mú bəsa ná: «Wo má ci óni.» ⁴ Pilât mú ci nə mílúúú myâ ofada nə mənǰúmbə mə búúd ná: «Mə akwéyé ná muud éga má shwey wôŋ.» ⁵ Bwə mú ci nə nyə ná: «A ngə shwambulə kúl búúd jísú. A má ngə yə bwo minǰígúla wú Galilê, wósós Yúdéa zə kumə wa.» ⁶ Ja Pilât má gwág ntáni yí, a mú jí ŋkí Yésus jì muud á Galilê. ⁷ Nda nyə á mpu ná Yésus jì muud á faan lú íjwûga má Herod ná, nyə á ci nə bwo ná bwə kág nə nyə wá Herod. Í á bə Herod njúl Yurúsalem mwôw mɔɔŋgúd.

Yésus mə ká kaad wá Herod

⁸ Herod nyə á bul bə nə məshusug ja nyə á dúg Yésus yí. Nəcə bwey nyə á də bwey sọ ná a dúg nyə nə isâ nyə á də gwág shú dé dí yí. Nyə á ngə bwánd nə búgə ná Yésus nyə e sá dúl *shimbá a mú dúg. ⁹ A mú jí Yésus zhwoŋ minǰígá, njì Yésus kú bəsa. ¹⁰ Mílúúú myâ ofada bənôŋ *Oyíguli ó mácéxə bwə

á bə cínəŋgá bwá ŋgá búgə Yésus milású nə ŋkúd.
 11 Herod bánəŋ ifulish byé bwá ŋgá ŋwa nyə mpyón
 nə mpyón, ŋgə cágələ nyə. Bwá mú bwééd nyə jəjə
 jud ná ndéé nying nyə ná bwá kág nə nyə wá Pilát.
 12 Herod bá Pilát buud bwá á də bə nə ifumuga wá,
 bwá mú cɛɛ shwá jwôw dəŋgád.

Yésus má nyingə kə kaad wá Pilát

13 Pilát mú sɛɛŋg milúlúú myâ ofada, nə micí nə
 buud bêsh, 14 a mú ci nə bwo ná: «Bí ámə zə nə muud
 éga mádí ná a ŋgə shwúgəli kúl búúd jín. Ká dɛgá,
 mə má jí nyə minjígá bi ŋgá gwág. Mɛɛ má kwey
 ná a cugé nə tɔɔ wôŋ isâ byêsh bí ŋgá cɛɛl bwaagələ
 nyə yíid. 15 Herod má kwey námə ná a cugé nə
 məbyaagələ, gwá wá á má nyingə nti sá nyə yí. Ntə jí
 ná muud éga nyə asáyé gúl sâ shwiy. 16 Mə zə yə nyə
 intágúlí ná ndéé mə bíd nyə.»

*Bwá ban Yésus, cɛɛl Barábas
 (Mat 27.15-26; Mak 15.6-15)*

17 * [Pilát nyə á də bə nə fúlú ná zaŋ *Páska í ká
 bə, a bíd búúd wúl mbwug.] 18 Bêsh bwá mú kîm
 ja ŋgwúd ná: «Gwúg nyə. Yidag bíd sá Barábas.»
 19 Barábas wəŋgə nyə á kə mímbwug dí nəcé bwá á
 sá ná buud bwá sáág minjáádə nə ijwû, bwá gwú
 námə múúd. 20 Pilát mú kwo lésha nə buud bwá á
 ŋgə shwáman Yésus wá gúl ja ná, nywáá má cɛɛl bíd
 nyə. 21 Bwá mú kîm ná: «Bwambələg nyə kwolós dî,
 bwambələg nyə kwolós dî.» 22 Pilát mú nyingə ci nə
 bwo ja áléel ná: «Dáyé bôw á má sá yí? Mə akwéyé
 ná a má shwey wôŋ í jálá nə shwiy yí. Mə zə sá

23:11 Mat 27.28; Mak 15.17; Yuá 19.2 * **23:17** Micilyá míni mí
 cúgə bósól ókálad wá yágád. **23:18** Mis 3.13-14

nə bwə fyámúság nyə milwóŋ ná ndéé mə bíd nyə.»
²³ Bwə mú nyingə kím ná a bwámbəlag Yésus kwolós
 dî, oŋkwiimbyê ngə yáág yáágúg. ²⁴ Pilât mú ŋwa
 cígúlá ná a zə sá sâ bwə ŋgə jii yí. ²⁵ A mú bíd múúd
 bwə á ngə gwáám yé, muud nyə á kə mímbwug dí
 nəcé ciŋá-cindâ nə məgwú mə múúd yé; a mú yə
 bwo Yésus ná bwə kág sá nyə nda bwə dúg ná.

Bwə ká nə Yésus kwolós dî
(Mat 27.31-38; Mak 15.20-28; Yuá 19.16-24)

²⁶ Ja bwə á ka ngə kə nə Yésus yí, bwə á bii Shímun
 á Sirên ngə wú ífambá, bwə mú zhimb nyə kwolós
 ná a ŋkényúg, ngə bɛ Yésus. ²⁷ Zhwog buud wá kúl
 búúd, nə budá bwə á ngə bɛ, bwə ngə *bí məbwə
 íbəd dí†, bwə ngə tədɥwa. ²⁸ Yésus mú yid dúg
 búdá bəŋgá, a mú ci nə bwo ná: «Kúgá jii mə, jii gá
 biméfwó nə bwân bân, ²⁹ nəcé í bá wóós ná buud
 bwə bá ci nə: “Mikundú mí búdá myá mí má jəla,
 bá buud bwə abwélé ŋwa mábum, kú bwɛɛ nyééŋ
 bwân wá.” Mwôw búúd bwə bá lás ntó má má ngə
 zə. ³⁰ Ná ndéé bwə bá ci nə mimbún ná: “Kádágá sê,”
 bwə nə iŋkwúndúgú ná: “Shweelugá sê.” ³¹ Nkámúsá
 ná bwə fwó sá lí á bús nda bwə ngə sá ga, jâŋ í bá
 bə nə fumbə ntədélê?» ³² Ja bwə á ngə kə nə Yésus
 yí, bwə á ngə námə kə nə míl mímbúwálú mí búúd
 mímbá ná bwə kə gwú bónŋ.

Bwə bwambəla Yésus kwolós dî
(Mat 27.33-36; Mak 15.22-24)

³³ Ja bwə má kə wóós kúl bwə də jôw ná «Bwundú
 lúu» yí, bwə mú bwambəla Yésus kwolós dî, bónŋ

† **23:27** bí məbwə íbəd dí: Bílə məbwə bəd dí í á də lwágulə nə muud
 mə bul gwág sá í ngə síy yí cey lámúd. **23:29** 21.23 **23:30** Ozé
 10.8; Mbú 6.16 **23:31** 1Pr 4.17 **23:33** Iza 53.12

mimbáwúlú mí búúd mímbá myəəŋg, nyíga jé kwolós dí Yésus mbwê mənɔwûm, nyíga jéd nyádi mbwê məkóól. ³⁴ †[Nó ndeé Yésus mú lás ná: «Pəpa, juug bwo, nəcé bwá ampúyé sá bwá ŋgá sá yí.»] Bwá mú wusə mpaambé shú kaawúlə míkáándá mí Yésus. ³⁵ Zhwoğ buud bwá á bə bwá tál də dúg.

Mbáwúlú múúd í cénd mítádúgá

Micî mí mú ŋgə cágulə Yésus, ŋgə ci ná: «Nyə á də dí cəgushi buud íí, a cəgug nyəməfwó, ŋkí a jí *Krîst, muud Zembî nyə a féésh yé». ³⁶ Ozimbî bwá á ŋgə námə cágulə nyə; bwá mú shísh nyádi kə yə nyə məlwəg mə ábibyenzhâ. ³⁷ Bwá ná: «ŋkí wo jí Njwû *Oyúden, cəgug wóməfwó.» ³⁸ Bwá á cilə cilyá, bwambulə nyə wə ŋgeɛ lúúd gwów ná «Njwû Oyúden wə éga.» ³⁹ Wúl mbáwúlú í á bə námə jé kwolós dí yí mú jág lás nə nyə ná: «ŋgaá wo wə jí Krîst? Cəgugú wóməfwó wo ka námə cəg sâ.» ⁴⁰ Wúl mbáwúlú mú fɛɛl, jum nyə ná: «O! Wo jí námə íntúgúlíd nda nyə, wo ka bə kú fúndə Zembî? ⁴¹ Shwá bāŋ mə jəla nə íntúgúlí íga, nəcé shwá a sá námə ísâ í jéla ná shwá bəg nə íntúgúlí yí. Ká nyɛ, nyə abwélé sá sâ abúbôw.» ⁴² A mú ci nə Yésus ná: «Yésus, wo ɔ bá tédugá mə ja wó bá zə nə ijwúga byó yí.» ⁴³ Yésus mú ci nə nyə ná: «Búbálé, mə jaaw wo ná, shwá é bə múús *Paradis.»

Shwiy mə Yésus

(Mat 27.45-51; Mak 15.33-37)

23:34 Sôm 22.19; Mat 5.44; Luk 6.28; Mis 7.60 † **23:34** Isâ bísó cilyá iyuug íga dí cwú yí í cúgé ból ókálad wá yágúd. **23:35** Sôm 22.8 **23:36** Sôm 69.22 **23:37** Mat 27.11 **23:43** 2Kr 12.3

44 Jwôw í á bæ í mú ηγεε tólóg dí, yídúgú í á shila shí nyêsh ná ηkwed kə wóós məwəla məlóləl mâ mpwókugú, 45 jwôw í má shwaaw, *sanda í á də kaləwo *Mpáánzə Zembî yí í mú seel tútám ná cáη. 46 Yésus mú kîm gwów-gwôw ná: «Pəpa, mə má keel *jîm jâm wódí məbwád.» Ná ndéé a mú jímal.

(Mat 27.51-56; Mak 15.38-41)

47 Ja lúlúú ízimbî má dúg ísâ í á ηgə sîy yí, a mú yə Zembî gúmá, nyə ná: «Búbólé, muud éga nyə á bæ tútəlí muud.» 48 Buud bēsh bwá á ηgə zə nə mikúlá áncuncuma ná bwá zə dúg lugə-lugə sâ wá, ja bwá má dúg ísâ í á ηgə sîy yí, bwá mú ηgə nyiηgə bwá ηgə *bí məbwə íbud dí nə məcey mə lâm. 49 Buud bēsh bənônη Yésus bwá á bæ nə wónηgó wá nə budá bənônη bwá á ηgə kyey té wúlə Galilé wá bwá á bæ bwá tál shwóg-shwóg ka də dúg.

50 Ná ndéé, ηgwól múúd nə jíná ná Yóseb mú zə wóós, a njúl tútəlí muud nə jəjə lâm, a njúl námá muud á gwoonη mílúlúú myâ loom. 51 Nyə á bæ muud Arimatê, nyə a shígé bæ cúη nə cígúlá bwá á ηwa yí nə sâ jêsh bwá á ηgə sá yí. Nywáá nyə á ηgə ji a ηgə bwánd Faan má Zembî. 52 Nyə á ka kə wá Pilât, kə gwáámb nyə mbimbə má Yésus. 53 A mú shul yîl mbimbə kwolós dí, a fúlə wə ndómbó dí ná ndéé kə wá nyúl shwonη bwá á bwagulə kwóógúd yí, í njúl bwá nda fwo bwele bwíηg wúl mbimbə cínonη cwû. 54 Jwôw dəonη í á bæ ntâg jwów bwá dú kwəməsa Sábaad yí, kwəməsálə wəonη í á shí námá tééd.

55 Budá bənônη Yésus bwá á də ηgə kyey té wúlə Galilé wá bwá á ηgə bə Yóseb kə wóós shwonη dí,

---

23:44 Amo 8.9   **23:46** Sôm 31.6; Mis 7.59   **23:47** tútəlí muud: Mat 27.19; Mis 3.14; 7.52; 22.14   **23:49** 8.2-3; Sôm 38.12   **23:55** 8.2-3

kə dúg nda nyə á wá mbimbə mə Yésus cínəŋg ná.
⁵⁶ Bwə mú nyingə, bwə kə kwəməsa ísâ í ámpə-
 məcud nə olabínda. Bwə mú woga jwəw lá Sábaad
 nda cɛɛ í á ŋə ci ná.

24

Yésus mə gwûm

(Mat 28.1-8; Mak 16.1-8)

¹ Jwəw shwénde mə dú tééd yí, ná námə mpúmán
 mpúmán, bwə á ká zə kə nə olabínda bwə á
 kwəməsa wá shwoŋ dî. ² Bwə mú kə kwey ná məma
 kwóógú í ámə də juwal shwoŋ yí í músə í mbwúg
 koogú.* ³ Bwə mú nyíi shwoŋ dí, nji, bwə kú kwey
 mbimbə mə Cwám̄ba Yésus. ⁴ Í mú zə bə, bwə ŋə ná
 ntíya, seegya nji buud obá bwə mú bwə tál bwo na
 kúná-kúnə, bwə njúl nə mikáándə mí ŋə ɲkənaɰa.
⁵ Inkəŋkúúnd í mú shwíy búdá nyúúlád, bwə mú
 kúd mǎmpwoombá shí. Buud obá bəŋg bwə mú
 ci nə bwo ná: «Nəcé jí bí mə zə sɔ́ múúd ŋə cugə yé
 mímbimbə dí yí? ⁶ A cugé wa, a mə gwûm. Tédúgágá
 nda nyə á lás nə bí binóŋ njúl Galilê ná. ⁷ Ngeá nyə á
 ci ná í jii ná *Mwân mə Múúd káánzəg məbwê mə
 búúd ɔ́ *mísémúd, bwə bwambələ nyə kwolós dí
 ná ndéé a mú gwûm jwəw áléel.» ⁸ Budá bwə mú
 nyingə téduga lésú wəŋg.

⁹ Ná ndéé bwə mú wú shwoŋ dí kə bwiŋg *búúd
 ɔ́ lwámá wûm nə ŋgwúd ísâ íni byêsh, bwə bwiŋg
 námə bóól *ómpwín bêsh. ¹⁰ Í á bə, nə Maríya á

23:56 MmN 20.10 * **24:2** Mat 28.2 ŋə ci ná éŋgəles wə nyə a
 bíŋgal kwóógú dəŋgú kənd koogú. Dúgú ivəgəli í shwoŋ Mak 16.4
 nə Yuá 11.38 dî. **24:6** 9.21-22 **24:9** Mak 16.10-11; Luk 8.2-3

Magudála, nə Yuána, nə Mariya nyɔɔŋgú mə Zhâk, nə bóólúgá bânôn bwé á bə wá. Bwé á ngə bwiing buud ɔ lwámá isâ byɔɔŋg, ¹¹ nji buud ɔ lwámá bwé á ngə ɲwa bwo nda buud bwé ngé ci isâ bísé kú nə wúmbulé yí, bwé áshígé magulə lân wán. ¹² Nji, Pyêr mú tôw, a mú kə nə kúlá shwoŋ dî. A mú bəɔlə, a mú dúg nji obándáshi bwé á dəl Yésus nə ndí wá. A mú nyiŋgə kə njów a ngé káam sâ í ámə sîy yí.

Ompwíin óbá bwé bwəma nə Yésus zhí Imawus

¹³ Í á bə ná, jwôw ngwúd dɔɔŋgú, *ompwíin ó Yésus obá bwé á ngə kə dánd bwé á də jôw nə Imawus yí. Wúlə Yurúsəlem kə wu í á jee bə okílomáda wúm nə óbá†. ¹⁴ Bwé á ngə kə bwé ngé lésha mpédúgá nyán, ngə bwiing isâ byêsh í á sîy yí. ¹⁵ Í mú kə wóós né, bwé ngé kə ntúni bwé ngé lésha ngə faas íí, Yésus nyəméfwó mú zə kwey bwo, bánón bwé mú ngə kə. ¹⁶ Nji mísh máŋ mə á bə nda gúl sâ í á ngə ntágulə, bwé áshígé yag nyə. ¹⁷ A mú ci nə bwo ná: «Myáyé mílán bí ngé zə bwiingya zhí nə zhí míga?» Bwé mú shigula, bwé ngé nyín nda bwé mə shúsula nə zhwoŋé. ¹⁸ Nyɔɔŋg nyə á bə nə jínə nə Kleyopas yé mú bəsa ná: «Nji wo wé jí ná wo njúl Yurúsəlem wo kú mpu isâ í mə sîy mwôw mága dí yé?»

¹⁹ A mú jí bwo ná: «Byáyé isâ?» Bwé ná nyə ná: «Isâ í dúgyá nə Yésus á Nazarêt yí! Muud nyə á bə *muud micúndá yé, misóólúgú myé nə iciyá byé í dúgə bə ɲkí lal ɲkúl mísh mə Zembî nə mísh mə búúd bêsh dî. ²⁰ Wo afwóyé gwág nda milúlúú myâ ofada nə otówe ɔ shwóg búsu bwé á kusha nə nyə ná a yág, bwé bwambulə nyə kwolós dí ná? ²¹ Sə á ngə bwánd

† 24:13 Osutád məwúm məsaman. 24:19 7.16 24:21 1.68; 2.38

nə búgá nə nyə wá nyə é zə yíl *Izarəyêl mányámád. Nji í áshígé ná bə ntó. Múús ji jwôw áléel bwé shínáulə sá isâ byəwəgâ. ²² Í má meel nyingə bə, bóól búdá wá sádí gwoonɣ bwé mə zə ntágulə sá milúu, nə bwé ámə kə shwoŋ dí mpámán mpámán, ²³ bwé shígé kwey mbimbə yé cínəŋ; bwé mú zə jaaw nə bwé ámə dúg *wəngəles, wəngəles bəwəŋ bwé mú jaaw bwo nə Yésus ŋə cəgə. ²⁴ Bóól búúd ó gwoonɣ jísú bwé shí námə kə shwoŋ dí, bwé kə kwey isâ nda búdá bwé ámə jaaw ná; nji nyɛ, bwé shígé dúg nyə.»

²⁵ Nyɛ mú ka zə lás nə bwo ná: «A bi má bə nə shúg e! A bi caálə *magulə nə isâ búúd ɔ mícúndá bwé á ci yí bísá búbálé e! ²⁶ Ngaá nə í á ji nə *Kríst júgug ntáni nə ndéé a mú nyingə ŋwa gúmá jé?» ²⁷ A mú ka zə sá nə bwé mpúg isâ í dúgyá nə nyə yí, nda Kálaad Zembî ŋə ci nə, tééd nə Mícilyá mí Moyîz kala nə mí mí búúd ɔ mícúndá. ²⁸ Bwé mú ŋə shísh kúnə-kúnə nə dánd bwé á ŋə kə yí. Yésus nyɛ mú sá nda a cə kə nə njəwənd shwóg. ²⁹ Bwé mú yáág nə nyə ná a kú cə, bwé nə nyə ná: «Jig wa sádí, kugú má bii shí, jwôw í mú bul kə.» A mú nyíi njów nə a ji cínəŋ bwé dí. ³⁰ Í mú zə bə ná, ja bəwəŋ bwé mə zə ji shí nə bwé də yí, Yésus mú ŋwa buléd, a mú bwádan nə gwo, a mú fəy gwo a yə bwo. ³¹ Mísh mə mú ka tɛem bəŋ bwo nə ndéé bwé mú yag nyə. Nji, a mú jímb bwo míshúd. ³² Bwé mú ŋə ci bwámé nə bwámé ná: «Ja nyə ámə ŋə lésa nə sə zhí nə zhí ŋə féég sə mícilyá mí Kálaad Zembî yí, ngaá nə milám mí ámə ŋə bə sə ná gwəŋ-gwəŋ nə fwámé yéesh í?» ³³ Bwé mú tí njəwənd námə wəla dəwəŋgúd nyingə kə Yurúsələm. Bwé mú

kə kwey *búúd ɔ lwámá wûm nə ɲgwúd bə́nôɲ buud bwé á zə sɛɛɲgya nə bwo wá. ³⁴ Bwé mú kə jaaw bwo ná jísə búbálé ná Cwámba mé gwûm, Shímun shí dúg nyə. ³⁵ Bwé mú bwiing bwo sâ í ámə bə nə bwo zhíí nə zhíí yí nə nda bwé ámə kə yag Yésus ja nyə ámə fêy buléd ná.

Yésus mə lwágulə ompwíin bé nyúul

³⁶ Bwé ɲgə bwiing bwo gwo ntúni, Yésus mə cúwo, zə tɔw bwo tútám, a mú ci nə bwo ná: «Səlugá milám shí.» ³⁷ Məma yáág-yáág íɲkɔɲkúúnd í mú shwiy bwo nyúúlád, bwé ɲgə dúg ná *jím wə bwé má dúg ni. ³⁸ A mú ci nə bwo ná: «Jí bí ɲgə búbulə yí? Jí bí ɲgə bə nə məshwán milámúd yí? ³⁹ Dúgúgá məbwə nə məkuú mām. Jísə mpú bə mə wə éga. Kúnyágá nə mə, dúgúgá. Jím í ádé bə nə ifúndə nə iyasə nda bí ɲgə dúg mə nə ndí éga.» ⁴⁰ Nyə á ɲgə ci ntúni a ɲgə lwágulə bwo məbwə nə məkuú mé. ⁴¹ Bwé á bə bwé mú nə məshusug, bwé ɲgə káam, ɲji bwé kú fwo mpu *búgula. A mú ci nə bwo ná: «Bí cugé nə sâ má dé wa?» ⁴² Bwé mú yə nyə kúl shú mbufá. ⁴³ A mú ɲwa gwo, a mú də bwé ɲgə dúg. ⁴⁴ A mú ci nə bwo ná: «Sâ má á bwey də jaaw bí ja shé á də bə yí óni; mə á də jaaw bí nó isâ bisə cilyá shú dām Cɛɛ mə Moyîz dí nə micilyá mí *búúd ɔ mícúndə nə osôm dí yí byêsh í jəlá nə bá sɛy.» ⁴⁵ A mú bəny bwo fug nə bwé gwágúg mícilyá mí Kálaad

---

24:34 Mak 16.7; 1Kr 15.4-5   **24:36** 1Kr 15.5 Səlugá milám shí: Luk 2.14   **24:37** Mat 14.26; Mak 6.49   **24:41** Yuá 21.5, 10; Mis 10.41   **24:44** 24.27; Yuá 5.39 Moyîz: Mis 7.9-10, 25-27, 35, 37-39; Yuá 5.46 búúd ɔ mícúndə: Iza 52.13-53.12; Ozê 6.2 osôm: Sôm 22.69
24:45 24.25-27, 32; Yuá 20.9

Zembî. ⁴⁶ A mú ci nə bwo ná: «Jísə cilyá Kálaad Zembî dí ntúga “Kríst mə bá jug ná ndeé a gwûm jwôw áléelud, ⁴⁷ bwə ka bá də cündə jínə déd nə buud bwə céndúg mitédúgá, Zembî mú juu bwo. Cúndə wəəng í bá tééd Yurúsəlem í mú kala ílwoŋ byêsh.” ⁴⁸ Bî wə búśə ówúshined wâ isâ byəəng. ⁴⁹ Ná ndeé, mə bá ntí bí sâ Dâ nyə á kaag bí yí. Bî bân jigá wa ŋgwála kə kumə ja mpífə í bá zhu gwôw, bí zə lwánd nə ndî yí.»

Yésus mə kə gwôw

⁵⁰ A mú wú nə bwo ŋgwála kə nə bwo kúnə-kúnə nə Betanî. Kə wós nûŋ, a mú bân məbwê bwádan nə bwo. ⁵¹ A ŋgə bwádan nə bwo ntáni, a mú ŋgə béégya nə bwo, ŋgə ŋkâŋ kə gwôw. ⁵² Bân bwə mú kúdəw shí yə nyə gúmə nə ndeé bwə mú nyingə kə Yurúsəlem nə məshusəg milâm ná cwós. ⁵³ Bwə mú kə ji *Luŋ mə Zembî kú ná kwo wú, də ságusə Zembî.

24:46 9.21-22; Mat 26.56; Mak 14.49; 1Kr 15.3-4; Mis 17.2-3; 28.23
24:47 3.3; Mis 1.8; 5.31; 11.18; 17.30-31; 20.21; Rom 15.19 **24:48**
 Mis 5.32; Yuá 15.26-27 **24:48** Mis 1.8, 22; 2.32; 3.15; 4.33;
 10.39-41; 13.31 **24:49** 4.18 **24:50** 9.51; Mak 16.19; Mis 1.9;
 3.21 **24:52** Mis 1.12; Yuá 14.28; 16.22 **24:53** Mis 2.46; 5.12

Kálaad Zεmbî : Sə, á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

d1606f4a-0ada-5be8-9b44-23b40e4b3495